

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
574

Subotica, 4. travnja 2014. Cijena 50 dinara

ZAŠTITNIK GRAĐANA
OMBUDSMAN
MBROJTËSI I QYTETARËVE
RAKHIBASKO E DIZUTNENG
POLGÁRJOGI BIZTOS
PROTECTORUL CETĂȚENILOR
ЗАЩИТНИК НА ГРАЖД
ЗАЩИТНИК ГРАЖД
OSHRANCA OVČA
PREMOĆ POLITIČKE VOLJE
I POPULIZMA

OKUPLJENI OKO
»BUNJEVAČKOG PUTA KRIŽA«

SRBIJA »RAJSKA ZEMLJA
ZA MANJINE«

SMISAO I ZNAČENJE
KORIZME

INTERVJU
DRAŽEN ŽIVIĆ

Upis u hrvatske odjele
**Uspješnost
kao poticaj**

GRATIS REKLAMA

ZA DOBAR START

VAŠEG BIZNISA

Dve nedelje besplatno u Vojvođanskoj Svaštari

Uslovi: Samo za nove klijente koji pokreću novi biznis
Dimenzija reklame: 7 x 8 cm, na crno/belim stranama

Rezervacija besplatne reklame:
Tel: 024 673 667
Mob: 065 4000 130
marketing@svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

www.svastara.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3.000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

SURFUJ BRŽE, ZA SAMO 1 DINAR!

OVOG PROLJEĆA

**izaberi BRŽI ADSL paket,
a plaćaj ga manje!**

Prijavi se sada i dobit ćeš ADSL paket Max 10 po cijeni
nižeg paketa, ADSL Max 5! I to nije sve!

Prva tri mjeseca plaćaj samo **1 din**

TIPPNET
INTERNET

www.tippnet.rs

Karađorđev put 2, Subotica

024/555-765

Јавно комунално предузеће „Суботицагаз“ • Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Kővállalat • Szabadka

Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

TURIZAM

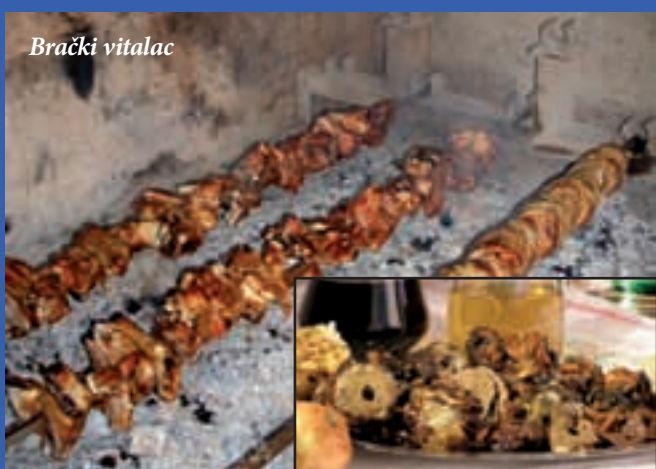
Supetar / otok Brač /

»Biser mora«

Školjke dondole

Brački vitalac

Fotografije: arhiv HTZ-a i TZG Supetra, Damir Fabijanić

Dobrodošli...Dobar tek!

Kada vam netko spomene Biser mora, na što vi pomislite tog trena? Na predivni nakit, možda na neku staru gusarsku brodicu, vjerojatno na prekrasni otok ili neku božanstvenu plažu koja je jedinstvena u cijelom svijetu. Mašta može svašta, ali da li može spojiti morske bisere i kuhare na otoku Braču? Naravno da može... I ne samo to, tu se mogu spojiti razna očekivanja i neviđene dogodovštine, sve u vidu iznenađenja...

Piše: Marjan Antić
urednik web-sajta

Da, to je zapravo Biser mora! Međunarodno natjecanje u kulinarskim vještinama, gdje se kuhari s Mediterana i s drugih svjetskih strana trude pokazati svoje najbolje umijeće u pripremanju delicija. Vež devetu godinu za redom u gradu Supetru na Braču najava početka turističke sezone kreže s ovim festivalom hrane i vrhunskih užitaka. Gastronomija je uvijek bila vrhunski razlog za druženje između dobrih ljudi i ovdje se upravo to događa, kroz razne kulinarske radionice i prezentacije raznolikih europskih kuhinja, a vrhunac svega su natjecanja između juniora i seniora. Dakle, u srijedu 9. travnja, ukoliko ste na Jadranu, ili niste a željeli bi biti, eto iznimno dobre šanse – krenite tragom dobre hrane i mirisnih začina, ravno do otoka Brača. Nekada su tamo bili stari Iliri i Rimljani, da bi ga prvi Hrvati nastanili tek u VII. stoljeću, a danas ga redovito nastanjuju turisti, koji će moći sve do nedjelje, 13. travnja, uživati s kuharima i domaćinima u ovom ukusnom doživljaju. Prezentirat će se zagorska i slavonska kuhinja, te makedonska, ukrajinska i srpska u subotnju večer uz samo finale i proglašenje pobjednika. Cijelo ljeto uslijedit će daljnja dešavanja, Ljetni karnevali, atrakcije i festivali po kojima je Brač poznat, posebice po jednoj od plaža s karakterističnim imenom koje zadaje prave duševne boli od prirodne ljepote, jer se upravo tako i zove – Bol. Ali o tome u nekom drugom broju našeg časopisa... Jer ljeto nam stiže neumitnom brzinom, i kako smo tek izašli iz toplih jakni i čizama, eto nas ponovno u majicama s kratkim rukavima, papučama i osmijehom na licu kako se šecemo po rivi i dalmatinskim otocima. A kud' ćemo ljepše, nego na feštu od kužine.

Mnogi su čuli za čuveni bijeli brački kamen od kojega je izgrađena Dioklecijanova palača u Splitu, no jeste li znali da je Brač u biti poznat po janjetini, a ne toliko po plodovima mora? Uz savršeno vino, brački ovčji sir, idealno spremljen krumpir, brački vitalac je nešto što ćete dugo, dugo pamtiti kada ga budete probali. Još ako je to u konobi Kopačina na ovom magičnom otoku kulture i avanture, e to će biti pun pogodak! Dobrodošli... I dobar tek!

Zato znajte da ste uvijek **dobrodošli** u nove avanture, kao i na naš web-portal s nazivom: **www.dobrodosli.net**

AKTUALNO

Završna konferencija u okviru projekta Manjinske politike u Srbiji

Ima li Srbija manjinsku politiku?.....7

TEMA

»Dan mlijeka« na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu

Uska staza na mliječnom putu.....10-11

INTERVJU

Dr. sc. Dražen Živić, demograf

Treba vjerovati da je o(p)stanak moguć.....12-13

SUBOTICA

Pogled s druge strane: popis i generacije

Ivan i Maria na vrhu.....21

ŠIROM VOJVODINE

Obnova Etno salaša Balažević u Tavankutu

Skrb o darovanom.....24-25

KULTURA

Izložba djela nastalih na Umjetničkoj koloniji »Stipan Šabić 2013.«

Subotička secesija u očima gostujućih slikara.....33

SPORT

Stipan Godar, šahist HAŠK-a Zrinjski

Igrat ću sve dok budem mogao.....49

Obrtanje u suprotnost

Opet su aktualni upisi u vrtiće i škole. I opet je aktualna tema - upisati ili ne upisati dijete u odjele s nastavom na hrvatskom jeziku - barem u onim školama gdje je to moguće. I opet je aktualna rečenica »ne želimo se izdvajati«. To je razlog koji često roditelji ističu na promocijama hrvatskih odjela objašnjavajući zašto ne žele upisati dijete u odjel u kojem se nastava izvodi na njihovom materinjem, hrvatskom jeziku.

A što to u stvari znači ne »izdvajati« se? U publikaciji »Vodič za unapređenje interkulturalnog obrazovanja« Grupe Most iz Beograda objašnjavaju se, među ostalim, različiti mehanizmi obrane koje ljudi koriste u društvima koja su multietnička, a koja u suštini predstavljaju prepreku ostvarivanju interkulturalnosti. Drugim riječima - koji su prepreka uzajamnom prihvatanju i poštovanju ljudi različitih nacionalnosti. Koji su prepreka življenju jednih s drugima, a ne jednih pokraj drugih.

Mnogi će možda pomisliti kako je u većinskom narodu problem i da su oni ti koji će prije svega izraziti nespremnost da se prihvate Drugi i Drugačiji. Međutim, to nije uvijek tako. Prema već spomenutom Vodiču, istančanost u tretiranju kulturnih razlika razvija se od stadija poricanja postojanja razlika, tj. krajnjeg etnocentrizma, prema stadijima uočavanja i prihvatanja kulturnih razlika, tj. etnorelativizma.

I tu se vraćamo na početak naše priče - poricanje razlika. Tipično ponašanje za ovaj stadij je zanemarivanje, ignoriranje ili indiferentnost prema kulturnim razlikama. Obrana od razlika je drugi stadij etnocentrizma. Osoba na ovom stadiju uočene razlike opaža kao prijetnju i nastoji se obraniti od razlika. Postoje tri forme, ili tri međustadija obrane: Superiornost označava tendenciju da se u usporedbi s drugim kulturama ističu i preuveličavaju pozitivne karakteristike vlastite kulture. Omalovažavanje je forma obrane u kojoj osoba tretira druge kulture kao inferiorne. I treća, za nas posebno zanimljiva forma obrane, jest »obrtanje u suprotnost«. To je forma obrane u kojoj se druga kultura opaža kao superiorna, a u isto vrijeme osoba osjeća otuđenost od vlastite kulturne skupine, ili s omalovažavanjem gleda na vlastito kulturno podrijetlo.

Ukratko, prepreka integraciji, ili »da se ne izdvajamo«, nije prihvatanje vlastite različitosti, upoznavanje i njegovanje vlastite kulture, već upravo suprotno - negiranje i omalovažavanje vlastite nacionalne pripadnosti i kulture. Jer, kako da nas drugi prihvate i kako mi druge da prihvatimo ako prvo ne prihvaćamo sami sebe i vlastiti nacionalni i kulturni identitet. Poricanje i minimiziranje razlika nije put koji vodi prema integraciji, već asimilaciji. A, za razliku od asimilacije koja označava proces usvajanja pogleda na svijet nauštrb vlastitog kulturnog identiteta, adaptacija na razlike i integracija predstavljaju proces »dodavanja« - proces kojim se ličnost obogaćuje, a ne osiromašuje. A, ako smo već u materijalnom smislu uveliko osiromašili, trebamo li osiromašiti i u svakom drugom smislu?

J. D.

Matarić isključen iz DSHV-a

»**P**redsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini je na svojoj sjednici, koja je održana u Subotici 27. ožujka 2014. godine, donijelo odluku kojom se pokreće disciplinski postupak protiv člana *Mate Matarića*, koji vrši funkciju dopredsjednika DSHV-a i predsjednika odbora Podružnice Sombor, te zastupnika u Skupštini APV na listi Demokratske stranke, i ujedno donijelo odluku o njegovom isključenju iz DSHV-a«, navodi se u priopćenju ove stranke.

Kao razlog isključenja navodi se da je na temelju sporazuma o zajedničkom sudjelovanju na izborima za zastupnike u Skupštini Autonomne Pokrajine Vojvodine,

koji su održani 6. svibnja 2012., dana 16. ožujka 2012. godine sklopljen koalicijski sporazum Demokratske stranke i DSHV-a pod nazivom »Izbor za bolju Vojvodinu – Bojan Pajtić«, te je na temelju tog koalicijskog sporazuma DSHV dobio jedno zastupničko mjesto u Skupštini APV u sklopu Demokratske stranke, a zastupničku dužnost je obnašao Mata Matarić.

»Dana 24. ožujka 2014. godine Mata Matarić je obavijestio predsjednika DSHV-a da je napustio zastupničku skupinu Demokratske stranke i prešao u zastupničku skupinu Nove demokratske stranke. Navedeno postupanje je suprotno svim odlukama Predsjedništva i Vijeća DSHV-a,

a zastupničku skupinu sa zastupnicima Demokratske stranke Mata Matarić je napustio bez prethodne suglasnosti Demokratske stranke, te je samim tim pogažen koalicijski sporazum između Demokratske stranke i DSHV-a. Predsjedništvo je stajališta da se radi o teškom ogrešenju o Statut stranke, čime je prekršio pravilo da mora čuvati čast, dostojanstvo, ugled i interes DSHV-a. Zbog toga je Predsjedništvo donijelo odluku o njegovom isključenju«, zaključuje se u priopćenju i navodi da je na istoj sjednici zbog teže povrede Statuta isključena iz stranke i *Marija Radoš*, ranije službenica u Uredu DSHV-a u Somboru.

H. R.

Umalo ukradena bista Balinta Vujkova

Poprsje je na sigurnom i uskoro će biti vraćeno

Nakon nedavnog vandaliziranja biste *Boze Šarčevića*, prošloga se tjedna dogodio još jedan nemili događaj vezan za spomeničko obilježje nekog hrvatskog velikana u Subotici. Kako se pretpostavlja, ovoga se puta radilo o pokušaju krađe, a na meti lopova našla se bista književnika i sakupljača narodnih pripovijedaka *Balinta Vujkova*, koja se nalazi u parku ispred Gradske kuće. Srećom, na vrijeme je uočeno kako je bistu netko počeo skinuti pripremajući se najvjerojatnije da je tijekom noći ukrade, te je namjera lopova spriječena. Bista je skinuta i odnesena na sigurno, a o ovom činu obaviještena su nadležna tijela.

Prema riječima *Maje Rakočević-Cvijanov* iz Među-općinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Subotici, ankeri kojima je bista zakačena za postament bit će produženi kako bi se ona snažnije učvrstila za betonsku podlogu. Na taj način ona će biti zaštićena nego prije. Bista, kako dodaje, nije oštećena i uskoro će biti vraćena na svoje mjesto.

Podsjetimo, bista *Balinta Vujkova* postavljena je u listopadu 2011. godine, a djelo je subotičkog kipara *Save Halugina*.

D. B. P.

Predstavljen tekst Nacrta statuta Vojvodine

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine *István Pásztor* održao je u utorak sastanak kolegija Skupštine APV, Odbora za pitanja ustavno-pravnog položaja pokrajine i članova radne skupine za izradu Nacrta statuta AP Vojvodine.

Predsjednik radne skupine *Slobodan Orlović* detaljno je predstavio članovima kolegija i Odbora tekst koji je radna skupina sačinila u skladu sa zaključcima Odbora za pitanja ustavno-pravnog položaja pokrajine.

Na sastanku je dogovoreno da u razdoblju od 8. do 18. travnja budu dodatno usuglašavani stavovi i obavljene konzultacije sa zastupničkim skupinama, kako bi poslije 18. travnja bila održana i sjednica Odbora za pitanja ustavno-pravnog položaja pokrajine, na kojoj će biti utvrđen i konačan tekst Nacrta statuta AP Vojvodine.

Predsjednik *Pásztor*, koji je predsjedavao sastankom, rekao je kako postoji ambicija da se sjednica Skupštine AP Vojvodine, na kojoj će biti razmatran Nacrt statuta AP Vojvodine, bude održana krajem travnja ili početkom svibnja, kako bi se ostavilo dovoljno vremena da u skladu s odlukom Ustavnog suda Srbije, Statut bude potvrđen i u Narodnoj skupštini Republike Srbije do 6. lipnja ove godine.

Tekst Nacrta statuta AP Vojvodine od srijede je dostupan na internetskom portalu Skupštine AP Vojvodine.

ZAVRŠNA KONFERENCIJA U OKVIRU PROJEKTA MANJINSKE POLITIKE U SRBIJI - UNAPREĐENJE INTEGRACIJE

Srbija – »rajska zemlja za manjine«

U organizaciji Foruma za etničke odnose u Beogradu je u petak, 28. ožujka, održana konferencija na kojoj je predstavljena radna verzija teksta naziva Analize i preporuke za unapređenje manjinske politike i procesa integracije u Republici Srbiji.

Otvarajući konferenciju, *Nenad Đurđević* je istaknuo kako Srbiji nedostaje konzistentna i kohezivska manjinska politika, kao i da joj je potrebna strategija integracije i drugačiji pristup prema svim građanima.

PRAVNI I INSTITUCIONALNI SUSTAV NEDOVOLJNO RAZVIJENI

Iako je Srbija na svom europskom putu shvatila kako je poštovanje prava nacionalnih manjina bitan uvjet za članstvo u Europskoj uniji, u Srbiji ne postoji potpuno usklađen, razvijen niti učinkovit pravni i institucionalni sustav zaštite prava nacionalnih manjina. Iako postoji veliki broj propisa koji reguliraju ili se odnose na područje manjinskih prava, u praksi se ta prava ne primjenjuju u potpunosti. Činjenica je kako manjinsku politiku uspostavljenu 2000. godine karakterizira otvaranje prema vanjskom svijetu, prihvaćanje međunarodnih standarda i jačanje značaja manjinske politike za regionalnu suradnju i stabilnost, kao i pravni sustav manjinske zaštite koji je detaljan i kompleksan, ali mehanizmi koji mogu osigurati primjenu nisu razvijeni. Ljubljanske smjernice za integraciju raznih društava, koje su predstavljene tijekom trajanja ovog projekta, predstavljaju dobar temelj za definiranje sveobuhvatne manjinske politike u Srbiji, jer su unutar ovog dokumenta analizirane moguće mjere koje države s etnički raznolikim stanovništvom mogu primjenjivati radi integracije.

U Srbiji je na snazi manjak integracijskih elemenata u manjinskoj politici * Pravni sustav manjinske zaštite je detaljan i kompleksan, ali mehanizmi koji mogu osigurati primjenu nisu razvijeni * Funkcionalnost države i uspješna integracija moraju biti shvaćeni kao dva međusobno ovisna procesa kako bi bili uspješni

POZITIVNE OCJENE ZA SRBIJU

Predstavnici europskih institucija koji su nazočili konferenciji stavili su naglasak na napredak Republike Srbije u proteklih 15 godina, kao i na to da je Srbija u samom vrhu kada se radi o zaštiti prava manjina u Europi. *Francesco Palermo*, direktor Instituta studija federalizma i regionalizma Bolcano, dao je pozitivnu ocjenu dokumenta koji sadrži analize i preporuke. On je istaknuo kako je nova politička faza u Srbiji pogodno tlo za razgovor o pitanjima u svezi s manjinama. Predstavnik visokog komesara za nacionalne manjine OEES-a iz Haag-a *Alexander Hug* je naglasio kako je integracija proces koji traje i da je ovo povijesna šansa Srbije da usvoji jedan strateški dokument kojim bi bila osmišljena jedna

sustavna, sveobuhvatna strategija manjinske politike.

Kreiranje institucionalnog i zakonodavnog okvira integracijske manjinske politike u Srbiji bila je jedna od tema o kojoj se diskutiralo tijekom konferencije. Također su predmet razgovora bile i preporuke u svezi s principima integracije, institucionalni i pravni okvir manjinske zaštite, sudjelovanje manjina u javnom životu, obrazovanje, uporaba jezika i pisma kao i o regionalna suradnja.

IMA LI SRBIJA MANJINSKU POLITIKU?

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata, *Tomislav Žigmanov* istaknuo je kako bismo slušajući neke od iznesenih tvrdnje tijekom konferencije mogli pomisliti kako je Srbija rajska zemlja za

manjine. »Današnja situacija je u odnosu na situaciju prije dvadesetak godina, kada smo imali provedbu politike aparthejda, daleko povoljnija, ali je ona daleko od poželjne. Srbija je zemlja nerazvijene demokracije, nestabilnih institucija, kaotičnog pravnog okvira i nepostojećih politika kada su u pitanju manjine. Mislim kako je ovo okvir u kome se cijelo pitanje treba promatrati i ne bi nas trebalo uljuljkivati.« On je naglasio kako tomu doprinosi i činjenica da kada su u pitanju predizborni programi političkih stranaka koje su dobile povjerenje građana niti jedna nije imala u svom programu dio koji se ticao manjina. Također je istaknuo da to što su pripadnici nacionalnih manjina, koje su brojčano veće, uspjeli ući u parlament jest posljedica nagodbenjačkog separatnog dogovora između političkih elita određenih zajednica i njihovih separatnih interesa koji će imati svoje negativne posljedice na druge zajednice. Prema njegovom mišljenju potrebno je osnaživati bilateralne sporazume između država apostrofirajući odnos između Republike Hrvatske i Republike Srbije, koje će na tom planu raditi kako se ne bi dešavale situacije da se jedan identitet apsolutno favorizira pozitivno u poljima javnosti i da država koristi resurse za njegovu afirmaciju, a da s druge strane imamo aktivno negativno djelovanje države uz negativno prikazivanje i zaprečavanje određenih interesa naglašavajući problem udžbenika. Svoje viđenje ove teme dali su i *Dušan Janjić* u ime Foruma za etničke odnose, *Saša Janković*, zaštitnik građana, i predstavnici nacionalnih manjina.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća konferenciji su nazočili predsjednik Izvršnog odbora *Darko Sarić Lukendić* i članica Izvršnog odbora HNV-a *Ankica Jukić Mandić*.

Mila Horvat

Preporuke

Preporuke su da se postojeća politika promoviranja različitosti i pripadnosti nacionalnim manjinama unaprijedi normama, procedurama i institucijama kako bi manjinska politika bila integrativna. Potrebno je uvesti kategoriju ustavnog zakona, reviziju sveobuhvatnog postojećeg zakonodavstva iz područja zaštite ljudskih i manjinskih prava. Neophodno je ustanoviti institucionalni okvir zaštite i promocije manjinskih prava i integracione politike kroz formiranje ministarstva za ljudska prava, manjinsku politiku i integraciju koje bi osiguralo kontinuitet u kreiranju i provedbi politike. Potrebno je osigurati veću zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u državnim tijelima, kao i jasnije definirati ulogu i položaj nacionalnih vijeća u pravnom sustavu tako da postanu neizravni proračunski korisnici.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE ZAŠTITNIKA GRAĐANA SAŠE JANKOVIĆA ZA 2013. GODINU

Premoć političke volje i populizma nad vladavinom prava

Zaštitnik građana *Saša Janković*, u skladu sa zakonom, predao je nedavno Narodnoj skupštini Republike Srbije redovito Godišnje izvješće Zaštitnika građana za 2013. godinu. Ovo izvješće sadrži ocjene i podatke o poštovanju prava građana, prije svega ljudskih i manjinskih, te obavještava o najznačajnijim utvrđenim nedostacima u radu tijela vlasti i iznosi prijedloge za poboljšanje zakonitosti i pravilnosti rada tijela vlasti, a daje i podatke o aktivnostima Zaštitnika građana.

Ocjenjujući poštovanje prava građana, *Saša Janković*

navodi da su se institucije Republike Srbije u prošloj godini odlučnije deklarirale prema usvajanju i učvršćivanju europskih vrijednosti, ali da »deklarativna opredijeljenost prema učvršćivanju snage institucija nije dala dovoljan i praktičan rezultat«. Zaštitnik građana navodi da su institucije i dalje ostale izložene »udarima stranačkih politika«, te da »nesporni vanjskopolitički uspjesi nisu u potrebnoj mjeri praćeni unapređivanjem vladavine prava«.

Prošloga petka u skladu s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o Pokrajinskom ombudsmanu, Skupštini APV dostavljeno je izvješće Pokrajinskog ombudsmana za 2013. godinu. U ovom izvješću se navodi i da je dalje evidentna nedovoljna stručnost zaposlenih u tijelima uprave i nepoznavanje propisa, neopravdana dugotrajnost postupaka, nepoštovanje pravila postupaka, a česte su pritužbe zbog nepoštovanja dostojanstva građana u ophođenju s njima.

Kao posebno ranjive grupe u ovom izvješću se navode ekstremno siromašni, djeca, osobe s invaliditetom, pripadnici nacionalnih manjina, osobe lišene slobode i oboljeli od teških bolesti, žene, izbjegli i raseljeni, azilanti, LGBT grupe i pojedinci, te organizacije i pojedinci zagovornici ljudskih prava, organizacije i pojedinci kritičari vlasti, novinari i drugi.

MANJKAVOSTI NA DRŽAVNOJ RAZINI

U dijelu izvješća koji se odnosi na prava nacionalnih manjina,

Zaštitnik građana Saša Janković

u pregledu stanja se navodi, među ostalim, da je Vlada krajem prošle godine usvojila Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, te da se uspješno ostvaruje pravo građana na upis osobnog imena prema jeziku i pismu nacionalne manjine u matične knjige i javne isprave, a među rezultate rada Zaštitnika građana se navodi i da je izrađeno i Narodnoj skupštini predano posebno Izvješće o provođenju strategije za unapređenje položaja Roma, te da je upućeno Mišljenje Ministarstvu pravde i državne uprave da »poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se građanima bošnjačke nacionalnosti omogućilo da u pravnom i sudskom postupku pred nadležnim tijelom upotrebljavaju svoj jezik i pismo«.

Također se navodi da je Zaštitnik građana u prošloj godini u ovoj oblasti primio 209 pritužbi, a da je utvrdio 66 različitih povreda prava, te je u cilju otklanjanja propusta uputio više preporuka i mišljenja, a u 29 slučajeva postupci su obustavljeni, jer su nadležna tijela

»Premoć političke volje i populizma nad vladavinom prava, slabe institucije naspram snažnih političkih centara moći i ličnosti funkcionera, slabost i neefikasnost pravosuđa, manipulacije medijima, atrofirana ekonomija i nereformirana administracija, najveće su prepreke i izazovi koje stoje na putu potpunijeg ostvarivanja prava građana u Republici Srbiji«, navodi Saša Janković.

otklonila propuste po saznanju da je Zaštitnik građana pokrenuo postupak kontrole njihovog rada.

Kao manjkavosti na državnoj razini je navedeno i kako u Republici Srbiji nije u potpunosti osigurana ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina, te da nije postignuto potpuno ostvarivanje zakonom priznatih prava nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, zbog toga što se Zakon o nacionalnim vijećima ne primjenjuje dosljedno.

NEDEFINIRANA PRAVNA PRIRODA NACIONALNIH VIJEĆA

S obzirom na to da se izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina održavaju u ovoj, 2014.

godini, interesantno je i to što se o vijećima navodi u ovom izvješću, a navodi se da nije jasno definirana pravna priroda, uloga i funkcije nacionalnih vijeća.

U obrazloženju takvoga stava, Saša Janković iznosi ocjenu da nacionalna vijeća »ne vrše nadležnosti u punom kapacitetu«, te da postavljeni koncept ne garantira ostvarivanje Ustavom garantiranog prava na samoupravu u kulturi, obrazovanju i informiranju na materinjem jeziku i službenoj uporabi materinjeg jezika i pisma.

»Zakon se ne provodi dosljedno, pojedine odredbe se uopće ne primjenjuju«, navodi Janković i obrazlaže da je omogućen prevelik utjecaj političkih stranaka na izbor i odluke nacionalnih vijeća, a odluke lokalnih samouprava u primjeni zakona ovise od političke volje većine ili drugih interesa, iako primjena zakona ne smije da podliježe političkoj ili drugoj volji.

U izvješću se navodi da postoje i problemi glede službene uporabe jezika, jer »zbog odlaganja izmjena Zakona o službenoj uporabi jezika i pisma i dalje nije

osiguran mehanizam za obvezno uvođenje jezika nacionalne manjine u službenu uporabu u jedinicama lokalne samouprave, kada su ispunjeni zakonom propisani uvjeti«.

Također se navodi da su primljene pritužbe nacionalnih vijeća mađarske i albanske nacionalne manjine da u nedostatku efikasnog nadzora finansijskih i kadrovskih kapaciteta, pripadnicima nacionalnih manjina i dalje nije uvijek osigurano da u pravnim postupcima pred nadležnim tijelima lokalne samouprave koriste svoj jezik i pismo, koji je u službenoj uporabi.

Zaštitnik građana navodi i da je u 2013. godini nastavio s redovitim sastancima s predstavnicima nacionalnih vijeća albanske, bošnjačke, bunjevačke, mađarske, njemačke, slovačke, romske i hrvatske nacionalne manjine, a navodi i prijedlog za poboljšanje prava građana u odnosu na tijela uprave, da Ministarstvo pravde i državne uprave treba predložiti Vladi izmjene i dopune svih ostalih odredbi Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, čija je primjena u praksi pokazala nedostatke.

Z. Sarić

VRIJEME PRIPRAVE ZA USKRS

Što nam znači korizma?

Osobnost i intimni doživljaj razdoblja pripreme za najveći kršćanski blagdan

Bliži se još jedan Uskrs. Središnji događaj kršćanstva, Kristovo uskrsnuće s kojim i svi vjernici neprestano i sami uskrsavaju. Uzdignimo se k njemu koji je prah naše niskoće uzeo u tijelo svoje slave, i ugledajmo se u svemu u njegovu poniznost i strpljivost, da mu se možemo pridružiti u njegovu uskrsnuću, kazao je davno sv. *Leon Veliki*, a *Petrov* današnji nasljednik na čelu Katoličke crkve papa *Franjo* u svojoj prvoj Uskrsnoj poslanici istaknuo je:

»Koliko pustinja, čak i danas, ljudi moraju prijeći, prije svega pustinja u njima samima kada nema ljubavi prema Bogu i susjedu, kada ne shvaćamo da smo mi čuvari svega onoga što nam je tvorac dao i što nam daje.«

Ovim velikim riječima na najbolji i najljepši način uvodimo vas u našu temu smisla i značenja korizme, kojom smo kroz riječi naših anketiranih čitatelja iz nekoliko vojvođanskih gradova i sela željeli saznati što ljudima zapravo znači vrijeme duhovne obnove u tjednima prije Uskrsa.

Marija Pavlović, službenica (Šid)

Korizma je za mene vrijeme posta i obraćenja, vrijeme pripreme za Uskrs. Vrijeme posta ne znači samo odricanje od dopadljivih i ukusnih jela. To je odricanje od nečega što vam je jako bitno i čini vam se da ne možete bez toga. To je prijkid s lošim navikama. Sjećam se, prije nekoliko godina u korizmi sam se

odvikla od pušenja. To sam toliko lako podnijela, bez ikakvih kriza, da sam se i sama čudila. Često sam tada sebi ponavljala: »Isuse tebi za ljubav...« Sada, poslije toliko godina znam da me je istinski nagradio i oslobodio tog poroka, jer ta loša navika više se nikada nije vratila. Ove godine postim petkom, ali sam sebi za zadatak dala više molitve. U ovom brzom životu, sve je jedna velika strka, a Bog čeka. On je uvijek tu, što bi suvremenim riječnikom rekli

– na stand by režimu. Čeka da ga pozovemo u naše domove. S Bogom treba graditi zajedništvo jer zajedništvo nam je najpotrebnije u obitelji, a zatim i šire. »Ako Bog kuće ne gradi, uzalud se muče graditelji« – s Bogom graditi kuću znači za temelj imati vjeru, koju stalno treba produbljivati. Moliti se znači stalno razgovarati s njim, popravljati se iz dana u dan. Raditi na sebi da bi bili bliže Bogu, da bi mu bili miliji, a kroz sve to davati osobni primjer svojoj djeci. To je moja zadaća u korizmi u 2014. godini.

Maja Ćurčić, studentica (Šid)

Crkva kaže da je korizma vrijeme pripreme za Uskrs i vrijeme pokore. Za neke je korizma vrijeme ozbiljnosti i sabranosti, a za mene je korizma vrijeme poziva. Sam početak korizme – Pepelnica i obred pepeljenja: »Obratite se i vjerujte evanđelju«, poziva na obraćenje, skrušenu ispo-

vijed, čvrstu vjeru, pobožnost, poziva na razmatranje Isusove muke i kojih grijeha zbog kojih je patio, poziva na poniznost. U svakodnevnom životu često smo u situacijama da se buni-mo i ne želimo da se nikakva nepravda vrši nad nama, a Isus, posebno u ovo vrijeme pokazuje baš suprotno. »Vidjeti svjetlost i nasititi se spoznajom njezinom«, spoznati istinsku radost, smisao i vrijednost života, uskrsnuti svojim grijesima možeš jedino ako prihvatiš križ, ako prihvatiš biti prezren, odbačen, obescjenjen, ponižen, napušten i izruga jer zadnju riječ može imati i ima samo Bog.

Martin Petković, umirovljenik (Sonta)

Rođen sam i odrastao u staroj ratarskoj obitelji. Dobro se sjećam života u vrijeme II. svjetskog rata i poslije njegovoga svršetka. Otac je imao konje, kola i svu ratarsku opremu. Majka je, poput ostalih seoskih žena, radila po kući, u vrtu i u dugim zimskim večerima ručno izrađivala mnoge kućne potrepštine. Vjerski život tada se u puno toga razlikovao od današnjeg. Osobito su mi draga sjećanja na Božić i na Uskrs. Tako se sjećam i korizme, koja je za nas djecu bila nešto tajnovito, nešto veliko. I župnik i roditelji objašnjavali su nam da je to vrijeme tjelesnog i duhovnog pročišćenja, vrijeme pripreme za uskrsnuće

Isusa. I danas se sjećam kako je otac na dan Čiste srijede skidao zvonca i vunene urese s konjskih oglava, a majka kućno zrcalo prekrivala crnom maramom. I sjećam se da smo postili tijekom korizme. Poput mnogih Sončana petkom nismo ništa ni jeli ni pili od izlaska do zalaska sunca, a ostalim danima majka je kuhala isključivo posna jela. Jedino bi nedjeljom kuhala

grah začinjen s jako malo masti. Za doručak bi se u zidanoj peći pekao krumpir u ljusci i bundeva, a kućanice bi za svoju obitelj često pripremala papulu. Kad bi se papula pripremala za doručak, voda u kojoj je skuhan grah ne bi se bacala, nego bi se u njoj za večeru zakuhali rezanci. Sjećam se i rezanaca s makom, orasima, pekmezom i krumpirom, puraka, žmare, žganaca, gomboca, kašikom valjušaka, suparnih krumpira i rezanaca, i sosinih rezanaca, sve posno. Kolači se u korizmi nisu pekli. U vrijeme moje mladosti, a osobito danas, pod raznim društvenim utjecajima, ono što su radili naši preci poprilično se razvodnilo. Korizma se više ne obilježava tako strogim režimom ishrane. Osobno, na Boga ne hulim nikada, psovka mi nije svojstvena, a za Uskrs se nastojim pripraviti i tjelesno i duhovno na taj način što činim dobra djela blišnjima, ali ne samo u tih šest tjedana, nego kroz cijelu godinu. Oduvijek sam smatrao da će nam za dobra djela učinjena drugima Bog dobrim i vratiti.

Dejana Jakšić, studentica (Sombor)

Za mene je korizma razdoblje u kome provjeravamo sami sebe. Provjeravamo možemo li se odreći

nečega, vjerujemo li i je li nam vjera toliko važna da se možemo odreći nekih stvari. To je vrijeme kada pročišćavamo sebe i provjeravamo svoju unutarnju duhovnost. Stavljamo sebe na jedan određeni period u iskušenje. Testiramo sebe. Poslije toga budemo sretniji, jer shvatimo da se možemo odreći nekih sitnica. Ako ne možemo barem neki djelić dati, onda je upitna naša vjera. Čega sam se ja odrekla u korizmi? O tome ne bih govorila. Svatko ima nešto svoje, čega se odriče u vrijeme korizme, pa tako i ja. Zacrtała sam nešto sebi, ali bih to zadržala za sebe.

Petar Francisković, poduzetnik (Subotica)

Vrijeme korizme je u duhovnom smislu vrijeme pročišćenja duha i tijela prije najvećeg kršćanskog praznika Uskrsa. U praktičnom smislu ogleda se u odricanju od nekog ovzemaljskog poroka i žrtvom određenih ružnih navika. S obzirom kako tijekom cijele godine nastojim živjeti u duhu vrijednosti kršćanskog života, a nemam nekih klasičnih poroka u smislu alkohola, cigareta i sl., u vremenu korizme i čekanja novoga Uskrsa, uz obvezatan post i nemrs srijedom i petkom, nastojim biti još bliži ljudima u svom okruženju i nastojati svojim dobrim djelima doprinijeti najvažnijem ljudskom poslanju – širenju dobrote i ljubavi.

U SUSRET USKRSU

Riječi naših sugovornika iz Šida, Sonte, Sombora i Subotice na najljepši način su odgovorile na pitanje naše ankete i veoma poučno oslikale osobnost intimnog doživljaja korizme. Namjernim odabirom raznovrsnih starosnih uzrasta ispitanika kojima se zahvaljujemo što su s našim čitateljima podijelili osobni, intimni doživljaj korizmenog razdoblja, željeli smo postići dublji i širi uvid tematiziranja ovoga fenomena kršćanskog svijeta.

Ipak, ne zaboravimo. Korizma još uvijek traje i još uvijek postoji mogućnost za poneku osobnu žrtvu, ali i mnogo prostora i vremena za dobra djela u neposrednom okruženju. Pa i šire...

Dražen Prčić, Suzana Darabašić,
Ivan Andrašić i Zlata Vasiljević

Kosztolányi

Proteklog sam tjedna ugovarao neki posao s jednim tavankutskim tesarom. Prolazili smo pokraj gimnazije gdje su tekli završni radovi na pripremi spomenika Kosztolányiju. Dok smo komentirali promet, ispostavilo se kako majstor, koji ima samo osnovnu školu, zna za ovog značajnog mađarskog književnika. Kosztolányi je svojedobno izbačen iz stroge subotičke gimnazije mada mu je otac bio ravnatelj, možda je taj detalj izazvao da majstor zapamti ovog književnika, pomislio sam. Mislim, nemam drugo čime bih ih mogao vezati.

Svečanost otkrivanja spomenika bila je zapažena i uzbudljiva. Koliko je meni poznato, u istom parku već od ranije postoji poprsje ovog pjesnika, što je naš subotički specijalitet. Imamo dvije velike fontane, dvije gimnazije, kazališta, nikome ne smetaju dva spomenika. Vidio sam dosta interesantnih osoba, intelektualaca, političkih lidera, bunjevačkog tribuna, »žute« menadžere. Vijorilo se par crveno-bijelo-zelenih trobojki. Usprkos prometnom kolapsu gradske špice, nitko nije bio nervozan.

Budimo iskreni, ljudi se nisu okupili radi Kosztolányija. Pročitana je ona njegova značajna misao kako je ponosan na rodni grad, jer tko se ovdje rodi, kroz učenje drugih jezika mnogo bogatije može doživljavati svijet. Ali meni se čini da je okupljene ipak okupio dolazak mađarskog premijera Viktora Orbána koji je otkrio spomenik. Orbán je u politici otkada je Mađarska još bila u istočnom bloku. Na izborima je dobivao i gubio, a na posljednjim je učvrstio vlast uz dvotrećinsku većinu, promjenu Ustava i čvrsto zalaganje za prekogranične sunarodnjake. Njegov put leži između suradnje i konflikta s EU i Rusijom. Tijekom proteklih desetljeća je od eurofanatika prešao u euroskeptika, od rusofoba do rusofila. Mislim da se od obojice može dosta naučiti, ali je to u biti ista lekcija. Oči valja držati otvorene. Kosztolányi poručuje da smo jako sretni što živimo u tako raznolikoj sredini. A Orban pokazuje kako se koriste prednosti, ne gubeći od nacionalnog bića.

Ako tavankutski tesar zna tko je Kosztolányi i ako je primio njegovu poruku, zašto je ne bi i neki koji su u hrvatskoj zajednici na mnogo većim visinama? Nisam ih tamo vidio i ne znam kako razmišljaju, ali rezultati će već pokazati.

Nikola Perušić

INTERVJU: DR. SC. DRAŽEN ŽIVIĆ

Treba vjerovati da je o(p)stanak moguć

Razgovor vodila: Jelena Dulić

Republika Hrvatska mora činiti značajnije korake u pravcu poboljšanja političkog, društvenog, obrazovnog i gospodarskog položaja hrvatskog stanovništva, jer je to jedini preduvjet njihovom demografskom i nacionalnom opstanku na ovim prostorima

Dražen Živić, znanstveni savjetnik i izvanredni profesor na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – podružni centar Vukovar bio je krajem veljače po drugi put uvodničar na znanstvenom kolokviju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Temom »Suvremena demografska slika Hrvata u Vojvodini« Živić je predstavio demografske trendove vojvođanskih Hrvata s naglaskom na rezultate posljednja tri provedena popisa stanovništva, tj. 1991., 2002. i 2011. godine, te uzroke sve intenzivnije depopulacije, ali i čimbenike koji bi mogli pozitivno utjecati na demografsku sliku vojvođanskih Hrvata.

HR: Kakav je demografski trend kretanja broja vojvođanskih Hrvata na osnovi posljednja tri popisa stanovništva, tj. 1991., 2002. i 2011.? Je li on sličan demografskom kretanju ostalih etničkih zajednica u Vojvodini?

Na temelju službene statistike, tj. rezultata popisa stanovništva koji su na području Republike Srbije, a time i u Vojvodini, održani u drugoj polovici 19. i u prvom desetljeću 20. stoljeća (bilo ih je ukupno osam u razdoblju od 1948. do 2011.), razvidno je da je hrvatski etnički korpus u brojčanom i relativnom smislu značajno smanjen. Od 1948. do 2011. broj osoba koje su se u popisima izjasnile Hrvatima na području Vojvodine smanjen je sa 134.332 na 47.033 stanovnika ili za 65 posto, dok je njihov udio u ukupnom vojvođanskom stanovništvu smanjen s 8,1 posto na svega 2,4 posto. Hrvati se u kontinuiranoj depopulaciji nalaze od 1961. godine. Demografski regres hrvatskog stanovništva od 1961. do 2011. iznosio je tek nešto manje od 100.000 osoba. U posljednja dva međupopisna razdoblja (1991. – 2002. i 2002. – 2011.) broj Hrvata je smanjen sa 74.808 na 47.033 stanovnika ili za 37,1 posto. Navedeni podaci upozoravaju na prilično nezavidnu demografsku situaciju unutar korpusa vojvođanskih Hrvata, premda i druge nacionalne ili etničke manjine u Vojvodini (primjerice Mađari, Slovaci, Nijemci, Slovenci...), imaju iste ili slične demografske probleme. Čak su i Srbi kao većinsko stanovništvo, nakon više desetljeća kontinuiranog demografskog porasta, u posljednjem međupopisnom razdoblju (2002. – 2011.) zabilježili ukupnu depopulaciju, i to za 2,4 posto.

HR: Koji su dominantni demografski procesi karakteristični za Hrvate u Vojvodini? Jesu li ti procesi rezultat »unutarnjih« tj. demografskih čimbenika ili imaju i društvene, političke i gospodarske, tj. »vanjske« odrednice?

Demografske (ne)prilike u kojima su se našli vojvođanski Hrvati odraz su dugog, kontinuiranog i među-

sobno isprepletenog djelovanja različitih čimbenika. Svakako, posebno značenje imaju demografski čimbenici, a oni se ponajviše odnose na sve nepovoljniju reprodukciju, tj. sve niži natalitet, a viši mortalitet, što je posljedica drugog, ali u novije vrijeme sve važnijeg činitelja demografske dinamike – procesa demografskog starenja. Osim navedenog, brojčano jako iseljavanje Hrvata iz Srbije, a na poseban način upravo s vojvođanskih prostora, neovisno o uzrocima odlaska, drži se najvažnijim čimbenikom, promatrano u demografskom kontekstu, postupnog nestanka Hrvata s ovih prostora. Naime, iseljeni ili izbjegli Hrvati nisu samo kratkoročno demografski osiromašili hrvatsku zajednicu, oni su »odnijeli« i sva buduća rađanja čime su, dugoročno gledajući, negativno utjecali na razvoj biološkog sastava, tj. produbili su poremećaje unutar dobne i spolne strukture. Međutim, na demografski razvoj Hrvata u Vojvodini (i Srbiji) bitno su utjecali i nedemografski čimbenici, među kojima svakako treba upozoriti na njihov sve nepovoljniji politički, društveni i nacionalni položaj (naročito od početka 1990-ih do danas) te na promjene u popisnom izjašnjavanju, čemu je značajno pridonijelo uvođenje u popis popisnih kategorija »Bunjevci« i »Šokci«. Time je, usudio bih se kazati, svojevrsnim popisnim »inženjeringom« smanjen broj Hrvata, premda treba istaknuti da se neutvrđeni broj Hrvata »krije« i u drugim popisnim kategorijama, poput »regionalne pripadnosti« i »neopredijeljeni«.

HR: Kako bi »vanjske« odrednice mogle utjecati na poboljšanje demografske slike vojvođanskih Hrvata?

S obzirom da su realni demografski potencijali s kojima raspolaže hrvatska zajednica, kako u Vojvodini, tako i u Srbiji, vrlo skromni i u perspektivi se ne mogu očekivati dramatičniji preokreti u pozitivnom pravcu, očito je da se veoma važnim

čini promjena odnosa hrvatske države prema njima. Republika Hrvatska mora činiti značajnije korake u pravcu poboljšanja političkog, društvenog, obrazovnog i gospodarskog položaja hrvatskog stanovništva, jer je to jedini preduvjet njihovom demografskom i nacionalnom opstanku na ovim prostorima. U

Od 1948. do 2011. broj osoba koje su se u popisima izjasnile Hrvatima na području Vojvodine smanjen je sa 134.332 na 47.033 stanovnika ili za 65 posto, dok je njihov udio u ukupnom vojvođanskom stanovništvu smanjen s 8,1 posto na svega 2,4 posto.

tom smislu hrvatska država treba utjecati na što bržu promjenu odnosa Srbije prema hrvatskom manjinskom pitanju, naročito društvenog ozračja u kojemu biti Hrvatom u Srbiji ili Vojvodini nije uvijek lako, poželjno i prihvatljivo.

HR: Kakva je biološka struktura Hrvata u Vojvodini i na što ona kao takva utječe?

Upozorio sam već na činjenicu, koja ima jasnu potvrdu u popisnoj statistici, da sve nepovoljnija biološka struktura hrvatskog stanovništva, naročito proces demografskog starenja,

Na demografski razvoj Hrvata u Vojvodini (i Srbiji) bitno su utjecali i nedemografski čimbenici, među kojima svakako treba upozoriti na njihov sve nepovoljniji politički, društveni i nacionalni položaj (naročito od početka 1990-ih do danas)

predstavlja ključnu odrednicu depopulacije, pa i demografskog izumiranja Hrvata. Razlozi tomu leže u sljedećem: o biološkoj strukturi, tj. o odnosu između mladog i starog stanovništva ovise reproduktivni i ekonomski potencijali neke populacije. Ako je broj i udio mladih malen i sve manji, a broj i udio starih velik i potencijalno sve veći, to znači da će i reprodukcija biti sve nepovoljnija, odnosno, da će rađanje (natalitet) biti sve skro-

mniji, a umiranje (mortalitet) sve važnije u demografskoj dinamici. Put prema demografskom izumiranju, nažalost, tada je jasno popločen. Prema popisu iz 2011. svega 8,5 posto hrvatskog stanovništva u Vojvodini bilo je u dobi do 14. godine starosti, a čak 25,3 posto u dobi iznad 65. godine starosti. Prosječna je sta-

rost povećana s 41,0 (1991.) na 48,6 godina (2011.), pa su Hrvati, uz Nijemce, Slovence, Bugare i Vlahe, postali etnička zajednica s najstarijim stanovništvom u Vojvodini. Još je nepovoljnija situacija u preostalom dijelu Srbije, u kojemu mala populacijska »masa« hrvatskog stanovništva generira još intenzivniji proces starenja i demografskog izumiranja.

HR: Postoje li bitne razlike među okruzima i općinama gledajući na odrednice koje pokazuju dobno-spolnu strukturu Hrvata u Vojvodini? Koje

općine i okruzi se izdvajaju kao polovi pozitivne, a koje kao polovi negativne demografske slike?

Premda je demografska slika vojvođanskih Hrvata, kao što je prethodno napomenuto, sve nepovoljnija i da ima, nažalost, sve manje razloga za demografski optimizam, ipak je potrebno upozoriti da unutar vojvođanskog prostora postoje koliko-toliko očuvane demografske »oaze« hrvatske popula-

cije. Pritom ponajviše mislim na Sjevernobački okrug u kojemu su Hrvati, u odnosu na druga područja Vojvodine, još uvijek brojčano najjači i u kontekstu biološke strukture relativno najočuvaniji. Iako je i u tom okrugu demografska situacija daleko od sjajne ili idealne. Na drugom (negativnom) polu nalazi se Sjevernobanatski okrug, u kojemu je hrvatska zajednica, kako u brojčanom tako i u strukturnom pogledu, suočena s problemom potpunog demografskog izumiranja. Na općinskoj razini, prema kriteriju prosječne starosti, najpovoljnija je situacija u: Subotici, Baču, Somboru, Vrbasu i Apatinu, a najgora u: Novom Bečeju, Žitištu, Kikindi, Adi i Novoj Crnji.

HR: Kakvi su demoreproduktivni potencijali Hrvata u Vojvodini? Je li demografski opstanak Hrvata u Vojvodini upitan?

Mislim da je važno razumjeti da se demografsko pitanje Hrvata u Vojvodini ne može promatrati izvan dva konteksta: prvog, koji se odnosi na cjelinu hrvatske zajednice u Republici Srbiji i drugog, koji promjenu ukupnog društvenog i političkog položaja hrvatskog stanovništva pretpostavlja svakom, pa i minimalnom poboljšanju njihove demografske slike. Premda od ukupnog broja Hrvata u Republici Srbiji iz popisa 2011. (57.900) na području Vojvodine živi njih 81,2 posto, a u preostalom dijelu Srbije (uglavnom u Beogradu i okolici) 18,8 posto, jedino zajednički pogled i rad može polučiti pozitivne rezultate i na demografskom polju. Treba vjerovati da hrvatska zajednica u Republici Srbiji, kako u demografskom, tako i u društveno-političkom, gospodarskom, kulturnom i duhovnom smislu, uz konceptijski jasniju, snažniju i odgovorniju hrvatsku državnu politiku, može naći dovoljno snage i duha izboriti se za o(p)stanak na prostorima na kojima su u proteklih tri do četiri stoljeća ostavili duboke i značajne tragove. To Hrvati u Srbiji (i Vojvodini) svakako zaslužuju.

PROMOCIJA HRVATSKIH ODJELA U ORGANIZACIJI UDRUGE »NAŠA DJECA«

Djeco, kako bi bilo da znate...

Iako se hrvatski odjeli još uvijek i nakon 12 godina ne mogu pohvaliti velikim brojem upisane djece, mogu se pohvaliti izuzetnim uspjehom postignutim na brojnim natjecanjima. Mnoga djeca do ove godine nisu niti imala sve potrebne udžbenike, no, već godinama postižu zapažene rezultate i na republičkom natjecanju, što je, priznat ćete, vrijedno hvale. Djeca, učiteljice i nastavnici rade punom parom, a dokaz tome su sve dosadašnje diplome, nagrade i priznanja.

VOLI I LJUBI SVOJ MATERINJI JEZIK

Promocija hrvatskih odjela, koja je dio projekta »Hrvatsko-bunjevačko-šokačke priče« u organizaciji Udruge »Naša djeca«, održana u subotu,

»Grupa entuzijasta prije 13 godina savjetovala je roditeljima da upišu svoju djecu u hrvatske odjele. Danas su to mladi ljudi, maturanti srednjih škola. Neki od njih su 12 godina pohađali nastavu na hrvatskom jeziku i sigurna sam da nisu zažalili«, rekla je Nevenka Tumbas

29. ožujka, u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« bila je pokazatelj ljepote i zajedništva. Pjesmom, tamburama i gostoprimestvom učenici hrvatskih odjela pokazali su samo djelić onoga što svakodnevno rade. Ovom prilikom ugostili su učenike OŠ »Zdenka Turkvića« iz Kutjeva iz Republike Hrvatske, koji su pokazali povijest svog mjesta, škole i župne zajednice. S Kutjevcanima su došli i ravnatelj škole *Miljenko Crnjac* i župnik vlč. *Marijan Đukić*. Osim zboru osnovne škole, na promociji su nastupili i Kutjevački tamburaški orkestar, kao i poznati ženski tamburaški sastav »Garavuše«.

Program na promociji započela su djeca iz vrtića »Marija Petković – Sunčica i Biser«, te se prisutnima obratila predsjednica Udruge »Naša djeca« *Nevenka Tumbas*, koja je kazala: »Grupa entuzijasta (današnje predsjedništvo udruge) prije 13 godina savjetovala je roditeljima da upišu svoju djecu u hrvatske odjele. Danas su to mladi ljudi, maturanti srednjih škola. Neki od njih su 12 godina pohađali nastavu na hrvatskom jeziku i sigurna sam da nisu zažalili«, rekla je Nevenka Tumbas i dodala, kako iako ima malobrojnih odjela, ima i onih koji su brojniji, jedan primjer toga je 8. h u OŠ

»Matko Vuković«, gdje ima 26 učenika. »Pokraj mnoštva razloga zašto upisati dijete na nastavu na hrvatskom jeziku, najvažnije je da djeca nauče voljeti i ljubiti svoj materinji jezik«, kazala je predsjednica ove udruge. U sklopu programa nastupila su djeca hrvatskih odjela svih škola, objedinjeni u zbor i tamburaški orkestar kojim su ravnale učiteljice *Ana Čavrgov* i *Danijela Romić*.

POZITIVNA ISKUSTVA

Od prošle godine Hrvatsko nacionalno vijeće osiguralo je djeci nižih razreda (od 1. do 4. razreda) potrebne udžbenike, te

najavljuju kako će od jeseni udžbenici čekati i one malo starije (od 5. do 8. razreda). Kvaliteta nastave na hrvatskom jeziku, kao i zajedništvo i ljepota odrastanja djece koja

kao i radom s djecom. Djeca su sretna, a pokraj svog materinjeg jezika njeguju našu kulturu, tradiciju, te odrastaju u vjeri», rekla je *Marijana Pečerić*. Iako su iskustva

svoje djetu u hrvatske odjele, iako su pripadnici hrvatske nacionalne manjine. Mnogi jednostavno govore da ne žele svoje dijete izdvajati, no, na to je jedan tata rekao ovako:

Počeo upis u I. razrede

Upis djece u I. razred osnovne škole na području grada Subotice, započinje 1. travnja i traje sve do 30. svibnja. Temeljem Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja, upisuju se djeca koja će do 1. rujna 2014. godine imati najmanje šest i pol godina (rođeni do 28. veljače 2008. godine), odnosno najviše sedam i pol godina. Mogu se upisati i djeca koja će do početka školske godine (1. rujna 2014. godine) napuniti šest godina, i to nakon provjere spremnosti djeteta za polazak u osnovnu školu koju vrši psiholog škole primjenom preporučenih standarda i postupaka.

Prilikom upisa obvezna je sljedeća dokumentacija: izvadak iz Matice rođenih (može biti i stari) i potvrda o liječničkom pregledu djeteta, odnosno, ponovnom cijepljenju.

Pripadnici hrvatske nacionalne manjine imaju pravo upisati djecu u prve razrede na hrvatskom materinjem jeziku, što prilikom upisa trebaju naglasiti ovlaštenoj osobi koja radi upis. Nastava na hrvatskom jeziku u osnovnim školama na teritoriju Subotice se odvija u sljedećim školama: »Matko Vuković«, »Ivan Milutinović«, »Sveti Sava«, te u prigradskim školama »Vladimir Nazor«, Đurđin, »Matija Gubec«, Tavankut i »Ivan Milutinović«, Mala Bosna.

su u ovim odjelima, najviše je poznata roditeljima, koji imaju riječi hvale: »Imamo dva sina, stariji sin *Petar* je već u hrvatskom odjelu, a od jeseni će i mlađi sin *Slaven* krenuti u prvi razred na hrvatskom nastavnom jeziku. Zadovoljni smo školom,

roditelja čija djeca pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku pozitivna, još uvijek ima veliki broj onih roditelja koji dvoje oko upisa. Je li prisutan strah, ili je problem u nacionalnoj svijesti, nema pravih odgovora, jer često roditelji niti ne znaju zašto ne upisuju

»Da, ni ja ne želim moje dijete izdvajati, zato sam ga upisao u hrvatski odjel.«

Za kraj programa ovogodišnje promocije djeca su jasno poručila svima: »Kad bi svi ljudi na svijetu bili sretni ko mi«, eh, da, kad bi svi...

Ž. Vukov

Promocija hrvatskih odjela održana je i u OŠ »Ivan Milutinović« u Subotici u petak 28. ožujka. Rad u hrvatskim odjelima skupa s djecom promovirala je učiteljica Biljana Vojnić Hajduk.

SEMINAR U SUBOTICI

Usavršavanje nastavnog kadra

U subotu je u Subotici održan još jedan, ove školske godine četvrti po redu seminar namijenjen nastavnicima koji predaju u hrvatskoj nastavi ili predaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Seminar je održan u organizaciji Koordinacije hrvatske nastave, Hrvatskog nacionalnog vijeća i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske. Na seminaru, održanom u prostorijama Gimnazije »Svetozar Marković«, izlagali su inozemni stručnjaci te su polaznici seminara imali priliku slušati dr. sc. *Macieja Czerwinskog* sa sveučilišta u Krakowu, koji je govorio o hrvatskim i srpskim povijesnim narativima, dok je dr. sc. *Bernardina Petrović* s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu govorila o sklonidbi imena u hrvatskom jeziku. S obzirom na aktualnu problematiku pravopisnog pitanja u hrvatskom jeziku vrlo je zanimljivo bilo predstavljanje novog hrvatskog pravopisa koji je objavio Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Pravopis je predstavio dr. sc. *Željko Jozić*, ravnatelj ovoga instituta, sa svojim suradnicama dr. sc. *Lanom Hudeček* i dr. sc. *Milicom Mihaljević*.

Osim onih koji predaju u hrvatskim odjelima, veliki interes za teme i predavače pokazale su i njihove kolege koji nisu u hrvatskoj nastavi.

»Značaj je ovakvih događanja u tome što omogućuju stalna usavršavanja nastavnog kadra, što je od velikog značaja za kvalitetu nastave. Osim toga, jačaju veze između Hrvata u Vojvodini i stručnih institucija matične države. Od jednakog su značaja i projekti i suradnja koji se dogovore prilikom ovakvih susreta«, kaže za HR profesorica *Marina Balažev* iz Koordinacije hrvatske nastave.

D. B. P.

Važnost sudjelovanja na natječajima i korištenje IPA fondova

LADISLAV SUKNOVIĆ,
predsjednik HKUPD »Matija
Gubec« iz Tavankuta

Zahtjevan ali isplativ posao

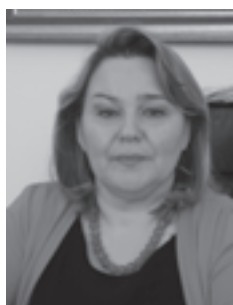
Sve udruge građana trebale bi pratiti natječe koji se raspisuju na raznim razinama. Kako se do financija danas teško dolazi, manjinske se udruge moraju odlučivati i za druge vrste projekata. Smatram važnim da udruge proširuju svoju djelatnost i pronađu model komercijaliziranih, samoodrživih društava. S druge strane je važno da sudjeluju i na što većem broj natječaja i povezuju sve oblike djelovanja, aktivnosti i manifestacija. Stoga neka aktivnost može biti predmetom i kulturnoga i gospodarskoga, pa čak možda i poljoprivrednog aspekta, jer je najveći broj hrvatskih udruga upravo na selima.

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta sudjelovao je u proteklom raspisu IPA natječaja s Hrvatskom i Mađarskom. Zbog tehničkih nedostataka partnera natječaji nisu uspješni. Sad se više pozornosti obratilo na izbor partnera, te je dogovorena buduća suradnja s nevladinom udrugom Projekt građanske inicijative iz Belog Manastira, s kojima smo do sada imali nekoliko manjih, uspješno realiziranih zajedničkih projekata. U ovom bi projektu »Matija Gubec« bio nositelj projekta, a tema bi bila vezana za umjetnost u tehnici slame i žensko poduzetništvo. Osim navedenog projekta Tavankučani žele sudjelovati kao partneri s Agencijom lokalne demokracije iz Subotice na temu obnove etno salaša i to s općinom Stari Jankovci, s kojima su već imali konkretne dogovore u okviru projekta »Kava sa susjedima«. Sudjelovanje na IPA natječajima je vrlo zahtjevan, ali i vrlo isplativ posao, koji može udruzi donijeti znakovite benefite.

I. D.

TATJANA MAGLIĆ,
predsjednica Regionalne
gospodarske komore Sombor

Nedovoljno korišteni fondovi

Naša se regija graniči s Mađarskom i Hrvatskom, tako da imamo mogućnost da u projektima prekogranične suradnje surađujemo s partnerima iz ovih dviju država. Mi smo, kao komora, radili veliki projekt s komorom iz županije Bač-Kiškun u Kečkemetu i njihovom toplanom, a riječ je o studiji izvodljivosti korištenja biomase u toplanama u našoj regiji. U tijeku je, također sa županijom Bač-Kiškun, projekt »Gastro klub«, čiji je cilj povezivanje gospodarstvenika iz Mađarske i Srbije u oblasti gastronomije, topličkog, velnes i seoskog turizma. Posljedica suradnje s komorom iz županije Bač-Kiškun je osnivanje zajedničkog poduzeća koga, osim komore iz Mađarske, čine i gospodarske komore Sombora, Subotice i Novog Sada. Kroz ovo zajedničko poduzeće mi želimo da, koristeći iskustva Mađarske, lakše prođemo teškoće koje su oni imali pri korištenju sredstava EU fondova. Konkretno, za mjesec dana zajednički ćemo u Somboru organizirati edukaciju o tome kako se pišu projekti za EU.

Istaknula bih ovdje i mogućnosti koje ćemo imati nakon što je u siječnju Srbija dobila status kandidata. To nam otvara mogućnosti korištenja i drugih fondova EU i u lipnju ili srpnju biće otvoreni natječaji za pravne i fizičke osobe, što znači i da će naši gospodarstvenici moći sudjelovati u natječajima za sredstva iz EU fondova. Sredstva će biti namijenjena za nabavu osnovnih sredstava, ispitivanje tržišta i za marketing.

Mislim da smo do sada mogućnosti korištenja europskih fondova nedovoljno koristili.

Z. V.

BOJANA LANC, stručna suradnica
za poslove ekonomskog razvoja
iz Rume

Teško je naći pouzdanog partnera

»Na kavu sa susjedom« je aktivnost u okviru projekta »Podrška umrežavanju i europskoj suradnji gradova i općina«. Projekt je financiran od strane Europske unije, iz IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija, a suradnici na projektu su: Grad Vukovar, Grad Beli Manastir, općine Stari Jankovci, Nijemci, Lovas, Erdut, Drenovci i općine Apatin, Bač, Beočin, Indija, Stara Pazova i Ruma. Cilj ove aktivnosti je povezati različite nazočnike ove aktivnosti iz uključenih općina i gradova iz Hrvatske i Srbije. Ruma je partnerima u suradnji prezentirala svoje potencijale i strateške smjernice razvoja općine, a sve s namjerom što boljeg uspostavljanja suradnje.

Program prekogranične suradnje znači da ljudi iz drugih općina iz Srbije i Hrvatske dođu u Rumu ili neku drugu općinu i upoznaju povijest i kulturu te općine da se predstave udruge, nevladin sektor i rad lokalne samouprave kako bi se izdefinirale ideje za neku daljnju suradnju na projektima prekogranične suradnje. Suština projekta je umrežavanje općina i nevladinih organizacija, da bi se na kraju došlo do zajedničkih ideja i suradnje na projektima i pozivima Europske unije, ne samo prekogranične suradnje nego i drugim pozivima na kojima je moguć zajednički nastup.

Općine su se i zajedničkim dokumentom obvezale i potpisale ugovor o suradnji i zajedničkom nastupu na narednim pozivima koje Europska unija bude raspisala. Proces pronalaska partnera u pisanju projekata je jako težak i jako je teško naći pouzdanog partnera.

M. P.

RAZGOVOR S POVODOM:

ERNEST VESELOVSKI, DIREKTOR RAZVOJNE AGENCIJE
GRADA SOMBORA

Milijuni uloženi u projekte u Somboru

Grad Sombor, Regionalna gospodarska komora Sombor i nekoliko javnih poduzeća osnovali su krajem 2011. godine Regionalnu razvojnu agenciju. Iako je prošlo više od dvije godine, polemike o tomu je li osnivanje ove agencije opravdano ili ne, još uvijek traju. Ako je suditi po odnosu novca koji je kroz projekte Razvojne agencije stigao u Sombor i novca koji se kroz proračun izdvaja za rad agencije razloga za postojanje agencije ima.

Koliko je kroz projekte Razvojne agencije do sada novca uloženo u Sombor?

Razvojna agencija Grada Sombora postoji malo više od dvije godine. U prvoj godini rada, 2012. godini, iz gradskog proračuna dobili smo 12 milijuna dinara. S druge strane smo gradu vratili više od 40 milijuna. U 2013. godini iz proračuna smo dobili 13 milijuna, a kroz projekte smo vratili 93 milijuna dinara. Mislim da brojke govore sve.

Prošle godine na razne natječeaje prijavili smo 212 projekata, a odobreno je 58. Tako gledano to izgleda malo, ali to je četvrtina projekata koji su prošli zahvaljujući svojoj kvaliteti.

Najveći broj projekata podnosimo u ime Grada Sombora, ali dobru suradnju imamo i s udrugama koje same nemaju dovoljno kapaciteta da popunjavaju aplikacijske formulare. Mi takve usluge radimo besplatno.

Ima li među udrugama s kojima surađujete hrvatskih udruga ili kulturno-umjetničkih društava?

Najsvežiji primjer je Festival hrvatskih duhovnih pjesama »HosanaFest« za koji je na natječaju Ministarstva kulture i informiranja za organiziranje festivalskog koncerta odobreno 100.000 dinara (od 303.000 dinara koliko smo tražili). Kod Fondacije za otvoreno društvo natjecali smo se s projektom Humanitarno-terapijske zajednice »Hosana« za projekt pružanja pomoći osobama ovisnim od droge. Nažalost, ovaj projekt nije prošao. U prošloj godini surađivali smo s HKUD-om »Vladimir Nazor« na projektu koji se odnosio na organiziranje Međunarodnog festivala amaterskih dram-

Ernest Veselovski

skih društava i za tu manifestaciju putem tog projekta osiguran je dio sredstava. »Nazor« je dobio i dio sredstava za obnovu tradicionalnih bunjevačkih nošnji.

Svi projekti koji nisu odobreni su arhivirani i kada budu neki odgovarajući natječaji ti projekti biće ponovno upućeni.

Na koje adrese šaljete projekt, odnosno tko najčešće raspisuje natječeaje?

Do sada smo najviše sredstava tražili od pokrajinskih tajništava i republičkih ministarstava, jer oni ciljano raspisuju natječeaje za ono što je potrebno lokalnim samoupravama. Uspjeli smo nekoliko donacija dobiti od veleposlanstava. Veleposlanstva stranih zemalja imaju svoje fondove iz kojih se izdavaju sredstva, tako da kažem na targetirane stvari. Tu su aktivni, prije svih, norveško i japansko veleposlanstvo, realni su u ocjenjivanju projekata i sredstva izdavaju tamo gdje su najpotrebnija.

Sombor, s obzirom da je progranična regija, ima mogućnost korištenja sredstava iz europskih fondova namijenjenih prekograničnoj suradnji. Koliko smo te mogućnosti iskoristili?

Tendencija Europske unije je naučiti susjede surađivati jedni s drugima i pomagati im u realiziranju zajedničkih interesa. Mi smo po prirodi stvari veoma bliski s našim susjedima tako da smo kroz ove projekte

samo nastavili postojeću suradnju. Naročito je intezivna suradnja s gradom Bajom. S tim susjednim gradom u Mađarskoj trenutno realiziramo projekt za dva nogometna kluba glede razmjene i druženja djece. Sa Segedinom zajednički realiziramo projekt ispitivanja vodonosnog sloja u ovim regijama. Što se tiče projekata prekogranične suradnje s Hrvatskom, mogu reći da je i prije osnivanja Razvojne agencije Sombor sudjelovao na natječajima. Na prošlom pozivu IPA Hrvatska-Srbija Sombor nije dobio dobru ocjenu, ali ne samo Sombor. Zašto je to tako, ne znam. Od tada su prošle dvije godine, a da novi IPA natječaj Srbija-Hrvatska nije raspisan. Najave su bile za prosinac prošle godine, a evo ušli smo u travanj i poziv još nije raspisan. U međuvremenu, obnovili smo suradnju i dogovore s partnerima u Osijeku i Belom Manastiru.

U prekograničnim projektima mi još uvijek ne možemo očekivati velike sume novca za ulaganja u infrastrukturu, jer kao država još uvijek nismo u poziciji da možemo koristiti ta sredstva. Projekti koje sada možemo realizirati služe našem međusobnom zbližavanju i učenju kako se po pravilima EU provodi jedan projektni proces.

Svaki projekt je značajan i meni je posebice drago kada nakon realizacije projekta ostane i nešto konkretno. Tako je, recimo, kroz projekt ispitivanja vodonosnog sloja Zavod za javno zdravlje u Somboru dobio laboratorij.

S obzirom na to da je Srbija je dobila status kandidata, otvara li to nove mogućnosti korištenja europskih fondova?

To svakako otvara nove mogućnosti, prije svega u smislu da smo u prilici tražiti sredstva u oblastima gdje su nam najpotrebnija. Svakako će sada i ta sredstva biti veća. Mi se sada graničimo s dvije zemlje EU koje ne mogu bez nas, jer predpristupne fondove mogu koristiti jedino surađujući s nama. Očekujem zato da ćemo imati sve više poziva partnera iz Hrvatske i Mađarske i moramo se potruditi da iz te suradnje izvučemo ravnopravnu korist.

Zlata Vasiljević

»DAN MLIJEKA« NA POLJOPRIVREDNOM FAKULTETU U NOVOM SADU PROTEKAO U ZNAKU AI

Uska staza na mliječnom putu

Bez obzira na zabrinjavajuće stanje u stočarstvu, pred Srbijom velika šansa u oblasti mliječnog govedarstva
*** Ministar Glamočić najavio niz mjera za poboljšanje stanja u mljekarstvu koje su u skladu sa standardima Europske unije**

»I^{majući u vidu potencijale kojima raspolaže, mljekarski sektor može biti okosnica poljoprivrednog i ruralnog razvoja Srbije«, kazao je ministar poljoprivrede Dragan Glamočić, otvarajući u subotu manifestaciju pod nazivom »Dan mlijeka«, koju je u povodu 60. godišnjice postojanja Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu organizirao Departman za stočarstvo. Ministar je dodao kako proces pridruživanja Srbije Europskoj uniji tu šansu čini dodatno većom, ističući istodobno kako je prethodno potrebno učiniti reformu mljekarskog sektora, od uspostave administrativnih struktura pa do uvođenja standarda Europske unije u proizvodnji mlijeka na farmama, preradi i plasmanu na to tržište. Pravila Europske unije u proizvodnji mlijeka, kazao je Glamočić, su rigorozna, ali ona štite zdravlje}

životinja, omogućuju postizanje maksimalne kvalitete mliječnih proizvoda i, što je najbitnije, štite zdravlje potrošača. A to, kao ni put ka Europskoj uniji, smatra ministar »nema prečicu«, bez obzira na sva tehnička, ljudska i financijska ograničenja koje Srbiju uvjetuju kada će i kako postići zacrtani cilj.

SRB-EU: NEOBRANI KAJMAK

U prilog rečenici s početka teksta Glamočić je naveo kako je Srbija, izmjenom samo jednog pravilnika, otvorila mogućnost izvoza kajmaka za čiju se proizvodnju troši od 12 do 15 litara mlijeka. Već sada, tvrdi ministar, mljekare iz Srbije namaz od kajmaka izvoze u Sjedinjene Američke Države, Rusiju, Sloveniju, Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, a uskoro će ga biti i u Australiji i Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Glamočić

kazao kako bi se za izvoz 20.000 tona ovog proizvoda utrošila gotovo tromjesečna proizvodnja mlijeka u Srbiji (koja na godišnjoj razini iznosi oko 600 milijuna litara, prim. a.).

Šansu Srbije u ovoj oblasti vidi i generalni tajnik Europske mljekarske asocijacije Alexander Anton, i to prije svega zbog toga što potražnja za mlijekom i mliječnim proizvodima iz godine u godinu raste, dok se istodobno broj farmera koji se bave ovom proizvodnjom u posljednjih nekoliko godina smanjuje za oko 3,5 posto. Tako je on iznio podatak da se u 28 zemalja Europske unije, koje broje blizu 510 milijuna stanovnika, proizvodnjom mlijeka trenutačno bavi tek (?) oko milijun farmera. Naravno, iza ovog varljivog podatka u obzir se nužno mora uzeti činjenica da je udio agrarnog stanovništva u Europskoj uniji znatno niži u odnosu na

Srbiju, ali i da je njihova produktivnost u svim granama poljoprivrede daleko viša u odnosu na nas. Pa ipak, taj raspon između ponude i potražnje za mlijekom u Europskoj uniji, smatra Anton, garantira Srbiji stabilno tržište. Znajući političko-ekonomsko (ili obratno) određenje Srbije, Anton je rekao kako će naša zemlja, vjerojatno čak i prije ulaska u Europsku uniju, morati provoditi sva pravila zajedničke poljoprivredne politike Unije, koja su usvojena ove godine.

HR-EU: OBRAN I POSTAN

Iako veza oko ulaska Hrvatske u Europsku uniju i smanjenja broja farmera i goveda uopće može biti predmetom prijedora, činjenica je da je s oko 74.000 farmi, koliko ih je bilo 2004., broj proizvođača mlijeka trenutačno iznosi tek oko 10.400! Iako smanjenje broja farmera u proteklih 10 godina ne dovodi u vezu s ulaskom u Europsku uniju, predsjednica Udruge hrvatskih otkupljivača i prerađivača mlijeka

I ANALIZA O STANJU I PERSPEKTIVAMA DOMAĆEG MLJEKARSTVA

Rašeljka Maras rekla je kako je položaj mljekarstva u Hrvatskoj trenutačno u lošijoj situaciji čak i u odnosu na Srbiju! Svoju tvrdnju ona je potkrijepila riječima kako je u Hrvatskoj prošle godine zabilježen pad primarne proizvodnje od čak 16 posto (!), i po tomu je ova zemlja na neslavnom prvom mjestu u konkurenciji s još 27 država. Tu, na žalost, nije kraj. Marasova kaže kako je u posljednjih pet godina broj krava u Hrvatskoj opao za 27 posto (!), i trenutačno iznosi oko 180.000, od čega je 167.000 mliječnih. To, kaže Rašeljka Maras, nije dovoljno da zadovolji potrebe za mlijekom u Hrvatskoj, a kako se taj nedostatak nadomješćuje nije teško pogoditi. Ipak, i u tako zabrinjavajućoj situaciji, proizvodnja mlijeka u Hrvatskoj čini oko 14 posto ukupne poljoprivredne proizvodnje, što je na razini standarda članica Unije. Ono što je također ohrabrujuće, bar po riječima Marasove, je činjenica da je čak 96 posto otkupljenog mlijeka u Hrvatskoj najviše, odnosno »EU klase«. Iz toga, naravno, nije teško izvući i zaključak, kako ovih nešto manje od deset i pol tisuća farmara u prosjeku proizvodi daleko više mlijeka u odnosu na onih 60.000, koliko ih se vremenom izgubilo. Kao jedan od ključnih razloga za opstanak, odnosno propast Marasova navodi 2008. i 2009. kada su se mnogi farmeri kroz operativne programe dosta zadužili. Uspješniji su, kaže ona, preživjeli i intenzivirali proizvodnju, dok je najveći dio njih precijenio svoje mogućnosti, napose nakon općeg pada mljekarskog sustava u Europskoj uniji. Osim ovoga, Marasova navodi i kroničan nedostatak obradivog zemljišta za stočare i konkurenciju iz Europske unije koja je najuočljivija u velikim marketima. Ipak, kao glavni razlog za propast velikog broja farmara ona ističe ogromne troškove inputa u proizvodnji, a kao primjer za to navodi da je PDV za sjeme, zaštitna sredstva ili hraniva čak 25 posto!

OPET SRBIJA: POVIJESNI MINIMUM

Čuvši sve ove podatke ministar Glamočić je istaknuo kako bi pad broja farmara, goveda i proizvodnje mlijeka značio propast ne samo za stočarstvo nego i za cjelokupnu poljoprivredu u Srbiji. Uz već opisanu šansu u proizvodnji kajmaka, on je rekao kako Ministarstvo priprema niz mjera za stabilizaciju, a zatim i povećanje proizvodnje. Odgovarajući na

Sadu s radom početi Nezavisni laboratorij za kontrolu kvalitete mlijeka.

Predsjednica Centralne asocijacije proizvođača mlijeka Vojvodine Sanja Bugarski kaže kako se s otvorenjem ovakvog laboratorija kasni 15 godina, kao i sa samom edukacijom proizvođača za unapređenje kvalitete proizvodnje. Ipak, ona kaže kako će, kada počne s radom, Laboratorij omogućiti da kao država steknemo uvid u to kakvo

ne može ići. Sanja Bugarski kaže kako je poznato da je i u drugim državama broj farmi opadao, ali ne i broj krava, jer su oni koji su se nastavili baviti proizvodnjom mlijeka kupovali bolji genetski potencijal. I u tom pogledu, smatra ona, mi smo vrlo nisko, prije svega zbog toga što veliki broj proizvođača nije educiran o značaju genetike u mliječnom govedarstvu. Stoga je njezina prognoza glede manjih proizvođača da će se vrlo brzo morati odrediti spram odgovora žele li ukрупniti svoju farmu ili će se stočarstvom baviti »iz ljubavi prema životinjama« (dok ih matematika ne uvjeri u suprotno, prim. a.).

I proizvođači mlijeka, poput Marinka Vujkovića Lamića iz Male Bosne i Géze Kovácsa iz Malih Pijaca u početku rada Laboratorija vide veliku korist za farmere. Obojica ističu kako će se na taj način odagnati nepotrebno hranjeno nepovjerenje između proizvođača i preradivača, jer su im ovi drugi iz svojih laboratorija nerijetko ispostavljali rezultate o kakvoći mlijeka koje su ovi prvi razmjerno često primali s velikom dozom sumnje. Podsjećajući kako je postojanje ovakvih laboratorija u razvijenom svijetu posve normalna stvar, Marinko Vujković Lamić kaže kako će se i sam odnos između njih i mljekara popraviti.

Z. R.

Ministar Glamočić izjavio je kako je razina aflatoksina u mlijeku u Srbiji svedena ispod 0,05 mikrograma po kilogramu, čime su se stekli uvjeti za vraćanje Pravilnika o dozvoljenoj količini aflatoksina po europskim standardima. On je uoči potpisivanja Pravilnika, koji na snagu stupa 1.-og srpnja, rekao da su u Srbiji prethodno obavljani monitorinzi o prisutnosti aflatoksina u hranivima, skladištima i mlijeku. »Formirali smo stručni tim koji radi na tome i koji se sastaje svakih nekoliko tjedana, tako da je kompletna situacija pod kontrolom«, rekao je Glamočić, dodajući da je dobio suglasnost nadležnih ministarstava za potpisivanje Pravilnika po kojem se dopuštena razina aflatoksina u mlijeku vraća s 0,5 na 0,05 mikrograma po kilogramu.

upit kako od propasti spasiti mala gospodarstva s jednom, dvije ili tri krave, ministar je rekao da se to najbolje postiže pravodobnom isplatom poticaja i premija, a još više omogućavanjem povoljnih kredita koji ove godine, spomenuo je i to, istina, »nešto kasne«. Mjera koja će svakako obradovati sve proizvođače svakako je njegova najava da će na ljeto u Novom

mlijeko proizvodimo. Ipak, kao i Marasova, i Sanja Bugarski najveći problem u domaćem mliječnom govedarstvu vidi u opadanju broja grla. Brojku od 938.000 krava, koliko ih je zabilježeno Popisom poljoprivrede iz 2012. i što je za oko 20 posto manje u odnosu na razdoblje od prije 20 godina, ona naziva »povijesnim minimumom« ispod kojega se

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 4. do 10. travnja

4. TRAVNJA 1971.

U središtu grada, sred malog novootvorenog trga na križanju ulica Vladimira Nazora i Borisa Kidriča, otkrivena je spomenbista *Ambrozija Boze Šarčevića*, značajnog i uglednog javnog i kulturnog djelatnika, spisatelja, prevoditelja i leksikografa, uz biskupa *Ivana Antunovića* najznačajnije figure preporoda i emancipacije bunjevačkih i šokačkih Hrvata. Bistu je izradio glasoviti hrvatski kipar *Ivan Meštrović* na traženje pjesnika, publicista i novinara *Jose Šokčića*.

4. TRAVNJA 1953.

Rođen je *Dragutin Vujković*, bokser, zaslužni sportaš Jugoslavije. Tijekom petnaestogodišnje karijere branio je boje Spartaka, banjalučke Slavije i beogradskog Partizana. Šest puta je osvajao titulu prvaka države, tri puta bio je prvak na Mediteranskim igrama, pet puta na Balkanskim igrama, u dva navrata osvojio je srebrnu kolajnu na svjetskim prvenstvima u boks, u Havani 1974. i u Beogradu 1978.

5. TRAVNJA 1956.

U subotičkoj općini ukinute su otkupne postaje koje su više od jednog desetljeća bile sinonim prinudnog otkupa poljoprivrednih proizvoda od ovdašnjih seljaka.

5. TRAVNJA 1996.

Na Filološkom fakultetu u Novom Sadu otvorena je Katedra za hungarologiju, čiji je čelnik dr. *Sava Babić*, književnik, esejist, kritičar, vrsni prevoditelj s mađarskog jezika. Tom prigodom prikazana je njegova knjiga Mađarska civilizacija. Dr.

Sava Babić rođen je na Paliću 27. veljače 1933. godine.

6. TRAVNJA 1527.

Austrijski car *Ferdinand I. Habsburški* uputio je pismo *Jovanu Nenadu Crnom* koji se samoproglasio carem. U pismu mu garantira da će ubuduće teritorij koji je zaposjeo biti pod carskom, odnosno bečkom zaštitom.

6. TRAVNJA 1941.

Dvadeset i četiri divizije njemačkog Wermachta, prema zapovijesti *Adolfa Hitlera*, iznenada i bez objave rata napadaju Kraljevinu Jugoslaviju. Dio borbenog zrakoplovstva prelijeće preko zračnog prostora Subotice bombardirajući ciljeve na cijelom teritoriju zemlje, a mjestimice i dijelove subotičkog atara. Gradom su zavladaali neizvjesnost, zebnja, strah...

7. TRAVNJA 1790.

Bačka županije je pozvala Gradsko vijeće Subotice da sve spise u svezi s premjerom zemljišta, pravednijem oporezivanju, popisom življa i dr. otpremi u županijsko sjedište, kako bi se tamo kao glavni razlog raskola između vladara i nacije uništili, odnosno spalili. Izvršavanjem ove zapovijedi nanesena je golema šteta povijesti, znanosti i kulturi Subotice i cijele regije koja je uljudbeno na nju bila upućena.

7. TRAVNJA 1922.

U Suboticu je doputovao Međunarodna komisija za konačno razgraničenje s Mađarskom kod Kelebije. Komisiju čine vojni eksperti Engleske, Francuske, Italije,

Japana, Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca te Mađarske.

7. TRAVNJA 1944.

Gradskoj upravi u Subotici proslijeđena je naredba Vlade Mađarske o formiranju posebnog logora za Židove radi temeljitog »čišćenja« zemlje. »Židove treba sprovesti u logore, njihove stanove zaključati, radnje zapečatiti, a novac i dragocjenosti uzeti na čuvanje«. Ne zadugo je kod Stare carinarnice, u blizini teretnog kolodvora, ustrojen geto za subotičke Židove.

8. TRAVNJA 1861.

Gradsko vijeće je usvojilo pravilnik o gradnji, u kojem se među ostalim navodi: »Osim poštivanja prava graditelja, cilj ovih pravila je gradnja te posvećivanje pune pozornosti sigurnosti rada te skladu stare i nove gradnje, vanjske ljepote i otklanjanje elementarne pogibelji...«

8. TRAVNJA 1941.

Objavljeno je prvo neslužbeno izvješće o bombardiranju Subotice 6. travnja 1941. Prvo se zbilo u 13 i 30 kada je grad nadlijetalo osam lovaca-bombardera i bacalo zapaljive bombe i granate. Drugo je uslijedilo u 14 i 15, tada je osam lovaca tipa Messerschmitt mitraljiralo grad. Poginule su tri osobe, a ranjeno ih je šest. Stanovništvu je nanesena i znatna materijalna šteta.

9. TRAVNJA 1759.

Subotička franjevačka rezidencija je nakon trideset i šest godina proglašena kanonski utemeljenim samostanom. Za prvog gvardijana naimenovan je otac *Daniel Zavodski*, učitelj, kasnije profesor na Gramatikalnoj školi

(Gimnaziji), koju su od utemeljenja 1747. vodili franjevci.

9. TRAVNJA 1954.

Ponovno je reorganizirano subotičko Narodno kazalište – Népszínház. Broj uposlenika je s 229 sveden na 151. U teatru od tada djeluju Hrvatska drama, Mađarska drama, Orkestar i zbor, administrativno i tehničko osoblje.

9. TRAVNJA 1999.

Umro je *Károly Brindza*, novinar, publicist, spisatelj, pripadnik naprednog radničkog pokreta, sudionik NOP-a, neko vrijeme jedan od urednika dnevnika Magyar Szó, potom tjednika Dolgozók. Napisao je i objavio desetak knjiga pretežito monografsko-povijesnog karaktera.

10. TRAVNJA 1946.

U Subotici je utemeljeno Hrvatsko kulturno društvo, unutar kojega su se u njegovu Književnom odjelu okupila znatna i zapažena spisateljska imena, između kojih će se koncem godine ustrojiti uredništvo, što će početkom naredne (1947.) godine pripremiti i objaviti prvi (i, nažalost, jedini) svezak književnog časopisa Njiva. Pojavio se netom poslije novogodišnjih blagdana, siječnja 1947. Svojim je sadržajem obradovao čitatelje, a uznemirio ondašnje vlastodršce. Urednici: *Matija Poljaković* i *Balint Vujkov*.

10. TRAVNJA 2002.

Ravnatelj subotičke tvrtke Birografika i zagrebačke Radin potpisali su ugovor o osnutku nove tvrtke pod nazivom Rotografika. Nova tvrtka je prva u Srbiji uvela višebojni rototisk visoke kvalitete.

POGLED S DRUGE STRANE: POPIS I GENERACIJE

Ivan i Maria na vrhu

Zavod za statistiku je nakon popisa stanovništva i kućanstava 2011. godine prvi put objavio i tematski neuobičajen detalj iz obilja prikupljenih podataka u velikom poslu koji se provodi posjetom svakom pojedincu i(li) obitelji jednom u deset godina. Pod vrlo opravdanim logom »Popis je bilješka za budućnost« (popisi kućevlasnika, poreznih obve-

jama pokazuje i »modne trendove« u različitim razdobljima, te među djevojčicama rođenim između 2001. i 2011. najviše ih je ponijelo ime Milica, zatim Jovana i Sara, a među dječacima u istom razdoblju najviše ih je imena David, potom Nikola i Luka.

Popis se, kao što je poznato, dotiče gotovo svih segmenata života pojedinca, obitelji i

je neophodno ispuniti četiri uvjeta: znanje obrade teksta na računalu, izrade tablica, slanja i primanja pošte i korištenja interneta. Oni koji znaju neku od ovih aktivnosti, ali ne i sve, smatraju se osobama koje djelomice poznaju rad na računalu. Pri tome je riječ o stanovništvu od 15 godina te navije. Ali da su kojim slučajem u opis računalne pismenosti uključeni i mlađi, po svemu sudeći, popravili bi ovu sliku, jer je upravo temi djece i računala prošloga tjedna bio posvećen skup stručnjaka u prevenciji potencijalne ovisnosti od svijeta elektroničkih uređaja. Istraživanje o internet ovinosti proveo je Aktiv stručnih suradnika Subotice, a obuhvaćeno je preko pet tisuća učenika u subotičkim osnovnim i srednjim školama. Iznijeti su podaci iz istraživanja o broju djece koja za računalom provode više sati, što je, uzgred, i svjetski trend. Stručnjaci su upozorili na zamke internetske ovisnosti koju prate ozbiljne posljedice poput promjene načina razmi-

nju. Pričat će se na ovu temu i s roditeljima i educirati ih, jer su roditelji ti koji bi djecu trebali uputiti na kvalitetno provođenje slobodnog vremena i izvesti ih na igrališta i među vršnjake.

I gdje je ta »dobra sredina« ili »pozitivna prevaga« u svijetu različitih generacija i kompjutora? Biti u skladu s 21. stoljećem i njegovom tehnologijom, što podrazumijeva i računalnu pismenost, a opet, biti među ljudima, na ulici, u životu, u svemu, tj. ne pobjeći u virtualni svijet i među virtualna bića, ne postati ovisan od tehnološkog svijeta. Prava mjera je, može biti, upravo u zbiru iskustava i znanja različitih generacija i svih uzrasta, kao što je i u spomenutom popisu prava slika jedne sredine zavisna od učesća svake generacije u toj ukupnoj slici. Prava mjera je, može biti, u sposobnosti čuti i uvažiti jedni druge, pa i kada su (smo) rođeni u različitim stoljećima. Evo dijela poruke rođenih prošlog stoljeća rođenima u ovom stoljeću, koja suvremenom tehnologijom u obliku video zapisa pod nazivom

Subotica po popisu iz 2011. ima 141.554 stanovnika, od toga 68.040 muškaraca i 73.514 žena. U tom ukupnom broju pripadnica ženskog spola najčešće ime je Maria, a zatim u rang-listi jedno za drugim po učestalosti slijede: Ana, Jelena, Eržebet, Ilona, Milica, Irena, Mirjana, Eva i Kata. Među muškarcima po brojnosti u ukupnoj populaciji u Subotici na prvom mjestu je ime Ivan, a slijede Jožef, Nikola, Ištvan, Robert, Aleksandar, Josip, Zoltan, Dragan i Marko.

znika i sl. od prije dva – dva i pol stoljeća, iako skromniji po obimu pa dijelom i oštećeni kroz povijest, danas su vrijedan dokument za povjesničare i istraživače društva u prošlosti), taj neuobičajeni detalj iz statistički obrađenih podataka je popis najčešćih imena (i prezimena) u ukupnoj populaciji stanovništva po regijama, gradovima i generacijama.

Subotica po popisu iz 2011. ima 141.554 stanovnika, od toga 68.040 muškaraca i 73.514 žena. U tom ukupnom broju pripadnica ženskog spola najčešće ime je Maria, a zatim u rang-listi jedno za drugim po učestalosti slijede: Ana, Jelena, Eržebet, Ilona, Milica, Irena, Mirjana, Eva i Kata. Među muškarcima po brojnosti u ukupnoj populaciji u Subotici na prvom mjestu je ime Ivan, a slijede Jožef, Nikola, Ištvan, Robert, Aleksandar, Josip, Zoltan, Dragan i Marko. Statistički pregled po generaci-

kućanstva, i izvor je brojnih statističkih analiza i prikaza slike društva države, regije, grada... U segmentu obrazovanja, na primjer, osim općeg, analizira se i kompjutorska pismenost stanovništva. Što se tiče pismenosti, u najširem i uobičajenom smislu te riječi, nepismeni su u Subotici malobrojni, iskazani su jednim postotkom, pa i manje, u ukupnom broju stanovništva, i češće pripadaju generacijama starijim od 65 godina. Grafikon kompjutorske pismenosti, međutim, pruža sasvim drugačiju sliku i pokazuje da se ovim umijećem, ipak, mnogo manje ljudi služi nego što je opći dojam. Gotovo polovica žena i nešto manji postotak muškaraca smatra se kompjutorski nepismenim, dio stanovništva djelomice poznaje rad na računalu, dok je 35 posto žena i 40 posto muškaraca kompjutorski pismeno. Da bi se svrstali u kompjutorski pismenu grupaciju bilo

Grafikon kompjutorske pismenosti pokazuje da se ovim umijećem, ipak, mnogo manje ljudi služi nego što je opći dojam. Gotovo polovica žena i nešto manji postotak muškaraca smatra se kompjutorski nepismenim, dio stanovništva djelomice poznaje rad na računalu, dok je 35 posto žena i 40 posto muškaraca kompjutorski pismeno.

šljanja i radnih navika. Psiholozi upućuju kako nema konkretne granice kada je riječ o vremenu provedenom za računalom koje bi moglo ukazati na ovisnost od računala, ali je kod djece bitno prepoznati nekontrolirano provođenje svakog slobodnog trenutka ispred računala i uočiti eventualne promjene u ponaša-

»Nekada davno«, već duže vrijeme kruži internetom: »Nismo imali Play Station, MP3, video igrice, kućno kino... imali smo umjesto toga - prave prijatelje. Izlazili smo! Na biciklu ili pješice išli smo kod prijatelja, zvonili smo ili... ulazili bi jednostavno bez zvona i išli se igrati. VANI!...«

Katarina Korponaić

OBLJEŽAVANJE 10. OBLJETNICE ŠOKAČKE GRANE

Što su u korizmi jeli naši stari

Odbrojavanje u Šokačkoj grani je otpočelo. Prva iz niza manifestacija u obilježavanju 10. obljetnice je »Što su jeli naši stari u korizmi«, prva koju je nakon osnutka u veljači 2005. Šokačka grana organizirala.

Gosti Grane bili su brojni Šokci diljem Šokadije, od Babine Grede i Broda do Topolja i Draža, prijatelji s druge strane Dunava iz Sonte, Sombora, Subotice i Mohača do Vinkovačkih šokačkih rodova i Zavičajne udruge Gibarčana, a večeras su to članovi Zavičajne udruge Zagorec iz Josipovca.

Predsjednica Vera Erl pozdravila je prepunu dvoranu Šokaca te naglasila kako su, unatoč krizi, Šokci uvijek dobro jeli. Vera je svjedočila da su za to zaslužne vrijedne i maštovite šokačke snaše te je i tijekom korizme astal uvijek bio pun, naravno posnim jelima, od čorbe od jabučica i

graove čorbe do ćoravog paprikaša i prove. »Šokci su uvijek puno radili pa su morali i jesti, a Šokice su iz ništa znale napraviti praznik na korizmenom stolu. I to što je polazilo za rukom našim bakama, prabakama, tetama i strinama, polazi za rukom i našim suvremenim šokačkim snašama, koje iznovljavaju stare recepte i ponovno je na astalima stotinjak jela za prste polizat«, rekla je predsjednica Šokačke grane.

Donjogradski župnik vlč. Ivica Jurić, također Šokac, blagoslovio je jelo i naglasio kako ova manifestacija odiše vjerom te je znak da Šokci ne mogu bez Boga i kršćanstva. »Korizma je obilježena postom, ne bez razloga, jer naši su preci uz vjeru poštovali i prirodu i vladali se prema tim zakonima, pa možda baš zato i nisu imali potrebu ići na dijetu«, našalio se na kraju vlč. Jurić.

Slavko Žebić

Trajan trag

Grana ne bi bila Grana da ne ostavlja trajan trag, a on je determiniran zapisom u obliku kuharica objavljenih u suradnji s Glasom Slavonije. Prva takva tiskovina bila je naslovljena »Što su jeli naši stari u korizmi« i ta suradnja ide dalje, rekao je Marijan Beljan, član Uprave Glasa Slavonije.

»Naše je poslanje voditi računa o tradiciji i običajima, a Grana to odlično radi, pa smo uz tu prvu tiskovinu radili još tri-četiri projekta i svi su naišli na zanimanje naših čitatelja te ćemo uskoro ići dalje, a najvjerojatnije najprije s reprintom nekih izdanja, jer nam to traže«, rekao je Beljan.

TRIBINA S TEMOM »RELIGIJA, SAKRALNA UMJETNOST I BAŠTINA«

Okupljeni okc

Zajedničkim djelovanjem i suvremenijim nastupom prošle je godine animirano više od 500 ljudi, koji su svojom potporom, na različite načine, omogućili da se obnovi 8 križeva krajputaša

Druge je godina za redom kako se HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta uključuje u aktivnosti pokreta »Bunjevački put križa«, koji nastoji animirati suradnike i potaknuti ih na sagledavanje i percipiranje vlastite sakralne baštine u okruže-

različite ophodnje ovih križeva. Na temelju njihovoga rada, a u suradnji s njihovim mentorom, u HKPD-u »Matija Gubec« se radi na izradi i tiskanju vodiča koji će biti u službi informiranja o onome što na području Tavankuta postoji, a veže se za sakralnu baštinu, odnosno,

Tomislav Žigmanov

nju. U okviru te akcije HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i pokret »Bunjevački put križa« okupili su u Tavankutu u nedjelju, 30. ožujka, sve one zainteresirane za program ovoga pokreta.

Prošle godine tematiku križeva postavljenih na otvorenom prostoru Tavankuta obradili su učenici OŠ »Matija Gubec« s nastavnikom Zoranom Đeregom. Oni su mapirali nekoliko staza koje su predložili kao moguće za

moći će biti u službi vjerskoga turizma. Osim što je ovaj pokret animirao mlade na sagledavanje vlastitoga naslijeđa, animirao je i one starije, pojedince i tvrtke da pripomognu ili čak i vlastitim sredstvima obnove pojedine križeve na području Tavankuta.

Tribina s temom »Religija, sakralna umjetnost i baština« održana je s ciljem okupljanja oko »Bunjevačkog puta križa«. Prisutne je pozdravio predsjednik tavankutske udru-

UMJETNOST I BAŠTINA« ODRŽANA U TAVANKUTU

o »Bunjevačkog puta križa«

Ladislav Suknović
i Franjo Ivanković

ge *Ladislav Suknović*, koji je istaknuo nedvojbenu potporu pokretu »Bunjevački put križa« i moralnu obvezu ove udruge da se, pokraj svojih dosadašnjih aktivnosti, angažira i na promoviranju i ukazivanju na očuvanje kulturne tradicije bunjevačkih Hrvata.

POVEZANOST RELIGIJE I UMJETNOSTI

O sakralnoj umjetnosti i baštini na tribini je govorila *Ljubica*

Vuković Dulić: »Ako obratimo pozornost na odnos religije i umjetnosti kroz povijest, vidimo da među njima postoji duboka povezanost. Religija je s jedne strane utjecala na razvoj umjetnosti, a umjetnost je s druge strane često bila u službi religije, ne samo kršćanske, te je prezentirala religijske sadržaje sukladne naukovanju crkve. Dugo je likovna umjetnost bila zamjena za pisanu riječ, odnosno slikom je govorila, opisivala i tumačila ono što je naukovala pojed-

na religija. Vrijeme moderne i suvremenoga doba u prvi plan stavlja novi odnos umjetnika prema religiji. Sada u prvi plan dolazi ne službeno naukovanje crkve, već umjetnikov doživljaj određenih religioznih tema. Religiozno se sada preoblikuje u poetsko, kreativno i kontemplativno.« Sukladno takvom poimanju odnosa između religije i umjetnosti »Bunjevački put križa« predstavio je i grafike autora mr. *Darka Vukovića*, grafičkog dizajnera i profesora na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Sukladno svojemu viđenju autor interpretira viđeno i prikazuje sedam motiva križeva. Pokret »Bunjevački put križa« i ove godine potiče pojedince da sudjeluju u akciji obnove pojedinih križeva, tako da će i prihod od otkupljenih grafika biti utrošen u te svrhe.

BIT, CILJEVI I DOSTIGNUĆA

U drugom dijelu tribine *Tomislav Žigmanov* je prisutnima pojasnio samu bit pokreta, kao i njegove ciljeve te dosadašnja postignuća: »'Bunjevački put križa' je neformalni pokret 'virućeg svijeta' ovdašnjih Hrvata, nastao na tragu nekih aktivnosti oko programa Pasionska baština u Hrvatskoj, koji ima nekoliko ciljeva. Prvi je da se nanovo svestranije aktualizira i dublje kon-

tekstualizira muka Isusa Krista, ne bi li, približena na suvremeniji način, snažnije osvijestili njezinu ne samo veličinu, nego i značaj koji ona ima za vjernike. Kao drugo, važni su i naponi da se muka Gospodinova opredmeti u djelima umjetnosti, kako bi relativno zatomičeni segmenti sakralne umjetnosti nekako oživjeli. Kao treće, nastoji se graditi jedna zdrava zauzetost za ono što se smatra vlastito i vrijedno – tijekom susreta i rada ne govori se o nikome ništa negativno, nego se na vidjelo iznose sadržaji pozitivnih oznaka te čine zajednički naponi prema djelovanju s konkretnim pozitivnim ishodom i to posve anonimno, bez isticanja pojedinaca. Isto tako, zdrava zauzetost za vlastito hoće da nešto sazna i o nepoznatome – križevi krajputaši odličan su primjer toga: količina znanja o njemu rijetko je prelazila granice obiteljskih naracija. Na koncu, novac koji se zaradi od prodaje novih umjetnina, u ovom slučaju grafika križeva krajputaša, namijenjen je obnovi onih križeva koji su visoko devastirani ili su skroz srušeni.«

Susret u Tavankutu završen je zaključkom kako je neophodno akciju nastaviti, širiti broj suradnika i generacijsku raznolikost te se i nadalje, otvoreni za nove ideje i sugestije okupljati oko »Bunjevačkog puta križa«.

I. D.

Ljubica Vuković Dulić

Blagoslov obnovljenog križa na Skenderovu

U nedjelju, 6. travnja, nakon svete mise u kapelici Svete Ane u Gornjem Tavankutu, bit će blagoslovljen jedan novoobnovljeni križ, koji se nalazi na Skenderovu, na Malom tavankutskom putu, kod srušene Skenderove škole, u blizini jezera na Kaponji. Sveta misa počinje u 9 sati, a predvodit će je subotički biskup *Ivan Penzes*, koji će služiti obred posvete križa.

Natječaj za informiranje

Grad Sombor objavio je natječaj za financiranje informiranja javnosti putem radijskog programa na srpskom jeziku i jezicima nacionalnih manjina. U proračunu je za ovaj natječaj planirano tri milijuna dinara. Jedan od uvjeta koji moraju ispuniti radijske postaje je kontinuirano emitiranje programa najmanje deset godina. Uvjet natječaja jedino ispunjava Radio Sombor, radijska postaja koja je poslije neuspjele privatizacije u vlasništvu Agencije za privatizaciju. Natječaj je otvoren do devetog travnja.

Z. V.

Poziv za sajam u Subotici

Regionalna gospodarska komora organizira nastup gospodarstvenika iz Zapadnobackog okruga na Međunarodnom i regionalnom sajmu gospodarstva »Subotica 2014«, koji će biti održan od četvrtog do sedmog lipnja. Osim sudionika iz Srbije, svoj su dolazak najavile i kompanije iz Hrvatske i Mađarske. RPK Sombor je, u skladu s uspostavljenom suradnjom između regionalnih gospodarskih komora, dobila poziv za sudjelovanje na ovoj sajamskoj manifestaciji. Zainteresiranim gospodarstvenicima somborska će Gospodarska komora organizirati nastup i sudjelovanje na sajmu u okviru zajedničkog štanda. Ukoliko gospodarstvenici žele samostalni nastup, RPK Sombor će pružiti sve neophodne informacije i ostvariti neophodne kontakte. Rok za prijavu je 15. travnja.

Z. V.

OBNOVA ETNO SALAŠA BALAŽEVIĆ U TAVANKUTU

Skrb o darovanom

Kada se govori o donatorskim praksama u zajednici bunjevačkih Hrvata, moramo se prisjetiti dviju velikih donacija tavankutskom HKPD-u »Matija Gubec«. Ovoj je udruzi koncem 2011. Tavankućanin i nekadašnji predsjednik udruge *Branko Horvat* darovao nekretninu, koja je od tada službeno sjedište udruge. Nedugo nakon ove donacije, početkom 2012. godine društvu je oporukom svoju nekretninu u Tavankutu ostavila *Jasna Balažević*.

SALAŠ NA DAR

Riječ je o stambenom objektu izgrađenom 1909. godine, koji je donatorica naslijedila od svojih roditelja *Željka* i *Mace Balažević*. No, donatorica je oporukom odredila i smjernice o načinu obnove objekta i njegovoj budućoj uporabi. *Ladislav Suknović*, predsjednik HKPD »Matija Gubec«, pojasnio je proces doniranja: Pokojna *Jasna Balažević* cijelog je života bila privržena HKPD-u »Matija Gubec« iz Tavankuta,

napose iz razloga što su njezini roditelji skupa s nekolicinom drugih Tavankućana inicirali osnutak društva 1946. godine, pa je i njezina posve razumljiva želja bila da se navedena imovina koja se nalazi u Tavankutu u cijelosti preda u vlasništvo društva. Objekt je sagrađen 1909., godinu dana

Priznanje

Etno salaš Balažević je 2012. godine na sajmu turizma u Beogradu dobio priznanje za donatorstvo u turizmu, kao primjer dobre prakse.

prije mjesne crkve i predstavlja »gazdački salaš« ukupne površine 130 m² s pomoćnim objektima. Prema oporuci, društvo je dužno isti čuvati na način kako je uređen i opremljen. Imajući u vidu iskustvo u dosadašnjem bavljenju seoskim turizmom i međusobnim prožimanjem s kulturnom baštinom, planovi »Matije Gupca« su otišli još i dalje – u planu je pretvoriti kuću i dvorište u etno salaš s početka XX. stoljeća, a

na zemlju jednim dijelom saditi autohtone poljoprivredne vrste.

Koncem prošle godine uslijedila je znakovita financijska potpora Grada Zagreba i gradonačelnika *Milana Bandića*, koji je prepoznao razvojni potencijal ovog projekta. Članovi društva su neumorno pisali i tragali za ljudima i poduzećima koji su voljni pripomoći, tako je »Potisje Kanjiža« iz Kanjiže, zahvaljujući zalaganjem *Josipa Šinkovića*, doniralo kompletan biber crijep za pokrivanje salaša, potom »Masterplast« donira izolacijski materijal, »Velux« krovne prozore, te brojni drugi pojedinci, članovi društva i ljudi dobre volje koji su se uključili u ovaj projekt i na razne načine pridonijeli kvalitetnijem i temeljnijem adaptiranju navedenog objekta, dvorišnog dijela i poljoprivrednog dobra.

STRUČNI NADZOR

Radi stručnoga nadzora procesa obnove društvo je imenovalo Nadzorni odbor, kojeg čine *Mira Tumbas*, građevinska inženjerka,

Namjera je zadržati u što većoj mjeri izvorni, autentični materijal u gradnji i rekonstrukciji, a određeni postotak materijala novijeg, suvremenijeg doba ni u kom slučaju ne smije remetiti krajnji motiv, očuvanje i slijed autentičnosti od prije stotinu godina, istaknuo je Branko Horvat

te Branko Horvat, član IO društva. »Salaš Balažević je veoma interesantan objekt, jer su mu dimenzije zavidne za salaš iz razdoblja kada je sagrađen. Prvotno smo ustanovili stanje objekta, pročelje je pripremljeno za novu obradu. Krovna je konstrukcija djelomice zamijenjena i popravljena, ona koja je mogla ostati. Pretpostavljali smo kako su tijekom godina života na salašu bile poduzete i određene građevinske izmjene, što se nakon uklanjanja pročeljne obrade – žbuke i vapna – i potvrdilo. Kako bi se sačuvao izgled salaša prepravci će biti uklonjeni. Fasada i stolarija su propale tijekom postojanja više od 100 godina, te slijedi i izmjena stolarije koja mora biti rađena po uzoru na izvornu. Objekt nema odgovarajuću elektroinstalaciju, tako da se i ovo mora u potpunosti prilagoditi suvremenim potrebama. Što se tiče unutarnjeg izgleda, ovdje nisu rađene nikakve promjene«, kazala je Mira Tumbas.

»Etno salaš Balažević obnavlja se po uzoru na sve ono što smo doživjeli, zapamtili, naslijedili i naučili, obnavlja se po uzoru na onaj 'salaš' koji je građen prema usvojenom arhitektonskom modelu, a koji je opet u službi životnih potreba svojih stanovnika. Ovakve

polazne osnove jesu okosnica obnove salaša«, ističe Branko Horvat. On napominje kako je važno zadržati autentičan, izvorni i tradicijski izgled salaša. »Pojam salaša treba promatrati kao sveobuhvatnu infrastrukturu, funkcionalnu za život i obitavanje cijele obitelji. U tom smislu treba poći od zgrade za stanovanje (kuća-salaš), košare (štale), čardaka

Da jutrom obitelj ozari sunce

O salašima, biserima naših polja, trebali bismo znati kako su građeni na posebnim mjestima, da jutrom obitelj ozari sunce, da ga čuva od jakih sjevernih vjetrova – leđa su mu okrenuta sjeveru, ispred praga pogled se prostire u daljinu, na njive koje ga okružuju, kazala je Mira Tumbas

sa svinjakom ispod, kokošinjca, ambara, čardaka, litnje kujne, vanjske parasničke peći, kopanog bunara s alovom za josag i svom infrastrukturom koja je bila na salašu. To je salaš u pravom smislu riječi, gdje se rađalo, živjelo, veselilo, molilo i umiralo«, istaknuo je Branko Horvat.

A Tavankučani za budućnost imaju velike planove. Na salašu će se moći prespavati, kušati tradicionalna jela bunjevačkih Hrvata, ali i oživjeti brojni običaji vezani za život Bunjevaca. Kraljice, Dužijanica, Priskaknje vatre i ostali običaji pojavit će se na popisu turističke ponude Tavankuta. Već se ove godine očekuju brojni posjetitelji i sudionici Svjetskog kongresa slamarske umjetnosti, koji biti održan na ovoj lokaciji tijekom srpnja. Očekuje se kako će objekt za uporabu biti spreman za tri mjeseca.

Ivica Dulić

TJEDAN U BAČKOJ

Statistika preživljavanja

Potrošačka košarica u Somboru »teška« je 25.000 dinara. To su precizno izračunali statističari na osnovi cijena hrane i bezalkoholnih pića potrebnih mjesečno za jedno tročlano kućanstvo. Statistika kaže i da je prosječna zarada u Somboru 37.000 dinara, što će reći da se tročlana obitelj s jednom prosječnom zaradom komotno može hraniti i da joj još preostane nešto novca. Taman (ne)dovoljno da se plate struja, voda, grijanje. O oblačenju, školovanju, ili, ne daj Bože, odlasku na koncerte i u kazalište, ili kupovini knjiga, izlascima, putovanjima - nećemo ovaj put. To izgleda spada u neki viši standard, nedostižan prosječnoj obitelji čije se bitisanje svelo na svaki dan isto pitanje – što ćemo danas jesti? Dolazi nekako, statistički gledano, da lagodno žive obitelji u kojima dvoje rade i primaju prosječnu zaradu. Može se tu nešto i prištedjeti, za još crnje dane. No, nismo čuli što statističari kažu o onima koji žive od zarade od 20.000 dinara? Čega se odriču? Mlijeka, mesa, voća i povrća? Nažalost, među uposlenima u somborskim malobrojnima poduzećima sve više je takvih. Čekaj malo. Možda i griješim. Možda su ih prestigli oni koji zaradu primaju sporadično, tek po svaki drugi mjesec ili rjeđe. Nisam čula ni kako po statističarima žive oni koji dio svoje na legalan način primljene zarade moraju vratiti na ruke gazdi. Ruku na srce, to i nije njihov posao već inspekcije, koja će uvijek naći »zakonsko opravdanje« zašto takve poslodavce ne može kazniti. Naći će i isto takvo »zakonsko opravdanje« zašto ne može kazniti ni one poslodavce koji radniku prije ugovora o radu daju na potpis otkaz istog tog ugovora o radu, kako bi ga kasnije mogli što lakše otpustiti. Ima takvih »uglednih« poduzetnika u Somboru, pa Bože moj, može im se.

Posljednji koji su javno ukazali na neredovitu isplatu zarada su radnici Poljoprivrednog poduzeća »Graničar« iz Gakova. Ekspresni odgovor stigao je od aktualnog rukovodstva, u liku i djelu borda direktora, koji je za sve probleme optužio bivše rukovodstvo, a kako će se rezultati njihovog rada vidjeti ove gidine. Malo je sada nejasno kako su tako dobro radili kada Skupština akcionara ovih dana treba raspravljati o njihovom razrješenju upravo zbog lošeg rada. Najmanja briga je što će oni otići, ali pitanje je može li se nadoknaditi vrijeme koje je protraćeno i konačno, pitanje svih pitanja, hoće li netko konačno odgovarati za sve loše odluke, koje su ne samo ovo, već i mnoga druga somborska poduzeća gurnule pravo u ambis?

Z. Vasiljević

VODOOPSKRBA U ŠIDSKOJ OPĆINI

Neriješen problem vodoopskrbe fruškogorskih sela

JKP »Vodovod« Šid gazduje sustavom vodoopskrbe mjesta: Šid, Batrovci, Ilinci, Berkasovo, Gibarac, Bačinci, Kukujevci, Erdevik, Bingula, Adaševci, Višnjićevo i Morović, ukupne duljine oko 200 km, kao i korištenje kanalizacijske mreže duljine oko 60 km

S koro cjelokupno stanovništvo šidske općine vodom za piće opskrbljuje se s izvorišta Batrovci uz samu granicu s Republikom Hrvatskom. JKP »Vodovod« Šid gazduje sustavom vodoopskrbe mjesta: Šid, Batrovci, Ilinci, Berkasovo, Gibarac, Bačinci, Kukujevci, Erdevik, Bingula, Adaševci, Višnjićevo i Morović, ukupne duljine oko 200 km, kao i korištenje kanalizacijske mreže duljine oko 60 km. Voda se crpi s izvorišta Batrovci, iz vodonosnog sloja sastavljenog od pijeska srednje i krupne granulacije, na dubini od 160-200 m. »Sirova« se

voda s izvorišta klorira i potiskuje u magistralni cjevovod i smješta u spremnik u potisnoj postaji Šid. Voda koja se koristi za piće u Šidu, prema riječima stručnjaka, spada u red kvalitativnih voda u Vojvodini i jedini tretman koji se koristi je dezinfekcija vode tečnim klorom. Prošle su godine na izvorištu umjesto plinskog, postavljena dva nova klorogena aparata, za koja su sredstva osigurana preko Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, vodoprivredu i šumarstvo i koji je prema riječima direktora JKP »Vodovod« utjecao mnogo na smanjenje troškova vodoopskrbe, ali i na

kvalitetu vode. Trenutačna cijena vode u Šidu po kubičnom metru iznosi 48 dinara: »Voda iz šidskog vodovoda potpuno je zdrava za piće, stalna kontrola kvalitete vode povjerena je Zavodu za javno zdravlje u Srijemskoj Mitrovici i redovito se vrše analize ispravnosti vode. Kvaliteti vode pridonose i dva nova klorogena aparata koji digitalno doziraju klor. Nikada se nije dogodila zabrana pitke vode u ovoj općini zbog nekih bakterioloških sastojaka koji bi se u njoj pojavili«, ističe direktor JKP »Vodovod« Šid *Aleksandar Jovanović*.

ČESTE NESTAŠICE U LJETNOM PERIODU

U ljetnom razdoblju često se proteklih godina događalo da zbog čestih havarija na cjevovodu bude zamućenja i da dođe do prekida isporuke vode. Po nekoliko sati Šidani su u vrelinim ljetnim danima ostajali bez vode. Kako ističe direktor tog javnog poduzeća, razlog za to su loše cijevi koje su stare preko 20 godina, koje zbog loše kvalitete i zbog velikog tlaka u ljetnom razdoblju često pucaju. Sredstva za zamjenu postojećih cijevi su iznimno velika. Iz Vodovoda najavljuju zamjenu ventila na

vodovodnoj mreži, koji će omogućiti da tijekom intervencija ne dođe do prekida u vodoopskrbi. Također, prošle je godine izvršeno testiranje protočnosti bunara na izvoru Batrovci, što za građane šidske općine znači da će imati stabilan tlak vode i konstantu u opskrbi vodom, pogotovo u ljetnom razdoblju kada je potrošnja vodom veća: »Kod nas u Vodovodu u tijeku je implementacija 4 standarda, kojim će se kontrolirati upravljanje kvalitetom procesa, kontrolirati kritične točke u proizvodnji, štititi životni okoliš i prirodni resursi«, ističe Aleksandar Jovanović.

POJEDINA MJESTA NEMAJU SVOJ VODOVOD

Ali, situacija nije ista u cijeloj šidskoj općini. Pojedina naseljena mjesta još uvijek nemaju svoj vodovod i to uglavnom u Fruškogorskim selima: Privinov Glavi, Bikić Dolu, Sotu, Molovinu i Ljubi. U tim se selima mještani vodom za piće opskrbljuju s bunara. Međutim, zidani bunari koji služe stanovništvu tih sela za piće i za svakodnevnu uporabu, veoma su rizični. Prema planu i programu rada lokalne samouprave općine Šid i JKP »Vodovod«, ove je godine u planu da se realizira projekt izgradnje vodovodne mreže u mjestu Ljuba, gdje su radovi u punom jeku: »Projektna dokumentacija postoji i za naseljena mjesta Sot, Privina Glava, Bikić Do i Molovin. Mi smo preko općine Šid konkurirali za sredstva u APV Vojvodini i nadam se da ćemo iduće godine realizirati projekte vodovodne mreže i u ostalim Fruškogorskim mjestima«, kaže direktor Vodovoda. Nedavno je u Adaševcima, mjestu pokraj Šida, presušio jedan od dva postojeća bunara. Općina Šid je u vidu javne nabave poduzela bušenje još jednog bunara u ovom selu, kako se ne bi dogodilo da selo ostane bez vode. Investicija je vrijednosti od 5,2 milijuna dinara, a bit će izmirena suradnjim Općine Šid i Mjesne zajednice Adaševci.

VODOOPSKRBA U SELIMA BEZ VODOVODA

A u onim mjestima šidske općine gdje ne postoji vodovodna mreža, u iščekivanju izgradnje vodovoda, mještani se već dugi niz godina snalaze kako znaju i umiju. Soćani uglavnom imaju svoje bunare s kojih se opskrbljuju vodom, a oni koji ih nemaju, vodu za piće donose s izvorišta. Uglavnom svako kućanstvo ima hidrofor preko kojega dovode vodu i služe se njom za svakodnevne potrebe: »Projektna dokumentacija za izgradnju vodovodne mreže u naseljenom mjestu Sot predana je općinskoj upravi Šid prošle godine. Prema informacijama kojima raspolazem, na sredstva za izgradnju vodovoda možemo računati tek sljedeće godine, jer ove godine je prioritet da se završe poslovi u Ljubi«, kaže Milisav Arišić, predsjednik MZ Sot. Mještani Sota uglavnom se bave

U onim mjestima šidske općine gdje ne postoji vodovodna mreža, u iščekivanju izgradnje vodovoda, mještani se već dugi niz godina snalaze kako znaju i umiju.

zemljoradnjom i stočarstvom i, kako navode, stoku poje također s obližnjih bunara. Ivan Kiš iz Sota posjeduje veliki broj stoke i živine. Da bi ih napojio vodom i održavao higijenske uvjete, morao je u svojim objektima provesti cijevi i slavine: »U našoj ulici na svu sreću imamo najbolje bunare jer se nalazimo u blizini arteškog bunara i izvorišta. Ja sam moj bunar prije nekoliko godina produbio i nemam problema s vodoopskrbom. Jednom godišnje u bunar ubacim vapno kako bih dezinficirao vodu, ali je do sada nisam nijednom kontrolirao, a nismo ni imali nekih zdravstvenih problema. Ovako se opskrbljujemo već 40 godina i proveli smo vodu i do kuhinje, kupaone, štale i svinjaca i tako živimo. Naravno da bi nam vodovod u selu dobro došao i ne bismo morali razmišljati o mogućnosti da nam voda presuši«, kaže Ivan Kiš. A tako je i u ostalom mjestima šidske općine gdje vodovodna mreža još nije izgrađena. Mještani i iz ostalih Fruškogorskih sela se za svoje potrebe opskrbljuju sa svojih bunara i čekaju sretnija vremena u kojima će, kako čelnici šidske općine najavljuju, biti izgrađena vodovodna mreža.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Pažnja dobrog domaćina

Ovoga tjedna za novosti iz Srijema donosimo najprije lijepe vijesti iz šidske općine o efikasnijem upravljanju općinskom imovinom. Naime, predstavnici lokalne samouprave općine Šid predvođeni načelnikom općinske uprave Romkom Papugom, bili su u posjetu općini Beočin s ciljem upoznavanja javnosti s aktivnostima i očekivanim rezultatima projekta »Imovina lokalne samouprave - važna karika lokalnog ekonomskog razvoja«. Riječ je o projektu koji se realizira u okviru EU Exchange 4 programa, financiranog od strane Europske unije, a koji provodi Stalna konferencija gradova i općina. Šidska općina bi kroz taj projekt zajedno s općinama Beočin i Srijemski Karlovci trebala uvesti efikasniji mehanizam upravljanja općinskom imovinom. Na ovaj način trebao bi se promijeniti odnos svih struktura zaposlenih prema imovini, a omogućila bi se transparentnost s obzirom da će registar biti javan, kao i veći uspjeh prilikom apliciranja na projektima za prekograničnu suradnju. Ovakav projekt bi također trebao imati za cilj da se odgovorne osobe, ali i sami uposleni, prema imovini ponašaju »pažnjom dobrih domaćina«, što do sada nije bio slučaj. Možda je to i nagovještaj da će se u ovoj najzapadnijoj srijemskoj općini nešto promijeniti barem po pitanju prekogranične suradnje sa susjednom Republikom Hrvatskom. Iz Rume nam opet stižu lijepe vijesti iz kulture. Od 27. do 30. ožujka održan je 17. po redu Art trema fest. Riječ je o reviji teatarskih autorskih projekata, komornih predstava studenata s akademija umjetnosti, a održana je i Mala trema – primjeri dobre prakse, predstave za djecu i omladinu, kao i Općinska smotra scenskog stvaralaštva. U okviru svečanog otvaranja predstavljena je monografija o međunarodnom festivalu dječjih kazališta u Subotici, a zlatna plaketa za autorski projekt u cjelini dodijeljena je predstavi »Draga Jelena Sergejevna« Narodnog kazališta u Subotici. A iz Mitrovice ponovno lijepe vijesti kada je humanost u pitanju. Na dan obilježavanja Svjetskog dana oboljelih od Daunovog sindroma svečano su otvorene prostorije udruge »Daun«. Sredstva za prostoriju izdvojena su iz proračuna grada i kako je tom prilikom istaknuo zamjenik gradonačelnika Srijemske Mitrovice Tomislav Janković, ove godine je za rad udruge izdvojeno znatno više novca nego prethodnih godina. Ovakvu gestu lokalnih čelnika svakako svrstavamo među najvažnije u vremenu kada su ljudskost i humanost sve manje na cijeni.

S. Darabašić

Dojmovi mnogih posjetitelja ovog »grada s milijun srca« smještenog na obroncima Medvednice i uz obale rijeke Save, mogu se sažeti u jednu rečenicu: Zagreb je prijestolnica Hrvatske, a u isto vrijeme romantičan i siguran grad. Od proljeća i prvih sunčanih dana, pa sve do kasne jeseni, zagrebačke ulice, trгови i parkovi postaju velike šarene pozornice koje svojom raznolikošću i šarmom privlače domaće i strane posjetitelje.

Šetnjom kroz Ilicu, koju upotpunjuje škripa plavih tramvaja, mnoštvo ljudi koji se nekud žure i nose u rukama cvijeće s Dolca, vrećice iz šopinga, aktovku ili jednostavno samo šeću svog »peseka«, može se osjetiti pravo bilo grada – bilo koje ne staje. Suprotno urbanoj Ilici, Cvjetni trg i Tkalča su dijelovi grada s mnoštvom kafića na čijim se terasama lagano ispija kava, te uživa u zvucima uličnih svirača i sunčevim zracima – kroz naočale, naravno.

Dolac

Zrinjevac

Proljeće u Zagrebu

Trg kralja Tomislava

4. travnja 2014.

A. G. Matoš

Nezaobilazno mjesto mnogih Zagrepčana, naročito u vrijeme buđenja prirode, jest životopisna tržnica Dolac pod jarko crvenim veselim šestinskim suncobranima. Ovdje se isprepleću boje, mirisi i okusi, raznobojno svježe ubrano voće i povrće, meso, sirevi, svježe ulovljena riba iz Jadranskog mora, mliječne prerađevine, te ostali proizvodi koje prodaju vrijedne kumice.

Zahvaljujući parkovima Lenucijeve potkove, mladi Zagrepčani imaju priliku svoje slobodno vrijeme provoditi u strogom središtu grada, a da nisu u kafićima

i restoranima, već na zelenim površinama. Mnogima je izležavanje na travi Zrinjevca prvi znak da je proljeće stiglo. Veliku konkurenciju Zrinjercu u broju »mladih na travi« predstavlja susjedni trg – Trg kralja Tomislava, koji uz prekrasan pogled na neoklasicističku zgradu zagrebačkog Glavnog kolodvora pruža i hlad ispod procvjetalih magnolija. Također, uživati u buđenju prirode može se i u Botaničkom vrtu, koji pruža obilje skladno posađenih vrsta na jednom mjestu, kao i u drugim – brojnim parkovima Zagreba.

Je. D.

Botanički vrt

Razvoj publike

Možda je u pitanju samo nuspojava pretjeranog konzumiranja različitih medija, ali čini mi se kako je danas kulturnih događanja više nego ikada. Najviše je među njima nekih novih festivala i »dana«, a sve se češće čuje i priča o preklapanjima događaja ovakve vrste.

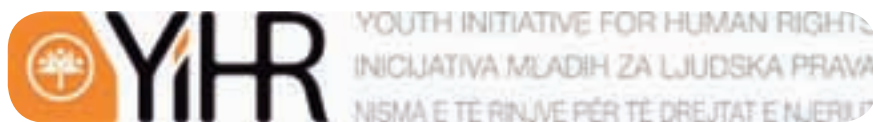
Za pretpostaviti je da prosječan ljubitelj kulture s ovakvom ponudom na »tržištu slobodnog vremena« nema problema. Međutim, s druge strane, ima i onih (znam ih i osobno nekoliko) koji izražavaju sumnju u legitimnost ovakvog ulaganja javnog novca u kulturu. Iako najvjerojatnije ne znaju kako je ove godine za kulturu u Srbiji izdvojeno 0,77 posto ukupnog proračuna, oni znaju zamjeriti sljedeće: čemu toliko kulturnih događanja ako na njih dolazi relativno mali broj ljudi od kojih su nerijetko »pola organizatori, a pola rodbina sudionika«?

Da je ovo pitanje itekako aktualno i među kulturnim djelatnicima diljem zapadnog svijeta, svjedoči nam jedan prilično nov pojam iz sfere menadžmenta u kulturi, a to je »razvoj publike« (»audience development«). Radi se o terminu koji se odnosi na aktivnosti koje se provode kako bi se postigao jedan ili više sljedećih ciljeva: »povećala i proširila publika, uključile socijalno marginalizirane skupine, zadovoljila potreba postojeće i potencijalne publike, razvili i produbili odnosi s publikom, stvorili uvjeti za aktivno sudjelovanje građana u aktivnostima i kreativnim procesima i slično«.

Kao važnu inicijativu, razvoj publike prepoznala je i Europska unija, najavivši potporu projektima takve vrste u okviru programa »Kreativna Europa« za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Jedan od ciljeva je, kako se navodi, pružiti pomoć kulturnim organizacijama da se prilagode potrebama uključivanja publike na nove i inovativne načine, i to u odnosu na postojeću publiku, izgrađivanje nove publike, diversifikaciju ciljnih skupina publike uključujući dospijevanje do onih koji u ovom trenutku ne predstavljaju publiku, te poboljšavanje odnosa s postojećom i budućom publikom.

Ako se umjetnost promatra i kao vid komunikacije, onda je publika de facto veoma važan dionik kulturnih procesa. No, treba biti svjestan kako nije sve u art-marketingu ili sposobnosti umjetnika za samopromidžbu. Odnos prema kulturi dio je i šire slike. On se izgrađuje i u samoj obitelji, kroz obrazovni sustav, kao i kroz javne (kulturne) politike na različitim razinama vlasti. Glede posljednjih, za nadati se da će i razvoj publike doći na red.

D. B. P.

PROGRAM PREKOGRANIČNE SURADNJE HRVATSKE I SRBIJE NAMIJENJEN MLADIMA

Obučite se za trenera/icu u programu

Inicijativa mladih za ljudska prava u Srbiji raspisuje poziv za Trening za trenere/ice na Programu prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije, koji će se održati u Vukovaru od 23. do 27. travnja 2014. godine. Cilj Programa prekogranične saradnje je uključivanje mladih iz osam pograničnih općina u Srbiji i Hrvatskoj radi promocije jednakosti, tolerancije i poštovanja različitosti, kao ključnih vrijednosti koje pridonose održivom napretku u europskim integracijama u oba društva. Nositelji ovih vrijednosti će biti aktivisti i aktivistice okupljeni s idejom da rade na afirmaciji, promociji i primjeni ideja kulture nenasilja, ljudskih prava, dijaloga, suradnje i svijesti o značaju društvenih promjena. Program prekogranične suradnje provodi se u sljedećim gradovima u Srbiji: Subotica, Apatin, Šid i Bačka Palanka, te Hrvatskoj: Osijek, Vukovar, Pakrac i Slavonski Brod. Na natječaj se mogu prijaviti mladi od 18 do 35 godina s aktivističkim iskustvom i mjestom prebivališta u jednom od gore navedena četiri grada u Srbiji, koji se u tijeku dužeg vremenskog razdoblja mogu posvetiti programu (do kraja 2014. godine).

Projekt se realizira u 5 faza:

- faza 1 – Osnovni trening – sudionici/ce će imati priliku detaljno se upoznati s projektom, vrijednostima EU, osnovama ljudskih prava i prava nacionalnih manjina, kao i vještinama neophodnim za provođenje projekta;
- faza 2 – Karavana prijateljstva – tijekom

lipnja 2014. godine sudionici će posjetiti svih 8 gradova u kojima se projekt realizira, s ciljem podizanja svijesti u lokalnoj zajednici o temama i ciljevima projekta, kao i uključivanju mladih u dijalog o tim temama.

- faza 3 – Napredni trening za lokalne aktiviste/kinje – treneri koji su sudjelovali u prve dvije faze projekta sada će dobiti priliku da prošire svoje znanje u lokalnim zajednicama odakle potječu kroz edukaciju lokalnih aktivista/kinja.
- faza 4 – Vrijeme za Europu – uspostavljena mreža aktivista sudjelovat će u organizaciji i provođenju izložbi, filmskih projekcija, koncerata, predavanja, svjedočanstava, s ciljem da se šira javnost upozna i uključi u raspravu o pravima nacionalnih manjina, vrijednostima EU i suradnji Srbije i Hrvatske.
- faza 5 – Završni događaj – veliki koncert u Beogradu koji će okupiti sve sudionike/ce projekta.

Organizator pokriva sve troškove prijevoza, smještaja i prehrane.

Dokumenti neophodni za prijavu:

- CV
- motivacijsko pismo.

Prijave slati elektroničkim putem na: konkurs@yih.org

Rok za prijavu: 9. travnja 2014. godine. Za dodatna pitanja možete kontaktirati Đorđa Bojovića na djordje.bojovic@yih.org ili telefonom na 011/30 35 145.

Nova knjiga Antuna Kovača

SUBOTICA – U nakladi ogranka Matice hrvatske Subotica, objavljena je nova knjiga pjesnika iz Sombora *Antuna Kovača* pod

nazivom »Pisma, ljubav, vino i/kavica«. »Ova knjiga je nastavak njegovih ranijih jezičnih i spisateljskih traganja i (samo)propitivanja. Ovo posebno dolazi do izražaja u njegovim bećarcima, kratkoj formi, preuzetoj od puka, koju je UNESCO (u studenom 2011.) uvrstio u svoj popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Ispisani šokačkom ikavicom ovi su bećarci, uz druge Kovačeve stihove u ovoj knjizi, potvrda opstanka autohtonih mjesnih šokačkih govora u Vojvodini, na dijalektu kojim govore jedino Hrvati«, navodi se u obavijesti nakladnika knjige.

Promocija knjige »Dogovoreni brak« u Monoštoru

MONOŠTOR – Roman »Dogovoreni brak« subotičkog pisca *Dražena Prčića* bit će predstavljen u nedjelju, 6. travnja, u Monoštoru u TV dvorani mjesnog Doma kulture, s početkom u 19 sati. Dio radnje romana vezan je upravo za ovo selo, pa je tema više nego interesantna Monoštorcima. Organizator promocije je koordinator za kulturu za Bački Monoštor, koji je pripremio prigodan prateći program.

»Vila Velebita« u Novom Sadu

NOVI SAD – Ličko i zavičajno društvo »Vila Velebita« iz Požege održat će svoj cjelovečernji koncert u nedjelju, 6. travnja, u Novom Sadu. Koncert će biti održan u amfiteatru Spens-a, s početkom u 18 sati. Organizator koncerta je HKPD »Jelačić« iz Petrovardina.

»Urbani Šokci« na Pasijskoj baštini

SOMBOR/ZAGREB – Udruženje građana »Urbani Šokci« sudjelovat će 6. i 7. travnja na 23. svečanostima Pasijske baštine u Zagrebu, a svoj program priredit će u crkvi Uznesenja BDM u Resniku. U programu »Korizma i Uskrs u Bačkom Monoštoru« sudjelovat će pjevačka skupina »Kraljice Bodroga« iz KUDH-a »Bodrog« iz Monoštora, a čut će se i križni put »Šokica sliđi Isusa do kalvarije« *Marice Mikrut* i stihovi *Vladimira Nazora*. Scensko-glazbeni program osmislila je Marija Šeremešić, koja će uz Eminu Firanj i kazivati stihove.

Z. V.

Uskršnja izložba slamarki i likovnjaka

SUBOTICA – Likovni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice, Likovno-slamarski odjel HKPD-a »Matija Gubec« i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta organiziraju Uskršnju izložbu, koja

će biti otvorena u utorak, 8. travnja, u vestibulu Gradske kuće u Subotici. Otvorenje je u 18 sati. Izloženi radovi moći će se vidjeti do srijede, 16. travnja, svaki dan od 10 do 20 sati.

Festival profesionalnih kazališta Vojvodine u Subotici

SUBOTICA – Na predstojećem 64. festivalu profesionalnih kazališta Vojvodine,

koji će ove godine biti održan u Subotici od 7. do 13. travnja, natjecat će se šest predstava prema izboru selektora *Dušana Petrovića*. Bit će igrane sljedeće predstave: »Neoplanta« Novosadskog kazališta, »Neka se jave najbolji« Srpskog narodnog kazališta i Novosadskog kazališta, »Gospođa Olga« Narodnog kazališta u Somboru, »Don Žuan« zrenjaninskog Narodnog kazališta »Toša Jovanović«. Na festivalu sudjeluje i predstava »Kralj Ibi« Drame na mađarskom jeziku Narodnog kazališta u Subotici, dok će Drama na srpskom jeziku tog kazališta nastupiti s predstavom »Brak Beti i Bua«. Selektor Petrović odabrao je za 64. festival profesionalnih kazališta Vojvodine i šest predstava za djecu.

»Prepekovo proljeće« u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD »Stanislav Prepek« iz Novoga Sada organizira i ove godine književno-pjesničku manifestaciju »Prepekovo proljeće«, koja će biti održana u iduću subotu, 12. travnja, u Novom Sadu u sjedištu udruge (Ulica cara Dušana broj 4) s početkom u 17 sati.

U programu će sudjelovati zbor »Jelačić«, ženska pjevačka skupina »Prepek« i autori pjesama iz zbirke. Tom će prigodom ujedno biti predstavljena zbirka pjesama »Prepekovo proljeće 2013.«.

Natječaj za dodjelu sredstava organizacijama etničkih zajednica

NOVI SAD – Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice raspisalo je Natječaj za dotacije organizacijama etničkih zajednica u AP Vojvodini u 2014. godini. Natječaj se raspisuje za sufinanciranje redovite djelatnosti, projekata i organiziranje manifestacija, kao i nabave opreme i investicijska ulaganja.

Od ukupne svote od 31,5 milijuna dinara koja će se raspodijeliti putem ovog natječaja, za hrvatsku nacionalnu zajednicu opredijeljeno je 3.130.000,00 dinara. Rok za podnošenje prijave je 15. travnja 2014. godine.

Kompletna natječajna dokumentacija s uputama i pravilima može se preuzeti u prostorijama Tajništva (Bul. Mihajla Pupina 16, Novi Sad) ili na internetskim stranicama Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

ANTE VUKOV, »BOCA BEZ PORUKE«, NIU »HRVATSKA RIJEČ«, SUBOTICA, 2013.

Svjedočanstvo o životu i svijetu

Autor čeka na nova čitanja incidentnih i anonimnih primatelja, među kojima smo svi mi, a kojima »Bocom bez poruke« može mijenjati životne kurseve u holivudskoj maniri, protresti utabane »misaone« naslage

Svima su nam dobro poznate filmske scene u kojima junak vođen prstom sudbine, šecujući obalom oceana ili kakvoga mora pronalazi dobro zatvorenu staklenku s ispisanim papirnim zamotuljkom. Prostor i vrijeme u istom trenu postaju lako savladive kategorije, jer se u jednoj boci spajaju neizmjerne, pa i nemoguće udaljenosti. Sadržaj boce, odnosno poruka, virovito zahvaća junaka, ne ostavljajući mu prostora za izbor, i mijenja njegov život iz korijena. Kako veliki i dramatični trenuci, kakvi nezaustavljivi preokreti i igre sudbine! Tko ne bi poželio takav scenarij?!

Zbirka stihova *Ante Vukova* objavljena koncem prošle godine u nakladi NIU »Hrvatska riječ« iz Subotice nosi naziv »Boca bez poruke«. Evo nama paradoksa! Kako Vukova knjiga, shvaćena u opisanom i nepogrešivo prvom asocijativnom kontekstu, može išta veliko prouzročiti u našim životima kada joj nedostaje osnovni sastojak – poruka!? Što nam može ova knjiga uopće pružiti? Naputaka ima dosta, pa krenimo redom.

SPECIFIČAN POGLED

»Boca bez poruke« je nastajala od prosinca 2011. do lip-

nja 2012. godine, u posljednjoj godini života Subotičanina Ante Vukova. Ovom knjigom pjesnik je ostavio svoje zadnje svjedočanstvo o životu i svijetu, monologe i ispovijesti vlastita modernog senzibiliteta. Riječi, pjesme, misli izviri u uviru jedne u druge usustavljajući cjelinu, otvarajući čitateljstvu specifičan pogled na trajanje. Nama, pišćevim suvremenicima i sugrađanima, umjetnicima i običnim smrtnicima, kapitalistima neutaživih apetita, brzim dušama na antidepresivima, napaćenim zemljoradnicima, zadovoljnim ljudima, svima nama bez razlike Antina »Boca« čini se da dolazi iz takvih daljina da nije sigurno da njen sadržaj možemo pojmiti. Pjesnik progovara iz krajnje osobnog kuta, nimalo sentimentalistički niti autobiografski, nemjerljivog s mentalitetom uobičajeno našeg i svjetski današnjeg. Kao da je s iskonskom mudrošću i iskustvom sadašnjeg trenutka vratio

vrijeme i poslao poruku iz svijeta koji počiva na sasvim drugačijim temeljima. Ukazat ću ovom prigodom na neke od biografskih elemenata autora, kao što su umjetnost u obitelji, avangardna likovnost, studij indologije u Ljubljani, bavljene kazalištem.

SLOBODA, SAMOĆA I TIŠINA

Nazivom knjige trebamo biti isprovocirani i izazvani na dijalog s drugim i drugačijim. Osnovno pitanje koje se nameće je tko će se i hoće li se itko usuditi uroniti u pročišćujuću bjelinu sadržaja (prazninu) oblikovanu bujicama riječi »pijanog rječnika« nespustanog pjesnikovog duha. Kao pravi subotički putnik, vozeći zahrđali bicikl i leteći zrakoplovima mašte, ne pomakavši se često dalje s mjesta na kojem jeste, Vukov je sakupljao zrnca životnih mudrosti i od njih kao pravi vizionar izgrađivao bijele svijetove snivajući u slobodi, samoći i tišini (tri

velike nepoznanice današnjemu čovjeku). Sve je u nutarnjem kretanju i ništa nije konačno, mogu slobodno dodati ispred Vukova ali krajnje prozaično i profano: sve još može biti dobro, i ti i ja, u ovome svijetu i društvu. Na ove moje nadovezala bih sljedeće Vukovljeve stihove: »kako je lijepo biti praznoglav / pred čednim i prostodušnim jutrom / bez utega na duši / raspevana srca i neokaljane savjesti / kako je sjajno stajati praznoruk / u metežu buke / galame grmljavine i rafalne pucnjave / što kida živce nadahnutih smetenjaka«.

Ante Vukov čeka na nova čitanja incidentnih i anonimnih primalaca, među kojima smo svi mi, a kojima »Bocom bez poruke« može mijenjati životne kurseve u holivudskoj maniri, protresti utabane »misaone« naslage koje su izgubile boju i sjaj od prašine ili barem pružiti kvalitetno provedeno vrijeme uz knjigu.

Nevena Mlinko

IZLOŽBA DJELA NASTALIH NA UMJETNIČKOJ KOLONIJI »STIPAN ŠABIĆ 2013.«

Subotička secesija u očima gostujućih slikara

Sudionici

Sudionici kolonije »Stipan Šabić 2013.« bili su: *Ovidiu Corneliu Sălăgean* i *Șerban Sabin Roșca* iz Rumunjske, *Dubravko Mokrović* i *Ivica Mareković* iz Hrvatske, *Irena Cakirpaloglu* iz Češke, *Török, János Sebestyén* i *Minerva Patrícia Varga* iz Mađarske, te domaći autori *Hunor Gyurkovics*, *Zita Suhajda*, *Kristina Kovačević* i *Selma Kahrmanović*.

subotičke kolonije. »Valja istaknuti, u pozitivnom kontekstu, kako je prošlogodišnja kolonija 'Stipan Šabić' po prvi puta imala tematski okvir – subotičku secesiju, te time, makar u jednom segmentu, ujedinila svoje sudionike. Takvim konceptom, istodobno, uspjela je gostujuće umjetnike povezati i s kulturnim naslijeđem lokalne sredine. U prostoru kulture vojvođanskih Hrvata, ova se likovna kolonija u odnosu na druge, a ima ih desetak, izdvaja svojim organizacijskim pristupom i kvalitetom nastalih djela, te se nameće kao nedvojbeno najozbiljnija. U tom smislu, valja joj zaželjeti opstanak u predstojećim vremenima kada će se za kulturu, nadam se da grješim, izdvajati sve manje sredstava. Ili će se ona tumačiti kao luksuz ili još kompliciranije: kao incident«, kazao je Davor Bašić Palković.

U sklopu otvorenja izložbe priređen je i kraći prigodni program u kome su sudjelovali vokalna solistica *Antonija Piuković* i gitarist *Robert Đivanović* s nekoliko španjolskih numera i mlada recitatorica *Claudia Karan*. Izložena djela mogu se pogledati do iduće nedjelje, 13. travnja.

D. Prčić

Izložba slika nastalih na trećem sazivu Umjetničke kolonije »Stipan Šabić 2013.« otvorena je u ponedjeljak, 31. ožujka, u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici. Postav izložbe čini tridesetak djela 12 autora koji su sudjelovali na ovoj likovnoj manifestaciji koju organizira Hrvatska likovna udruga »Cro Art« iz Subotice.

Nazočne na otvorenju pozdravio je predsjednik HLU

»Cro Art« *Josip Horvat*, podsjetivši kako su u radu ove međunarodne kolonije, osim domaćih, sudjelovali i umjetnici iz Hrvatske, Češke, Rumunjske i Mađarske, svi ujedinjeni u zajedničkom stvaralačkom motivu – subotičkoj secesiji.

Izložbu je otvorio urednik kulturne rubrike tjednika »Hrvatska riječ« *Davor Bašić Palković* koji je istaknuo glavne karakteristike lanskog saziva ove

VEČERAS U NOVOSADSKOM MSUV-U

Predstavlja se umjetnička scena Bremena

Umjetnička scena njemačkog grada Bremena bit će predstavljena večeras (petak, 4. travnja) u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine u Novom Sadu. Prezentacija počinje predavanjem *Edeltraut Rath* u 17 sati, slijede video projekcije »Ljepota leži unutar želje« kustosice *Stefanie Böttcher* u 17.30 sati, dok je svečano otvorenje izložbe »Places of desire« kustosice *Marikke Heinz-Hoek* planirano za 19 sati.

»Projekt je inspiriran imenom grada 'novi sad', koje nosi reminiscenciju na rajski vrt. Ističe inhe-

retnu kvalitetu umjetnosti koja je bazirana na ljudskoj težnji vječnosti, nečemu izvan naše smrtno egzistencije što transcendirava svakodnevni život. Istovremeno, ovo nije projekt o romantičarskom sanjarenju, nostalgiji ili utopiji. Žudnje umjetnika su fokusirane na specifičnu realnost sadašnjosti, umesto na nade i iluzije koje neće nikada biti realizirane. Projekt je mjesto koje inspirira sudionike da se zadrže na momentu i da ga razumiju«, navodi se u najavi večerašnjeg događaja u MSUV-u.

D. B. P.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA: DOLOVI U SUBATIČKOM ATARU

Piše: Alojzije Stantić

Đurđinska pustara

U prošlom broju našeg tjednika, u članku Oplanetit, dotako sam se našeg neuljudnog odnosa prema Zemlji, na kojoj smo u gostima. Za raspredanje sam se oslonio na izgled đurđinske pustare u kojoj sam se rodio i počeo je upoznavat sridinom tri-deseti godina XX. vika. U njoj sam odraso i svršio salašarsku škulu života, zato mi je ta ravan ostala u vičnom sićanju, prija neg je čovik umišo prste – počeo je podešavat po svojoj volji.

NALIK NA MORE UZBUR-KANO VALOVIMA

Pustaru su na dolnjaku (zapadu) subatičkog atara, priko Pačirskog i Moravičkog (St. Moravice) atara, dodirivale padine brigoviti obronaka Telečke kose (blaga strana brijega). [Telečka kosa uzduž je uzvisila ravan od Dunava kod Sombora do Tise kod Titela. Najvišlja je oko atara Kule i kod Titela.] Đurđinsku pustaru na zaodu (zapadu) prisicaje dolovi (u spor-roj vodi rast barskog raslinja) koji su nastali oko ričica Čik i Krivaja s krakovima. Zato je đurđinska pustara, najviše na zaodu, valovito ispriscana gredama i doljačama, nalik na more uzburkano valovima.

Zbog obaškog zemljovidnog izgleda, Đurđinska pustara je u subatičkom ataru drugačija od drugi pustara oko nje. Išarana je s ušorenim salašima, ispriscana dolovima i gredama/doljačama, a u subatičkom ataru bila je i najbogatija riznica raslinja i divije živine. Naritko i to samo u panonskoj ravni mož vidit odliku ko u đurđinskoj pustari di su se sučelila dva svita: močvarско raslinje i njezina divija živina su se sjednali sa raslinjom i divijom živinom pustara sa išaranim salašima.

Nažalost u to vrime po izgledu

du ovoj pustari se nije davala obaška briga, rad onda nerazvijene znanosti, pa ova pustara nije znanstveno istražena i nema opisano barsko raslinje i diviju živinu (životinje).

Raniji izgled ove pustare mož se nagađat po izgledu sačuvani dilova pustara oko nje i u njima sačuvani kolubara sa atovima i ritovima [u nas je dio pustare s atovima na gornjak sjeverno od Tresetišta, Selevenjska šuma, razgranat rit pod Malim Beogradom i dr., a u Mađarskoj dio atara Balotasalaša (Balotaszálas), kolubari pustare kod Ásotthalom-a, rit kod Kiškunhalaša i dr.]. Izgled ko u đurđinskoj pustari ritko di se mogo vidit: s jednog mista nadovat pogledom uočit veliku razliku med ove dvi sučeljene prirodne pojave.

KROZ PUSTARU NISU IŠLI PROMETNI PUTOVI

U Đurđinsku pustaru zbog nepodesni putova najmanje su

čeljad sa strane išle kroz nju. Na sridini je u ravni izmed somborskog i topolskog (Bačka Topola) puta, dva odavno utabana puta sa zaoda, kojima je Subotica u vezi s dolnjakom (na jug) s drugim mistima Bačke. Đurđinari su rad društvenog života bili vezani za Subaticu. Najčešće su išli u varoš, na hetiju, u zvanije, crkvu, tušta nji saranjivali mrca iz obitelji u varoškom groblju i sl., priko bajmačkog atara i somborskim drumom el ride i samo po lipom vrimeu rđavim pačirskim/sivačkim litnjim putom. Noćivli su i nakratko bili u svojoj kući, koju su tušta salašara imali u varoši.

Zemljovidni položaj je pustaru čuvo i od nasrtaja usputni ljudi – dotiranica/lopova i vrimeu bečara. Kroz nju nisu išli prometni putovi

Osim zemljavog pačirskog puta ni jedan put iz pustare nije išo za Subaticu. To je u ono vrime pustari bila (možda) velika mana, a vrimeu se pokazalo da je

upravo ta mana sačuvala nedirnuta raslinja i diviju živinu u njoj.

U pustari nisu ništa veliko el važno zidali, prokopavali je za flasterisan drum, pa nisu dublje kopali po ravni i zato nema arheološki nalaza o ljudima koji su kadgod tu živili. Da je kadgod ode bujo život o tom se nagađa. Pokatkad se dokaz nađe po ljudskim košćurama (kostima) koje liti voda ispere u vododerine, na padinama greda, posli provale oblaka i slivanja vode u mlake dolova. To dokazuje i diviji arheolozi, koji posli skidanja litine detektorom, na padinama greda, cunjaje (i nađu) štogod starovinsko metalno u zemlji, a nuz metal još i kaku drugu starinu. Na dokaz bujnog života upućuje i preimenovanje pustare Vantelek (Vamtelek) u Pavlovac, po kadgodašnjem samostanu katolički redovnika pavlina. (Obrisli temelja naziru se u ravni.)

Nastavak slidi

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Sultan Sulejman »kuca na kapije« Ugarske Kraljevine

Piše: dr. Zsombor Szabó

Sultan *Sulejman* nasljeđuje tada već ogromno Otomansko Carstvo 1520. godine. Vidjeli smo kako malodobni kralj *Ludovik*, bolje rječeno njegova neposredna okolica – »Vlada Mađarske« – koju su činili najviši crkveni velikodostojnici i baruni, ovom događaju nisu pridavali neki veliki značaj, pa su zastupnike novog sultana »zadržali u pritvoru«. Ovaj su čin na porti shvatili kao »uvredu« i donijeli su odluku pokrenuti ozbiljan rat, s ciljem da se Mađarska, a time i Hrvatska, pokori. Ali, prije opisa događaja bacimo pogled »iz satelita« na dio zapadne i srednje Europe. Kakva je situacija »na terenu«?

SITUACIJA U POGRANIČNIM UTVR-DAMA

Kralj *Sigismund* i njegovi suradnici uvidjevši kako nemaju dovoljno vojne sile Turke izbaciti s Balkanskog poluotoka, smislili su i izveli obrambenu taktiku utvrđenog graničnog pojasa, slično kao što su to nekad radili Rimljani, znači stvoren je novi limes za obranu od »pogana«, tj. Turaka, koji je u povijesnoj literaturi dobio naziv »dvostruki lanac pograničnih utvrda«, koji se prostirao od današnjeg Turnu Severina (tada Szőrény) do Jadranskog mora, do grada Klisa. Ključna utvrda za obranu Ugarske bio je Beograd (Nándorfehérvár), a za obranu Slavonije i Hrvatske ključna je bila utvrda Jajce. Tijekom stotridesetogodišnjih sukoba, obje su utvrde nekoliko puta neuspješno opsjedali Turci. Kralj *Matijas Korvin* je ovaj obrambeni sustav ojačao i stabilizirao, tako da Jagelovići naizgled nisu trebali mnogo brinuti, sustav je funkcionirao, prije svega zahvaljujući velikašima koji su svoje posjede imali u pograničnom pojasu ili šire. U to je vrijeme npr. Jajce obranio (1518.) ban Petar Berislavić (Beriszlói Péter), poslije njegove smrti 1520. godine njegov »položaj i zadatke« nasljeđuju i uspješno obnašaju Frankopani. Obrana Beograda je »povjeren« banovima – malodobnom *Bálintu Töröku* i vremešnom *Ferencu Héderváriju*. Vojnici branitelji već godinama nisu primili plaću. Šabac je druga značajna utvrda na »turskoj strani«, koja je još isto u mađarskim

rukama. Za njegovu obranu zaduženi su braća *Sulyok*, skrbnici *Bálinta Töröka*.

UTVRDE SU ZASTARJELE, RIJEČNE FLOTILE NEMA

U to doba vatreno oružje dobiva sve više na značaju, naročito topništvo, kao sredstvo za rušenje zidova. Naravno, i branitelji su mogli imati topove, ali su tek tu i tamo izgrađene kule na koje se moglo smjestiti ovo suvremeno oružje. Zidovi utvrda su bili visoki i relativno tanki, lako su se mogli rušiti. Važna karika u obrani bila je dunavska riječna flotila, koja je imala samo zapovjednike, jer posade brodova nema, npr. u Fruštogorskim vinogradima su radili kao nadničari. U zemlji nema stalne pokretne vojske koja bi odmah mogla krenuti u pomoć napadnutima, jer kraljevska je blagajna prazna. Jedino Ivan Zapolja raspolaže vojskom. Tadašnji nador *István Báthori* (spasio ga je kod Temišvara Zapolja) u principu isto treba imati određeni broj vojnika, ali nema novca i u sukobu je sa svojim »spasiocem«. Iz »zapadne Europe« hipotetički može stići pomoć, ali novi njemački car Habsburgovac *Karlo V.* (izabran 1519. godine) upravo želi stvoriti jedan jedinstveni imperij i zato neminovno dolazi u sukob s Francuskom. Ugled pape je umnogome umanjen pokretom reformacije.

Sulejman promatra osvojeni Šabac,
turska minijatura

Sulejman na konju,
bakropis oko 1526. godine

Jedino bi poljski kralj, stric malodobnog kralja, mogao pomoći, ali i on ima problema s Tatarima na Krimu. Sve u svemu, jedna vojno nepripremljena, bez vanjske podrške i unutar-njim podjelama bremenita kraljevina očekuje prvi rat mladog i neiskusnog Sulejmana.

SULEJMAN KREĆE U POHOD NA UGARSKU

Mladi je sultan relativno kasno, 18. svibnja krenuo iz *Istanbula* s *janjičarima* i s *anadolskom* (azijskom) armijom. Naredio je velikom veziru *Piri Mehmedu* da s rumelijskom (europskom) armijom napadne Beograd i Šabac. Opsada Šapca počinje 20. lipnja i poslije 17 dana svi branitelji ginu, oko 500 vojnika, mada su mogli pobjeći preko Save. Turci se žele osigurati i ubrzo poslije 9 dana borbe, 12. srpnja zauzimaju i Zemun, u kojem svih 350 branitelja gine. Ranjenog zapovjednika *Marka Sklobića* bacili su pod noge borbenog slona. Turci so 13. do 15. srpnja pokušavaju zauzeti Slankamen, ali su odbijeni. Na vijest o dolasku Osmanlija beogradski banovi *Török* i *Hédervári* odlaze u Budim tražiti pomoć. Zapovjednici najvažnije utvrde postaju vice-banovi *Móré Mihály* i *Oláh Balázs*.

Posjet američkog biskupa Srijemskoj biskupiji

U petak, 28. ožujka, u Srijemskoj biskupiji u Petrovaradinu biskup mons. Đuro Gašparović je zajedno s kancelarom Biskupije preč. Markom Lošom i župnikom u Petrovaradinu 3 primio u posjet biskupa američke biskupije Spokane iz savezne države Washington mons. Blase Josepha Cupicha, ravnatelja Ureda za pomoć Katoličkoj crkvi u središnjoj i istočnoj Europi pri Biskupskoj konferenciji Sjedinjenih

Američkih Država, u pratnji suradnika Laudato iz Zagreba. To je bio prvi pohod mons. Blase Josepha Cupicha Srijemskoj biskupiji.

Na susretu je u razgovoru biskup Gašparović prikazao povijest Srijemske biskupije od prvih kršćanskih vremena do danas i izvijestio o njezinu ustrojstvu, životu i pastoralnom radu svećenika, redovnika, redovnica i vjernika laika ove mjesne Crkve u Srijemu na crkvenom području, kao i planove i programe budućih pastoralnih događanja. Također je iznio dosadašnji rad i veoma dobru vezu i suradnju sa susjednim biskupijama. Mons. Blase Joseph Cupich iznio je razloge dolaska u Srijemsku biskupiju i prijedloge pomoći i suradnje na pastoralnom planu, posebno s obzirom na pastoralne i materijalne potrebe Srijemske biskupije. On predstavlja biskupe Sjedinjenih Američkih Država, koji u zadnjih 25 godina imaju obvezu zvanu

»Pomoć Katoličkoj crkvi u zemljama središnje i istočne Europe«. Svake godine na Pepelnicu prikupljaju sredstva kojima pomažu navedene zemlje. Nakon pada Berlinskog zida papa Ivan Pavao II. zamolio je američke biskupe da pomognu u ponovnoj izgradnji Crkve u 28 zemalja Europe. Komisija Biskupske konferencije Sjedinjenih Američkih Država nastoji osigurati tu pomoć kako bi Crkva nastavila rasti u tim zemljama.

Potom je uslijedio pohod Biskupijskom svetištu Majke Božje Tekijske, gdje su biskup mons. Gašparović i upravitelj svetišta Stjepan Barišić upoznali ugledna gosta s povijesnim značenjem svetišta za vjernike Srijemske biskupije i susjednih biskupija i bogatom višestoljetnom kršćanskom hodočasničkom tradicijom. Nakon pohoda svetištu mons. Blase Joseph Cupich se uputio u obilazak Petrovaradinske tvrđave. Na koncu posjeta su biskup Gašparović i mons. Blase Josepha Cupicha upriličili euharistijsko slavlje u crkvi svetog Jurja Mučenika u Petrovaradinu i time potvrdili blisku povezanost naše mjesne Crkve s Biskupskom konferencijom Sjedinjenih Američkih Država.

Tomislav Mađarević

Korizmena duhovna obnova

U župnoj crkvi Imena Marijina u Novom Sadu u utorak, 1. travnja, započela je trodnevna korizmena duhovna obnova koju je predvodio pater Ivan Mandurić, isusovac iz Zagreba. Posljednjih godina pater Ike, kako ga rado nazivaju mladi s kojima radi, duhovnik je u Studentskom katoličkom centru u Zagrebu u Palmotićevoj ulici kod isusovaca. U posljednje vrijeme na molitvene susrete koje organizira u Zagrebu redovito dolazi više stotina mladih, a katkada bude i preko tisuću duša.

Program korizmene duhovne obnove u Novom Sadu je uvijek večernji, kako bi što veći broj naroda Božjeg mogao sudjelovati. U 18 sati je bila sveta misa i propovijed, a svaku večer nakon mise je bilo predavanje i pobožnost križnoga puta ili klanjanje pred presvetim oltarskim sakramentom.

M. V.

Hodočasnički KRIŽNI PUT (10 godina)

pješice slijediti i hoditi s Isusom Subotičkim alarima...

5.04.2014. Subota

Križni put započinje sv. Misom u crkvi

Marija Majka Crkve (Šandor/Aleksandrovo) u 8 sati,

a povratak je navečer do mraka na isto mjesto

Bit će prilike za sv. Ispovjed, a također će biti organizirana mala okrepa u zajednici Hosana

VIJESTI

Pobožnost
križnoga puta na
subotičkoj kalvariji:

- U nedjelju, 6. travnja, u 15 sati – pobožnost predvode mladi.
- U petak, 11. travnja, u 20,30 sati – noćni križni put (potrebno je ponijeti svijeće)
- Na Cvjetnicu, nedjelja 13. travnja, u 15 sati – pobožnost predvode obitelji.
- Veliki petak, 18. travnja, u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti bit će prilika za svetu ispovijed.

Misa mladih za mir

Misa mladih za mir ovoga prvoga petka (danas, 4. travnja) slaviti će se u župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskoga u Čantaviru. Organiziran autobus kreće ispred subotičke katedrale u 19,30 sati. Cijena karte je 50 dinara.

Duhovna obnova
na Tekijama

U Biskupijskom svetištu Gospe Tekijske u subotu, 5. travnja, bit će organizirana prva ovogodišnja duhovna obnova pod sloganom »ZA NAŠU BUDUĆNOST«. Predvodit će je pater *Arek Krasicki*, sveučilišni kapelan iz Osijeka. Bit će to prva cjelodnevna obnova u spomenutom svetištu, čija će tema biti »Gospodine, samo reci riječ«. Početak je u 9 sati.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Peta korizmena nedjelja donosi nam odlomak iz Lukinog evanđelja koji govori o Lazarovoj smrti (usp. Iv 11, 1-45). Mnogi teološki naglasci mogu biti prepoznati u ovom tekstu, on može biti zanimljiv kao opis jednog od najvećih čuda koje je Isus učinio, ali i kao jedan od najdirljivijih tekstova u kojem Isus ne skriva svoju ljubav prema čovjeku.

KRISTOVA LJUBAV

Evandjelje nam u ovom odlomku više puta spominje ljubav koju je Isus osjećao prema *Marti*, *Mariji* i *Lazaru*: »Gospodine, evo onaj koga ljubiš, bolestan je« (Iv 11, 3); »A Isus ljubljase Martu i njezinu sestru i Lazara« (11, 5); »Gle, kako ga je ljubio« (11, 36). Dakle, čudo koje je Isus učinio bilo je motivirano objavom Boga, ali i ljubavlju koju je Isus osjećao prema ovoj obitelji. Možemo se zapitati zašto onda Isus nije odmah otišao kod Lazara kada je primio vijest o njegovoj bolesti. Odgovor je u već spomenutom razlogu, proslava Boga i ljubav. U ovom čudu Isus je pokazao Božju svemoć i sebe objavio kao Mesiju, ali je i pokazao da je njegova ljubav veća od ovozemaljskih ozdravljenja, od darivanja ovozemaljske sreće koja je uvijek ograničena i ugrožena smrću. Isusova ljubav je božanska ljubav, jača od smrti, koja »oživljuje mrtve i zove da bude ono što nije« (Rim 4, 17). Ljubav Kristova ne poznaje granice, za nju ne postoje zapreke. Iz

Kristova ljubav prema čovjeku

te ljubavi Isus čini čuda, zahvaća i mijenja ljudsku tugu u radost, preobražava stvarnost. Ona je oslobađajuća: »Lazare, izlazi... Odriješite ga i pustite neka ide« (Iv 11, 43-44).

Isusova ljubav je ljudska, ali i božanska, zato je ona savršena. Sve što Isus radi i osjeća to je iz ljubavi. Ljudski osjećaji njemu nisu strani, oni su sastavni dio njegove ljudske naravi. Tako u ovom tekstu možemo pročitati da je Isus bio »potresen u duhu i uzbuđen«, »i zaplaka Isus«, »ponovno potresen«. Svi ti osjećaji koji su sastavni dio njegove ljudske naravi prožeti su njegovom božanskom ljubavi. Krist je uzbuđen, potresen, plače iz velike ljubavi prema Lazaru, u tome je savršena božansko-ljudska ljubav Kristova.¹

Ljubavlju kojom je ljubio Lazara, Krist je ljubio, a i danas ljubi svakog čovjeka. Veličinu i savršenstvo te ljubavi pokazuje križ: »Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje« (Iv 15, 13). Tako po Isusu križ kao simbol ljudske okrutnosti i sredstvo kojim čovjek muči i ubija drugog čovjeka, postaje simbol savršene ljubavi koja spašava. Isus nam pokazuje da njegova ljubav nema granice, da nju ništa ne može zaustaviti i da ona ima moć izvesti čovjeka iz tame grijeha.

LJUDSKA LJUBAV

Za razliku od Kristove savršene ljubavi, čovjekova ljubav je puna mana i ograničenja. Ona je često sebična, nije spremna na žrtvovanje i odricanje. Ljudska

¹ Usp. Ivica RAGUŽ, Ljubav iznad koje se veća ne može zamisliti niti bolja ljubiti, u: Ante CRNČEVIĆ (ur.), *Povede ih na goru*, Zagreb, 2007., 62-65.

Ljubav može umrijeti i često su različita iskušenja za nju prevelika te je uništavaju. U okolnostima grešnog svijeta ona postaje jeftina, i isprazna, ispunjena željom za vlastitim užitkom, obezvrijeđena i svedena na tjelesno. Jednostavno rečeno - kao što je čovjek nesavršen, takva je i njegova ljubav. No, ljubav koju nam nudi i pokazuje Krist može našu ljubav pročistiti i prožeti božanskim te je učiniti otpornom na slabosti i kušnje. Jer, bez vjere u Kristovu božansku ljubav, naša ovozemaljska učinit će se kao obična iluzija, kao nepotrebno izlaganje mogućem ranjavanju i odbacivanju, kao žrtva koja se ne isplati. Kristova ljubav nam pokazuje da ljubiti znači izložiti se svim mogućim neugodnostima i opasnostima, prihvatiti križ koji uz nju ide i umrijeti sebi radi služenja drugom. Ali, to nećemo biti sposobni ako ne dopustimo da nas dodirne Kristova ljubav, ako je ne prihvatimo. Jer, njegova ljubav je velika, ali nije nasilna, ona nikog ne primorava da je prihvati, nego se nudi i strpljivo čeka prihvaćanje. Kada je prihvatimo ona duboko prodire u naš odnos s Bogom i s ljudima, mijenja ga i usavršava te on ne više ne ostaje površan, na razini pukog održavanja, nego postaje dubok, istinski.

Kristova ljubav nije od nas dovoljno prihvaćena. Nismo joj dopustili da nas zahvati i preobrazbi da bi bili sposobni iskreno ljubiti Boga i bližnjega. Jer, nismo sposobni prihvatiti križ koji ide uz ljubav, ne želimo se izložiti ni pomisli da bi mogli trpjeti za Boga ili čovjeka. Sve dok naša ljubav ima ljudsku računicu nemamo vjere u Kristovu božansku ljubav i ne prihvaćamo je u njenoj punini.

Biserka Jaramazović je mlada djevojka podrijetlom s naših prostora, no, već duže vrijeme nastanjena i uposlena u Zagrebu. Uposlena je u centru za engleski jezik u jednoj privatnoj školi, gdje predaje poslovni i opći engleski jezik odraslima.

SPOJ DVIJE STRUKE

Biserka je profesorica engleskog jezika i diplomirana etnologinja. Završila je dvopredmetni studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu – engleski jezik i književnost, i etnologiju i kulturnu antropologiju.

Svoje zvanje voli, posao joj je raznovrstan baš zbog velikog broja ljudi koje susreće na svojim predavanjima i podukama. To su ljudi različite dobi, socijalnih i obrazovnih profila. Kako je to rad s nekada i duplo starijim i iskusnijim profesionalcima od nje same, prilika joj je naučiti dosta toga novoga.

»Uvijek je zanimljivo komunicirati s ljudima različitih interesa i poslovnih usmjerenja, poput recimo stručnjaka za šerijatsko pravo, civilnog inženjera s iskustvom boravka u Afganistanu, Iranca iz iranskog veleposlanstva, filmskog scenarista, inženjera s iskustvom rada na nuklearnim elektranama diljem svijeta i sl. Osobno smatram da je prednost što ne moram puno vremena provoditi za radnim stolom i računalom – kao što je slučaj s većinom današnjih sjedilačkih poslova, već u živoj međuljudskoj interakciji.«

Biserka priča kako se u svemu ovome nađe prostora za njenu drugu struku, a to je etnologija. Tako su nastali i neki njeni etnološki radovi. »Mogla bih reći i da me je zakon vjerojatnosti doveo na radno mjesto nastavnice engleskog jezika, jer je puno manje prilika za zaposlenje u struci etnologa. No, istina je da je engleski moja prva ljubav, a etnologija se dogodila tek kasnije, u ipak malo zrelijoj dobi«, kaže Biserka kojoj se engleski jezik kao potencijalna

Slatko i juhice – bunjevačko naslijeđe

karijera javio na početku srednje škole, a etnologija nekako potkraj srednje škole. Za neke je etnologija bila studij »za svoju dušu«, pokraj već neke stečene diplome, priča Biserka, a neki su tragali za »opipljivijim studijem«, tako da je u njevoj generaciji bilo diplomiranih arhitekata, keramičara i glazbenika.

NEKI PROJEKTI

Zanimali su nas neki njeni projekti iz etnologije, s obzirom da smo s nekima i upoznati. »Na polju etnologije područja istraživačkog interesa su mi narodni život i kultura podunavskih Hrvata-Bunjevaca, iz čijih redova i sama potječem. Provodila sam terensko istraživanje na području Bačke koje je rezultiralo sudjelovanjem na znanstvenom kolokviju pri Zavodu za

kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici te znanstvenom skupu s međunarodnim sudjelovanjem u Zagrebu. Autorica sam tri rada objavljena u zbornicima, i četvrtog koji će biti uvršten u Monografiju o podunavskim Bunjencima, koja je trenutno u obradi za tisak. Teme kojima sam se bavila su običaji predsvadbene razdoblja bačkih Hrvata-Bunjevaca subotičke i somborske okolice, te Materice i Oce podunavskih Hrvata-Bunjevaca (bačkih, te onih u dijelu južne Mađarske)«, kaže Biserka.

Puno svoga profesionalnog rasta i angažmana duguje, kako nam ističe, svojoj profesorici s Katedre za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu dr. sc. *Milani Černelić*, koja je uvijek voljna pomoći svojim stručnim vodstvom.

OBITELJ, NEKI PLANOVI...

Biserka je u braku s *Tomislavom Čurkovićem*, diplomiranim inženjerom elektrotehnike, smjera telekomunikacije i informatike. Uposlen je na radnim mjestu programera za »iOS« aplikacije u jednoj domaćoj tvrtki. Suprug je iz Zagreba, gdje su se i upoznali potkraj Biserkinih studija. Žive u stanu u jednoj katnici i to im je za sada sasvim dovoljno za jedan udoban i komforan život u dvoje. Također, stan sasvim ispunjava uvjete i za posjet Biserkinih roditelja ili bliskih prijatelja. Voli druženje, voli ugostiti drage goste, ali također i otići nekamo.

Za nekog malenog kućnog ljubimca u stanu gdje trenutno jesu nema prostora, ali zato ih se u svojoj roditeljskoj kući u

Subotici izmjenilo, kako kaže, nekoliko. Roditelji brinu o jednom mješancu »Aronu«, koji Biserki slični na dobrodušnog zlatnog retrievera. »Pas, ili općenito životinje su obveza, i uz česta izbijanja ukućana ipak to nije kvalitetan život za jednu društvenu životinju, kao što je pas«, dodaje Biserka.

SLOBODNO VRIJEME, HOBI...

Biserka je završila i nižu glazbenu školu – klavir, te solo pjevanje i zadnjih 6 godina pjeva u mješovitom komornom zboru »Ivan Filipović« u Zagrebu. Zbor broji 25 članova, međunarodno je prepoznat i nagrađivan. Uglavnom se izvode klasične skladbe starih majstora, ali i suvremenih živućih skladatelja. Biserka je na probama dva puta tjedno po 2 sata, osim, kako dodaje, pred koncerte ili u »kriznim« situacijama, kao što je trenutačno i slučaj radi skorog koncerta idućeg tjedna, kada će se na repertoaru naći Misa u c-molu W. A. Mozarta, tzv. »Velika misa«.

O slobodnom vremenu kaže: »U slobodno vrijeme, što je uglavnom vikendom, volim kvalitetnije provoditi vrijeme sa suprugom i prijateljima – bilo da je to druženje kod nekoga doma ili neki večernji izlazak s prijateljima. Pod omiljeni večernji izlazak bih uvrstila kazališnu predstavu ili koncert, nakon čega slijedi neko piće u nekom od gradskih lokala u ugodnom društvu, a u top dnevne – duge popodnevne kavice uz kolače s prijateljicama.«

Dijelimo s vama recept!

Cheesecake – kolač od sira

Biskvit

250 g McVities Digestive keksića (ili nekih drugih integralnih) / cca 250 g maslaca / sok pola naranče (po želji) / do ½ žlice šećera / 1 žličica cimeta

Žuta krema

600 g (3 pakiranja) ABC krem sira / 2 jaja / 4 žlice šećera / malo soka od limuna

Bijela krema

3 kisela vrhnja (1 crveno + 2 plava) / 3 žlice šećera / 2 vanilin šećera

Priprema:

Keksiće izlomiti i skupa ih s maslacem narezanim na kockice sitno izmrviti. Smjesu utisnuti u okrugli kalup (prethodno obložen papirom za pečenje), poravnati donjim dijelom žlice i staviti u pećnicu 5 minuta na 170 stupnjeva te izvaditi da se ohladi.

U posudu za miješanje istresti krem sir, dodati šećer i miksati do jako kremaste smjese. Zatim dodati jedno po jedno jaje, pustiti da se sve još dobro poveže i smjesu izliti na kekse. Peći 15 minuta na 175 stupnjeva, a onda uključiti samo ventilaciju, na 160 stupnjeva, i peći još 10 minuta. Nakon pečenja ostaviti tortu u odškrinutoj pećnici još par minuta te je izvaditi van i ostaviti hladiti 20-tak minuta.

Izmiksati vrhnje sa šećerom i vanilin šećerom, polako žlicom stavljati smjesu na žutu kremu. Na kraju kalup lagano protresti, da se sve izravna i staviti u pećnicu na 150 stupnjeva, 5 minuta. Ohladiti na sobnoj temperaturi, a preko noći u hladnjaku.

Biserka sa suprugom Tomislavom rado pogleda i neki triler, no priznaje da je pod utjecajem supruga zavoljela i dokumentarce, kao što se i on pod njenim utjecajem »naučio« na koncerte i predstave. Vole prirodu, putovanja, kad se ukaže za to prilika, najviše ljeti. Zimi Tomislav voli board, a Biserka skija. Odgovara im i Slovenija koja je blizu, no najudaljenija destinacija im je bila Thailand.

JOŠ PONEKA ŽELJA I KUHANJE...

»Jednom sam imala priliku oprobati se u usmenom konferencijskom prevođenju na jednom međunarodnom skupu u Zagrebu. Bilo je to, čini mi se, dosad profesionalno najzahtjevnije, ali istovremeno i najuzbudljivije i najispunjenije iskustvo za mene. Od tad mi je to ostala u prikrajku neka dosad nerealizirana ideja koja mi svaki puta zagolica maštu«, kaže Biserka.

Biserkine slabosti su slatko i juhice, no dodaje da je to možda i zbog dijela bunjevačkog naslijeđa. Juhice voli, te ih je kaže morala naučiti kuhati te uvesti tu finu naviku i kod supruga Tomislava. Kada su u pitanju neka druženja, na stolu su slane kiflice, ili pizza zalagajčići, a od slatkog čokoladne kocke ili Tomislavov omiljeni Cheesecake. Kako imamo posla s mladom damom koja zna što je to kuhati, ako ništa drugo, bar zbog, kako je i sama istakla, bunjevačkog naslijeđa, tu je i jedan recept koji ovoga puta dijeli s nama.

B. Dulić

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

GARDEROBA	RAZNO	SADNICE	SADNICE
-----------	-------	---------	---------

JUNE 1.30-1.50
 JULY 1.50-1.60
 AUGUST 1.80-2.00
 SEPTEMBER 2.00-2.20
 OCTOBER 2.00-2.20
 NOVEMBER 2.00-2.20
 DECEMBER 2.00-2.20
 JANUARY 2.00-2.20
 FEBRUARY 2.00-2.20
 MARCH 2.00-2.20
 APRIL 2.00-2.20
 MAY 2.00-2.20
 JUNE 2.00-2.20
 JULY 2.00-2.20
 AUGUST 2.00-2.20
 SEPTEMBER 2.00-2.20
 OCTOBER 2.00-2.20
 NOVEMBER 2.00-2.20
 DECEMBER 2.00-2.20

REMARKS 100-100
BLAZE 80-80
DASER 90-90
TAPING 80-100
WALKE 100-100
HANE 100-100
KODI 60-70
LANGE 80-80
JESSE DORRIN WOLF 100-100
DAVE STANLEY KIMBLE 100-200
ACTION WITH KOLAS BOLT 80-100

[illegible][illegible]

CI 84502-175846E	Item 34
CI 84502-175846E	Item 35
CI 84502-175846E	Item 36
CI 84502-175846E	Item 37
CI 84502-175846E	Item 38
CI 84502-175846E	Item 39
CI 84502-175846E	Item 40
CI 84502-175846E	Item 41
CI 84502-175846E	Item 42
CI 84502-175846E	Item 43
CI 84502-175846E	Item 44
CI 84502-175846E	Item 45
CI 84502-175846E	Item 46
CI 84502-175846E	Item 47
CI 84502-175846E	Item 48
CI 84502-175846E	Item 49
CI 84502-175846E	Item 50
CI 84502-175846E	Item 51
CI 84502-175846E	Item 52
CI 84502-175846E	Item 53
CI 84502-175846E	Item 54
CI 84502-175846E	Item 55
CI 84502-175846E	Item 56
CI 84502-175846E	Item 57
CI 84502-175846E	Item 58
CI 84502-175846E	Item 59
CI 84502-175846E	Item 60
CI 84502-175846E	Item 61
CI 84502-175846E	Item 62
CI 84502-175846E	Item 63
CI 84502-175846E	Item 64
CI 84502-175846E	Item 65
CI 84502-175846E	Item 66
CI 84502-175846E	Item 67
CI 84502-175846E	Item 68
CI 84502-175846E	Item 69
CI 84502-175846E	Item 70
CI 84502-175846E	Item 71
CI 84502-175846E	Item 72
CI 84502-175846E	Item 73
CI 84502-175846E	Item 74
CI 84502-175846E	Item 75
CI 84502-175846E	Item 76
CI 84502-175846E	Item 77
CI 84502-175846E	Item 78
CI 84502-175846E	Item 79
CI 84502-175846E	Item 80
CI 84502-175846E	Item 81
CI 84502-175846E	Item 82
CI 84502-175846E	Item 83
CI 84502-175846E	Item 84
CI 84502-175846E	Item 85
CI 84502-175846E	Item 86
CI 84502-175846E	Item 87
CI 84502-175846E	Item 88
CI 84502-175846E	Item 89
CI 84502-175846E	Item 90
CI 84502-175846E	Item 91
CI 84502-175846E	Item 92
CI 84502-175846E	Item 93
CI 84502-175846E	Item 94
CI 84502-175846E	Item 95
CI 84502-175846E	Item 96
CI 84502-175846E	Item 97
CI 84502-175846E	Item 98
CI 84502-175846E	Item 99
CI 84502-175846E	Item 100

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Desetljeća kazališnog amaterizma

► **D**ramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora uspijeva svake godine pripremiti po jednu novu kazališnu predstavu. S obzirom da udruga postoji od 1936. godine, zanimljivo je malo prošetati kroz povijest rada dramske, ili kako se na samim počecima rada udruge zvala, diletanske sekcije. A, kako stoji u arhivama, prvi kazališni komad bio je »Nasamareni lihvar«, koja je izvedena dvije godine poslije osnutka »Miroljuba« (današnji »Nazor«). Od te 1938. godine nizale su se kazališne predstave, a glumci amateri čak su igrali i na sceni somborskog kazališta.

IVAN HAJTL I ZVONKO BOGDAN

Iako je diletanska sekcija formirana još na osnivačkoj skupštini »Miroljuba«, tek dolaskom *Andrije Bogdana* na čelo ove sekcije bilježe se i prvi uspjesi i poslije »Nasamarenog lihvara«, već 1939. godine bilo je toliko pripremljenih jednočinki i igrokaza da se na sva-

koj priredbi mogla izvesti druga predstava. Prvo dramsko djelo koje su članovi diletantske sekcije pripremili bio je »Pastorak« *J. E. Tomića*. Zanimljivo je reći kako su kao u ovoj predstavi sudjelovali i glumci iz salašarskih diletantskih skupina. Predstava je bila toliko dobro pripremljena da je u siječnju 1940. godine tri puta izvedena u somborskom kazalištu. Bilo je to prvo takoreći javno pojavljivanje, jer su predstave do tada prikazivane samo u udruzi ili u salaškim naseljima. Rat je praktički prekinuo rad sekcije, jer se 1942. godine mađarska vojska uselila u prostorije Doma pa su

se probe održavale u podrumu, a i s predstavama na hrvatskom jeziku nije se moglo javno nastupati. Poslije oslobođenja dramska je sekcija nastavila rad, s većim i manjim uspjehom mijenjali su se pročelnici sekcije, nizale se predstave i sudjelovanja na općinskim smotrama. Zanimljivo je spomenuti kako su 50-ih godina prošlog stoljeća u dramskoj sekciji glumili i *Ivan Hajtl*, poznati vojvođanski glumac koji je u to vrijeme bio angažiran u somborskom kazalištu, i čuveni *Zvonko Bogdan*. Njih su dvojica imala zapažene uloge u drami »Za pravdu« *Jelene Lobode* u režiji *Ivana Bošnjaka*.

GOSTOVANJA U HRVATSKOJ

Šezdesete godine, točnije 1964. i 65. godina bile su godine kada je pripremljen veliki broj predstava, a nisu izostala ni priznanja na smotrama amaterskih dramskih društava. U sljedeća dva desetljeća izvedeno je nekoliko predstava, ali se od nekih i odustajalo u posljednjem momentu. Novi zamah dramska sekcija dobiva početkom dvijetisućitih, kada se u njen rad aktivno uključuje *Marija Šeremešić*. Tada su počela i prva gostovanja dramske sekcije u Hrvatskoj. Valja ovdje spomenuti predstavu »Albin bircuz« iz 2005. godine, rađenu po tekstu *Ivana Rakočevića* u režiji *Marije Šeremešić*. U Hercegovcu na »Danima pučkog teatra« somborska je predstava dobila najbolje kritike. Poslije predstava koje na komičan način prikazuju život salašara i malograđana, dramska sekcija i redateljica *Marija Šeremešić* hrabro su se odlučili za jednu operetu. Bila je to »Oporuka« *Giacoma Puccinija*, u adaptaciji *Ivice Janjića*. Koliko je ova predstava iz 2008. godine bila dobra svjedoče i nagrada ne općinskoj i zonskoj smotri. U prvom desetljeću ovog stoljeća pripremljeno je i više dječjih predstava u okviru mlađe dramske sekcije »Pčelica«. U radu pomlatka dramske sekcije svoje su glumačko umijeće pokazali školarci. Jedna od njih bila je i *Lea Jevtić*, koja se kasnije u »Nazoru« oprobala i kao redateljica i to uspješna.

Od 2010. godine dramska sekcija »Nazora« domaćin je i organizator Međunarodne smotre amaterskih dramskih društva, na kojoj sudjeluju i kazališta iz Hrvatske.

Usprkos boljim i lošijim predstavama, prekidima rada, problemima s angažiranjem redatelja, okupljanjem glumaca i skromnim financijama, dramska sekcija u »Vladimiru Nazoru« traje desetljećima, zapravo koliko i sama udruga. Trenutačno se, zbog financija, kada je riječ o redateljskom poslu oslanjaju na vlastite snage, ali nekolicina glumaca okupljena u dramsku sekciju ustrajava u kazališnom amaterizmu.

Zlata Vasiljević

OČNA KUĆA
optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Zašto? Kako? Molim?

Od čega je napravljena tambura?

Tambura ima tri dijela - trup (korpus), vrat i glavu. Trup može biti izdubljen iz drveta javora, kruške, jablana, lipe, a ponekad se nađe i trup od kornjačine kore. U novije vrijeme tambure se ne izrađuju od jednog komada drveta, nego od tankih savijenih dasaka. Trup je prekriven tankom daskom od mekanog drveta (smrekovine, jelovine, čama) koja se

zove glasnjača (tahta). Gornji dio je od tvrdog drveta da se trzalicom ne bi oštetio. Na tamburi, uglavnom na primici, nalaze se zvučni otvori, rupice, dok se na većim tamburama – basprimu, kontri i tamburaškom čelu nalazi jedna veća rupa u sredini. Vrat tambure je dug, prekriven je obično tamnijim tankim slojem dašice, pričvršćena je hvataljka na koju su poprijeko pribijene prečnice (pragovi). Prečnice su od čelične žice, koje označuju mjesto gdje se pritiskom prsta dobiva određeni ton. Glava je na kraju vrata u piljastu ili pužoliku obliku. U glavu su utaknute čivije. Umjesto nekadašnjih drvenih čivija u novije se vrijeme u glavu pričvršćuje stroj za navijanje žica, prilagođen pužolikoj glavi. Između glave i vrata je konjić s urezima za svaku žicu. Žice idu od čivije preko konjića duž vrata i trupa, na kojem je kobilica s urezima za žice kao i na konjiću, a zapinju se na kraju trupa. Dužina tambure: basprim, kotra – od 70 do 95 cm, prim od 37 cm, tamburaški bas od 140 pa do 200 cm.

Novi broj Hrcka

Sljedeći broj našeg zajedničkog podlistka »Hrcko« izlazi sljedeći petak, 11. travnja. Svoj primjerak potraži kod učiteljice ili na kioscima.

VELIKI USPJEH TAMBURAŠKOG ODSJEKA MUZIČKE ŠKOLE U SUBOTICI

Najbolji među najboljima

Tamburaški odsjek u Muzičkoj školi u Subotici u proteklom se mjesecu okitio brojnim priznanjima i nagradama. Gdje god da se pojave, mladi subotički tamburaši ostave neizbrisiv trag. Brojna priznanja plod su rada, vježbe i odricanja. Mnoga djeca i mladi svoje slobodno vrijeme provode ispred televizijskog ekrana ili kompjutera, a učenici ove škole vrijeme provode u glazbi, ježbi i odricanju. No, svaki trud se na kraju isplati, tako je i ovdje. Njihovi profesori koji su također u ove uspjehe utkali puno truda, mogu na njih biti samo ponosni, kao i njihovi roditelji, ali i sami tamburaši. Protekli su mjesec osvojili ukupno 24 nagrade, od toga 14 na Festivalu vojvođanske tambure u Somboru i 10 na republičkom natjecanju. »Festival vojvođanske tambure održan je 12. ožujka u Somboru, po 11. put. Na ovome natjecanju sudjelovale su sve muzičke škole u Vojvodini u kojima se izučava tambura«, pojasnila je Mira Temunović, profesorica tambure u Muzičkoj školi u Subotici i dodala kako je svaka škola dovela nekoliko predstavnika. Osim Mire Temunović, u školi na ovome odsjeku s oko 60 učenika rade još tri profesora tambure: Vojislav Temunović, Sonja Berta i Milan Pridraški. Nakon uspjeha na Festivalu, tamburaši su nastavili na republičkom natjecanju »Republičko natjecanje održano je 30. i 31. ožujka, gdje smo također postigli izuzetne rezultate. Na natjecanju je žiri internacionalni i mi smo bili jako zadovoljni što su od tri člana žirija dvojica bila iz Hrvatske, i to profesori tambure Franjo Slavko Batorek iz Osijeka i Veljko Valentin Škorvaga iz Požege. Treći član žirija bio je Josip Orešković – prof mandoline rodom iz Zagreba, koji trenutačno živi i radi u Italiji«, rekla je Mira Temunović.

Tamburaši najavljuju i Međunarodno natjecanje tamburaša u Požegi, u Hrvatskoj, koje će biti održano 25. travnja, a iz Muzičke škole u Subotici predstaviti će se 5 učenika. Kao članovi žirija pozvane su profesorice Mira Temunović i Sonja Berta. Ono što još očekuje tamburaški odjel jest maturski koncert troje maturanata na smjeru Muzički izvođač – tambura, koji će biti održan 13. svibnja u vijećnici Gradske kuće u Subotici. Maturant Miran Tikvicki nakon srednje škole odlazi na sveučilište Berklee College of Music, gdje je potvrđeno kako je primljen i da je dobio stipendiju.

Nagrađeni učenici srednje Muzičke škole u Subotici s profesorima

Uspjesi učenika niže Muzičke škole:**Marko Kujundžić**

klasa: Mira Temunović

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

I. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 2003./04.)

Ivan Ivanković Radak

klasa: Sonja Berta

II. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

Matija Mamužić

klasa: Vojislav Temunović

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

II. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 2001./02.)

Magdalena Temunović

klasa: Mira Temunović

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

II. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 2003./04.)

Ivana Mačković

klasa: Sonja Berta

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

I. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 2001./02.) zvanje
Laureat niže škole**Nenad Sanader**

klasa: Milan Pridraški

II. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

II. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 1999./00.)

Matija Temunović

klasa: Mira Temunović

I. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 1999./00.)

Ines Bajić

klasa: Sonja Berta

II. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

II. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 1999./00.)

Uspjesi učenika srednje Muzičke škole:**Marko Parčetić**

klasa: Mira Temunović

pohvalnica na Festivalu vojvođanske tambure

Aleksandar Amidžić

klasa: Milan Pridraški

II. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

III. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 1995./96.)

Milica Lerić

klasa: Vojislav Temunović

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

I. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 1995./96.)

Miran Tikvicki

klasa: Mira Temunović

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

I. nagrada na republičkom natjecanju (uzrast 1995./96.) – zvanje
Laureat srednje škole**Tamburaški komorni sastav srednje Muzičke škole**

prof. Milan Pridraški

I. nagrada na Festivalu vojvođanske tambure

Tamburaški orkestar Muzičke škole – mlađi uzrast – I. nagrada**Tamburaški orkestar Muzičke škole – stariji uzrast – I. nagrada**

prof. Mira Temunović

Nagrađeni učenici niže Muzičke škole u Subotici s profesorima i korepetitorima

Ž. V.

PETAK 4.4.2014.

06:39 TV kalendar
06:49 100% poduzetnik
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:18 Kad srce zatrepri
10:00 Vijesti
10:15 Australija - Život na rubu
11:05 Ni da ni ne: GMO hrana
12:00 Dnevnik 1
12:18 Vrijeme
12:22 TV kalendar
12:35 Znaj da te volim
13:20 Labirint
14:10 Abeceda zdravlja
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:43 Riječ i život: Hrvatski zagovor Ivanu Pavlu II
15:13 Kulturna baština
15:43 Proletilo dvanaest golubova, emisija pučke i predajne kulture
16:15 Kralj vinograda
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:10 HAK - promet info
18:15 Znanstveni krugovi
18:42 Iza ekrana
19:00 Javna stvar - politički intervju
19:30 Dnevnik
20:06 zaba.hr
20:07 Zemlja - A Place to Live
21:00 Spaliti nakon čitanja, američki film
22:40 Dnevnik 3
23:03 Vrijeme
23:05 Vijesti iz kulture
23:15 Posljednja postaja 174, brazilsko-francuski film
01:05 Frank, američki +film - Filmski maraton
02:35 Razdvojene ubojstvom, američki film
04:20 Abeceda zdravlja
04:30 Kulturna baština
05:00 Riječ i život
05:30 Hrvatska uživo
06:25 Ljubav u zaleđu, TV serija

05:33 Alisa, slušaj svoje srce
07:00 TV vrtić: Kišobran
07:10 Ninin kutak: Crtanje uljnim pastelama
07:15 Tajni dnevnik patke Matilde
07:30 Ezopovo kazalište, crtana serija
07:40 Veliki i mali, crtana serija

07:50 Batman i hrabri superjunaci
08:15 Obična klinka, serija za djecu
08:37 Vremeplovci, serija za djecu
09:00 Školski sat: Kako nastaje spot ili... što je pjesnik htio reći?
09:30 Puni krug
09:45 Svaki dan dobar dan: Ljubav preko interneta
10:25 Pozitivno
10:55 Biblija
11:05 Obrtnik i partner
11:35 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
11:50 Hotel dvorac Orth
12:35 Svijet čokolade, serija
13:00 Glazba, glazba
13:20 Frank, film
14:50 Edgemont, serija
15:15 Briljanteen
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Tenis - Davis Cup: Poljska - Hrvatska
20:05 Razdvojene ubojstvom, film
21:40 Endeavour - Mladi Morse, serija
23:10 Zločinački umovi
23:55 Nijemi svjedok, serija
00:45 Noćni glazbeni program - spotovi
03:55 Noćni glazbeni program - emisija

06:20 RTL Danas
07:05 Aladdin
07:25 Moji džepni ljubimci
07:45 Virus attack
08:00 Ne brini za mene
09:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
10:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
11:40 RTL Extra Magazin, showbiz emisija
12:30 Villa Maria, dramska serija
13:40 Pet na pet, kviz
14:35 Grad svjetla, igrani film, fantazija
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:45 Cobra 11, akcijska serija
17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
22:20 Univerzalni vojnici, igrani film, akcijski
00:15 RTL Vijesti, informativna emisija
00:45 Kriza - nove epizode, humoristična serija

01:20 CSI: Miami, kriminalistička serija
02:10 CSI: Miami, kriminalistička serija
02:55 Astro show, emisija uživo
03:55 RTL Danas

SUBOTA 5.4.2014.

07:07 Iza ekrana
07:27 TV kalendar
07:40 Sirova koža, film
09:05 Normalan život
09:50 Vijesti iz kulture
10:10 Vrijeme
10:11 HAK - promet info
10:15 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:22 TV kalendar
12:35 Veterani mira
13:23 Duhovni izazovi
13:55 Prizma
14:45 Kućni ljubimci
15:20 Zlatna vrata, film
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:11 HAK - promet info
17:15 Indijski ocean sa Simonom Reeveom
18:15 Manjinski mozaik: Tapiserija - izazov Anke Rabuzin
18:31 Lijepom našom: Drniš
19:30 Dnevnik
20:12 Zvijezde pjevaju
21:50 Svršetak parade, serija
22:55 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:30 Prljavi poslovi, film
01:00 Sirova koža, film
02:25 Subotom ujutro
04:05 Znanstveni krugovi
04:32 Duhovni izazovi
05:02 Veterani mira
05:47 Prizma

06:06 Turistička klasa
06:36 Alisa, slušaj svoje srce
08:03 Dim dam dum
08:08 Wot wot's
08:18 Priče za sva vremena
08:33 Matkova čudovišta
08:45 Linus i prijatelji
09:10 TV vrtić: Čičak
09:21 Orlova obitelj: Vrijeme je za rastanak
09:25 Vedranovi velikani
09:35 Babybonus
10:05 Klara, film
11:30 Mjesto pod suncem - ostati ili otići
12:20 Kroz tvoje oči
12:45 Kuhajmo zajedno: Salata s grahom, rajčicom i skušom
12:50 Dolina sunca, serija

14:15 Obrtnik i partner
14:45 Novi klinici s Beverly Hillsa
15:25 Puni krug - specijal subotom
16:00 Tenis - Davis Cup: Poljska - Hrvatska, prijenos
18:40 Top Gear (3), dokumentarna serija
19:30 TV vrtić: Čičak
19:41 Orlova obitelj: Vrijeme je za rastanak
19:45 Vedranovi velikani
20:00 Zvijezdani ratovi ep. IV: Nova nada, film
22:05 Ispovijesti ekoterorista, dokumentarni film
23:35 Nijemi svjedok, serija
00:25 Noćni glazbeni program - spotovi

06:40 RTL Danas
07:20 Phineas i Ferb
08:35 Sofija Prva
09:05 Učilica, kviz za djecu
09:40 TV prodaja
09:55 Galileo, zabavna
11:05 Malcolm u sredini
12:45 Golfbrejker, igrani film, komedija
14:30 Wall Street: Novac nikad ne spava - film
16:30 RTL Vijesti
16:40 Wall Street: Novac nikad ne spava - TV premijera, film
17:25 Koledžicom po svijetu, zabavna emisija
18:30 RTL Danas
19:15 Galileo
20:00 Zubić vila - TV premijera, film
22:00 Pink Panther, film
23:50 Tijelo lijepe Jennifer, film
01:50 Astro show
02:50 RTL Danas

NEDJELJA 6.4.2014.

06:45 Lijepom našom
07:47 TV kalendar
08:00 Madeleine, film
09:51 Vijesti iz kulture
10:11 HAK - promet info
10:15 Press klub
11:00 Ubojstvo, napisala je
11:45 TV kalendar
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:40 Pošteno i prema zakonu
16:30 Dokumentarna serija

17:15 Vrtlarica
17:43 Sretna obitelj
19:30 Dnevnik
20:12 Potjera, kviz
21:10 Stipe u gostima
21:45 Damin gambit
22:30 Dnevnik 3
22:55 Vijesti iz kulture
23:05 Klasika mundi: Nikita Borisoglebskij i Simfonijski orkestar HRT-a
00:05 Igrani film - strani
02:35 Nedjeljom u 2
03:35 Damin gambit
04:15 Mir i dobro
04:45 Plodovi zemlje
05:35 Rijeka: More
06:05 Vrtlarica

04:03 Labirint
04:48 Alisa, slušaj svoje srce
06:15 Moomini
06:40 Tintinove pustolovine
07:05 Zvonko u Zemlji igračaka
07:15 Vatrogasac Sam
07:25 Gladijatorska akademija
07:50 Mowgli
08:15 Tajni dnevnik patke Matilde
08:30 Laboratorij na kraju svemira: Jagode
08:40 Duh s Interneta, film
10:10 Pozitivno
10:40 Biblija
10:50 Portret Crkve i mjesta
11:00 Rokovci: Misa, prijenos
12:00 Tenis - Davis Cup: Poljska - Hrvatska
14:10 Babybonus
14:40 Ni da ni ne: Proizvodnja krzna
15:30 Magazin LP
16:00 Nedjeljom lagano
17:30 Uoči SP, Brazil 2014.
17:55 Zvijezde pjevaju
19:30 Tajni dnevnik patke Matilde
19:45 Laboratorij na kraju svemira
20:00 Siva sova, film
22:00 Večer s Joolsom Hollandom
23:00 Optuženi
00:00 INmusic Festival - Atheist Rap
01:17 Noćni glazbeni program

05:55 RTL Danas
06:40 Phineas i Ferb
07:55 Svemoguća Spiderman
09:00 Galileo
09:50 InDizajn s Mirjanom Mikulec
10:50 Malcolm u sredini
12:30 Biblija, epska mini-serija

13.25 Biblija	13:45 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14.20 Zubić Vila, igrani film, komedija	14:10 Jezik za svakoga
16.15 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica	14:45 Društvena mreža: Treća dob
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija	15:20 Gabrijel, serija
16.40 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica	16:00 Kralj vinograda, serija
17.35 RTL Extra Magazin, showbiz emisija	16:45 TV kalendar
18.30 RTL Danas, informativna emisija	17:11 100% poduzetnik
19.10 RTL Vrijeme, informativna emisija	17:15 Hrvatska uživo
19.15 Galileo, zabavna/obrazovna emisija	18:15 HAK - promet info
20.00 Sulejman Veličanstveni	18:20 Potrošački kod
22.00 Kriza - nove epizode	18:50 Kazalište u kući, serija
22.40 CSI: Miami	19:30 Dnevnik
00.30 CSI: Miami	20:30 Popularnoznanstveni film
01.25 Astro show, emisija uživo	21:05 Fokus
02.25 Izravni udar, igrani film	22:05 Varšavski špijuni, serija
04.05 RTL Danas	23:00 Dnevnik 3
PONEDJELJAK	
7.4.2014.	
HRT 1	

6:42 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri
10:15 Australija
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV kalendar
12:35 Znaj da te volim
13:20 Glas domovine

01:15 Što vas žulja?	07:18 Čarobna ploča: Engleski - slovo
01:55 Društvena mreža: Treća dob	07:30 Ezopovo kazalište
02:30 Potrošački kod	07:40 Veliki i mali
03:00 Fokus	07:50 Batman (2)
03:55 Glas domovine	08:15 Obična klinika
04:20 Pogled preko granice - Hrvati u BiH	08:37 Vremeplovci
04:45 Hrvatska uživo	09:00 Školski sat
05:45 Ljubav u zaleđu, TV serija	09:30 Znanost za djecu
HRT 2	
05:33 Alisa, slušaj svoje srce	09:45 Briljanteen
07:00 TV vrtić: Novčanik	10:25 Dr. Oz
07:10 Krtić prikazuje: Sud, Nemoj, Kasica prasica	11:05 Sasvim posebni domovi
07:14 Ninin kutak: Kućice za pse 3'50	11:30 Ideje za uređenje prostora
HRT 1	
07:00 TV kalendar	12:00 Hotel dvorac Orth
06:55 Dobro jutro, Hrvatska	12:45 Svijet čokolade
07:00 Vijesti	13:10 Coyotes, američki film
08:05 Dobro jutro, Hrvatska	14:36 Glazba, glazba
09:15 Kad srce zatrepri	14:45 Edgemont
10:15 Australija	15:10 Doktor Who
11:45 Jezik za svakoga	15:55 Kuhajmo zajedno
12:00 Dnevnik 1	16:00 Regionalni dnevnik
12:20 TV kalendar	16:30 Školski sat
12:35 Znaj da te volim	17:00 Znanost za djecu
13:20 Glas domovine	17:15 DW: Shift
HRT 1	
06:39 TV kalendar	17:30 Village Folk: Sretni prašćići
06:49 100% poduzetnik	17:40 Ideje za uređenje prostora
06:55 Dobro jutro, Hrvatska	18:10 Svaki dan dobar dan
UTORAK	
8.4.2014.	
HRT 1	

06.25 RTL Danas	07:00 Vijesti
07.10 Aladdin	08:05 Dobro jutro, Hrvatska
07.30 Moji džepni ljubimci	09:15 Kad srce zatrepri
07.45 Virus attack	10:00 Vijesti
08.05 Ne brini za mene, dramska serija	10:15 Australija - Život na rubu
09.30 Sulejman Veličanstveni	11:05 Što vas žulja?
11.45 RTL Extra Magazin	11:45 Jezik za svakoga
12.40 Villa Maria, dramska serija	12:00 Dnevnik 1
13.45 Pet na pet, kviz	12:20 TV kalendar
14.40 Kraljica škole, film	12:35 Znaj da te volim
16.30 RTL Vijesti	13:20 Reporteri
16.45 Cobra 11, serija	14:10 Jezik za svakoga
17.35 Ekstremizmi, magazin	14:45 Društvena mreža
18.30 RTL Danas, informativna emisija	15:30 Dokumentarna reportaža
19.15 Pet na pet	16:00 Kralj vinograda
20.00 Tajne	16:45 TV kalendar
21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarški show	17:00 Vijesti
22.20 RTL Vijesti	17:11 100% poduzetnik
22.50 Danas umireš, igrani film	17:15 Hrvatska uživo
00.45 Kriza - nove epizode	18:15 HAK - promet info
01.10 CSI: Miami	18:20 Pravilo 72
02.00 CSI: Miami	18:50 Kazalište u kući
02.50 Astro show	19:30 Dnevnik
03.50 RTL Danas	20:05 Potjera
UTORAK	
8.4.2014.	
HRT 1	

06:39 TV kalendar	07:00 Vijesti
06:49 100% poduzetnik	08:05 Dobro jutro, Hrvatska
06:55 Dobro jutro, Hrvatska	09:15 Kad srce zatrepri
UTORAK	
8.4.2014.	
HRT 1	

06:39 TV kalendar	07:00 Vijesti
06:49 100% poduzetnik	08:05 Dobro jutro, Hrvatska
06:55 Dobro jutro, Hrvatska	09:15 Kad srce zatrepri
UTORAK	
8.4.2014.	
HRT 1	

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.05 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik • Govorimo hrvatski«

19.00 - 19.30

• Poetski predah • »Popularne melodije« - zabavna glazba (ponedjeljkom) • »Na valovima hrvatske glazbene tradicije« - narodna glazba (utorkom) • »Veliki majstori glazbe« - ozbiljna glazba (srijedom) • »Rock vremeplov« (četvrtkom) • »Minute za jazz« (petkom)

19.30 - 20.00

• »Europski magazin« - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • »Kulturna povijest« (utorkom) • »Znanjem do zdravlja« (srijedom) • »Razmišljanje dopušteno« (četvrtkom) • »Tjedni vodič« (petkom)

20.00 - 20.30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • »Aktualije« (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 »Vojvodanski tjedan«
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 »Vjerska emisija«, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 »Putnici kroz vrijeme« emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 »Hrvatima izvan domovine« - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104,4 Mhz

05:33 Alisa, slušaj svoje srce
07:00 TV vrtić
07:10 Juha, Pribor za jelo, Higijena
07:14 Danica i lane
07:19 Profesor Baltazar
07:30 Ezopovo kazalište
07:40 Veliki i mali
07:50 Batman
08:15 Obična klinka
08:37 Vremeplovci
09:00 Školski sat
09:35 Navrh jezika
09:45 Svaki dan dobar dan
10:25 Dr. Oz, talk show
11:05 Sasvim posebni domovi
11:30 Ideje za uređenje prostora
12:00 Hotel dvorac Orth
12:45 Svijet čokolade
13:10 Talac: Priča o Sis i Jerryju Levinu, film
14:45 Edgemont
15:10 Doktor Who
15:55 Kuhajmo zajedno
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:05 Navrh jezika
17:15 Garaža: Violate
17:45 Ideje za uređenje prostora
18:15 Svaki dan dobar dan
18:55 Dr. Oz, talk show
19:35 TV vrtić: Žvakaća guma
19:45 Krčić prikazuje: Juha, Pribor za jelo, Higijena
19:50 Danica i lane
20:05 Top Gear
21:00 Male žene, film
23:00 Zakon i red: UK, serija
23:45 Fringe, na rubu
00:30 Seks i grad

05:55 RTL Danas
06:40 Aladdin
07:05 Moji džepni ljubimci
07:20 Virus attack
07:35 Ne brini za mene
09:00 Snažne žene
09:55 Cobra 11
11:10 Ekkluziv Tabloid
12:05 Villa Maria, dramska serija
13:15 Pet na pet, kviz
14:05 Tajne, dramska serija
15:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
16:30 RTL Vijesti
16:45 Cobra 11
17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Tajne
21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22:20 RTL Vijesti

22:50 Nove plavuše s Harvarda - TV premijera, film
00:30 Danas umireš, igrani film, akcijski
02:15 Astro show

SRIJEDA 9.4.2014.

03:15 RTL Danas
06:39 TV kalendar
06:49 100% poduzetnik
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri
10:15 Australija- Život na rubu
11:05 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:20 TV kalendar
12:35 Znaj da te volim
13:20 Reporter
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:40 Vrijeme
14:45 Društvena mreža
16:00 Kralj vinograda
16:45 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:11 100% poduzetnik
17:15 Hrvatska uživo
18:15 HAK - promet info
18:20 Eko zona
18:50 Kazalište u kući
19:25 Najava
19:30 Dnevnik
20:05 zaba.hr
20:11 Dokumentarna serija
21:00 Paralele
21:30 Pola ure kulture
22:00 Varšavski špijuni
22:55 Dnevnik 3
23:20 Vijesti iz kulture
23:30 Torinski konj, film
02:00 Što vas žulja?
02:40 Društvena mreža
04:50 Hrvatska uživo
05:50 Ljubav u zaleđu, TV serija

05:33 Alisa, slušaj svoje srce
07:00 TV vrtić: Kiparstvo
07:10 Krčić prikazuje: Kuća, ključ
07:15 Ljepota zajednice
07:30 Ezopovo kazalište
07:40 Veliki i mali
07:50 Batman
08:15 Obična klinka
08:37 Vremeplovci
09:00 Školski sat

09:30 EBU dokumentarci - Izazovi
09:45 Svaki dan dobar dan
10:25 Dr. Oz
11:05 Sasvim posebni domovi
11:30 Pariška arhitektura
12:00 Hotel dvorac Orth,
12:45 Svijet čokolade
13:10 Trčanje u život, američki film
14:45 Edgemont
15:10 Doktor Who
15:55 Kuhajmo zajedno
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 EBU dokumentarci - Izazovi
17:15 Generacija Y: Prekidi
18:05 Svaki dan dobar dan
18:45 Vaterpolo, EL: Jug CO - Primorje, prijenos
20:05 Nogomet
23:20 Fringe, na rubu
00:05 Seks i grad
00:35 Noćni glazbeni program - spotovi

05:55 RTL Danas, informativna emisija
06:40 Aladdin
07:05 Moji džepni ljubimci
07:20 Virus attack
07:35 Ne brini za mene
09:00 Snažne žene
09:55 Cobra 11
11:10 Ekkluziv Tabloid
12:05 Villa Maria
13:15 Pet na pet
14:05 Tajne, dramska serija
15:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
16:30 RTL Vijesti
16:45 Cobra 11
17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22:20 RTL Vijesti, informativna emisija
22:50 Kost
23:45 Kost
00:40 Nove plavuše s Harvarda - TV premijera, igrani film
02:15 Astro show, emisija uživo
03:15 RTL Danas

ČETVRTAK 10.4.2014.

06:39 TV kalendar
06:49 100% poduzetnik
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska

09:15 Kad srce zatrepri
10:00 Vijesti
10:10 Vrijeme
10:15 Australija - Život na rubu, dokumentarna serija
11:05 Što vas žulja?
11:45 Abeceda zdravlja
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:20 TV kalendar
12:35 Znaj da te volim
13:20 Reporter
14:10 Abeceda zdravlja
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:40 Vrijeme
14:45 Društvena mreža
16:00 Kralj vinograda, serija
16:45 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:11 100% poduzetnik
17:15 Hrvatska uživo
18:15 HAK - promet info
18:20 Turistička klasa
18:50 Kazalište u kući
19:30 Dnevnik
20:05 zaba.hr
20:06 Večer na 8. katu
20:55 Labirint
21:45 Varšavski špijuni, serija
22:40 Dnevnik 3
23:05 Vijesti iz kulture
23:15 Drugi format
23:55 Portreti: Crna maslina - Vesna Parun
00:30 Što vas žulja?
01:10 Društvena mreža
02:25 Eko zona
02:55 Labirint
03:40 Drugi format
04:20 Turistička klasa
04:50 Hrvatska uživo
05:50 Ljubav u zaleđu

05:38 Alisa, slušaj svoje srce
07:05 TV vrtić: Brzina
07:15 Profesor Baltazar: Duga profesora Baltazara
07:21 Laboratorij na kraju svemira: Solarna pećnica
07:30 Ezopovo kazalište, crtana serija
07:40 Veliki i mali
07:50 Batman, serija za djecu
08:15 Obična klinka, serija za djecu
08:37 Vremeplovci, serija za djecu
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:45 Svaki dan dobar dan
10:30 Dr. Oz
11:10 Sasvim posebni domovi
11:33 Pariška arhitektura
11:58 Hotel dvorac Orth

12:43 Svijet čokolade
13:06 Secret of the Andes, film
14:45 Edgemont
15:10 Doktor Who, serija
15:55 Kuhajmo zajedno
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 Kokice
17:15 Sasvim posebni domovi
18:10 Svaki dan dobar dan
18:55 Dr. Oz, emisija
19:35 TV vrtić: Brzina
19:45 Laboratorij na kraju svemira
19:54 Hot spot
20:05 Špijun među pingvinima
21:00 Nogomet, EL
23:25 Fringe, na rubu - serija
00:15 Seks i grad, serija
00:45 Noćni glazbeni program - spotovi

05:55 RTL Danas, informativna emisija
06:40 Aladdin, animirana serija
07:05 Moji džepni ljubimci
07:20 Virus attack, animirana serija
07:35 Ne brini za mene, dramska serija
09:00 Snažne žene, dramska serija
09:55 Cobra 11, akcijska serija
11:10 Ekkluziv Tabloid, magazin
12:05 Villa Maria, dramska serija
13:15 Pet na pet, kviz
14:05 Tajne, dramska serija
15:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
16:45 Cobra 11
17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
18:30 RTL Danas, informativna emisija
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
22:20 RTL Vijesti, informativna emisija
22:40 Bez traga - nova serija
23:40 Bez traga - nova serija
00:35 Kost, kriminalistička serija
01:25 Kost, kriminalistička serija
02:10 Astro show, emisija uživo
03:10 RTL Danas
04:20 Kraj programa

ĐURA PARČETIĆ, NASTAVNIK TAMBURE, TAMBURAŠ, GRADITELJ TAMBURA

Vješti prsti žice pletu

*Najbolje drvo za tambure je javor i to šareni javor * Vrhunske tambure su majstorske pogreške*

Tamburaši koji su bili njegovi učenici danas sviraju od Brača do Zrenjanina, zahvaljujući njegovu zalaganju obnovljeno je Somborsko tamburaško društvo, a na njegovim tamburama prve note danas uče »neki novi klinici«. To bi ukratko bila skica za portret Đure Parčetića, nastavnika tambure, glazbenika i graditelja tambura.

Prva tamburaške korake napravio je još kao osnovac 70-ih godina prošlog stoljeća u Hrvatskom domu, gdje je s tamburaškom sekcijom radio Lazar Malagurski iz Subotice. »Bilo je dosta zainteresiranih za tamburašku sekciju, ali se skupina brzo osula i ja sam praktički jedini ostao, pa se čika Lazi nije isplatio da samo radi mene dolazi u Sombor. Nekoliko sam puta kod njega odlazio u Suboticu, ali je meni kao đaku to bilo komplicirano, pa sam nastavio učiti kod Zlatoja Pajčića«, prisjeća se za naš list svojih početaka Đura Parčetić. Kasnije su se nizale mnogobrojne svirke od Poreča, Cavtata, Skoplja i drugih mjesta.

TAMBURAŠKO DRUŠTVO

Polovicom 90-ih u Somboru koji se diči tamburašima i tamburaškom glazbom, nekako se dogodilo da nema novih mladih tamburaša, pa je naš sugovornik uz nekolicinu svojih kolega tamburaša, koji su kako kaže bili najmlađa generacija tamburaša, pokrenuo inicijativu za osnutak Somborskog tamburaš-

Zvuči nevjerovatno da je u gradu tamburaške tradicije odsjek za tamburu u glazbenoj školi otvoren tek 2000. godine. Ove školske godine izlazi osma generacija učenika nastavnika Đure Parčetića. Njihov nastavnik s ponosom kaže kako je nekoliko njih nastavilo srednju glazbenu školu.

kog društva. Značajnu pomoć u tomu dobili su od Stipana Jaramazovića iz Subotice. »Kroz društvo je prošlo stotinjak klica. Nisu svi bili za tamburu, neki su svirali godinu-dvije, neki do studija, a neki se i danas bave glazbom. Prve čak Somborsko je tamburaško društvo imalo početkom 1996. godine. Nikada nismo imali svoj prostor već smo vježbali i koncerte spremali u prostoru omladinskog doma, Radio Sombora, enigmatskog kluba, doma učenika, knjižnici, kazalištu... Sada imamo svoj prostor u Grašalkovićevoj palači, ali je društvo trenutačno u stanju mirovanja. Nažalost, situacija je takva da su se glazbenici razili u potrazi za svirkama, ali se nadam da ćemo uspjeti još koji koncert

prirediti u Somboru i da ćemo uspjeti okupiti 40-50 tamburaša na pozornici. To smo uspjeli prvih godina poslije osnutka Somborskog tamburaškog društva kada su na sceni bila 42 tamburaša«, kaže Parčetić.

Zvuči nevjerovatno da je u gradu tamburaške tradicije odsjek za tamburu u glazbenoj školi otvoren tek 2000. godine. Ove školske godine izlazi osma generacija učenika nastavnika Đure Parčetića. Njihov nastavnik s ponosom kaže kako je nekoliko njih nastavilo srednju glazbenu školu.

GRADITELJ TAMBURA

Ovoga smo puta željeli s našim čitateljima podijeliti još

jednu, manje poznatu priču o Đuri Parčetiću, a to je gradnja tambura. Bavi se time dvadesetak godina, a na njegovim tamburama sviraju, osim u Somboru, i u Hrvatskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Bosni... »Prim (biserica) i brač (basprim) su tambure kojih ima najviše u orkestrima, pa je potražnja za njima i najveća. Najbolje drvo za tambure je javor, i to šareni javor, ali može i od šljive, trešnjine, oraha, bijelog javora. Gornja daska je, normalno, od smreke. Tvrdim kako su vrhunske tambure majstorske pogreške. Svaki majstor ima svoju rutinu koje se pridržava u poslu, a u nekom momentu je malo odstupio od svoje rutine pa je, recimo, otišlo malo više i eto vrhunskog instrumenta«, kaže Đura. Detaljno nam objašnjava i kako se prave tambure. Kaže, treba dosta ručnog rada, naročito kod prima. »Na golo« sastavljen instrument tek je pola obavljenog posla, a za jednu tamburu treba stotinjak sati rada. »Ne znam točno koliko sam napravio tambura. U svakom slučaju lakše je napraviti novi instrument nego popravljati stari. Radite s čistim, zdravim drvetom, sami oblikujete i sastavljate. Kod starog instrumenta morate ga otvoriti, paziti pri tomu da ništa ne pukne, a kad ga otvorite tek vas čekaju iznenađenja. Jest više posla i nervoze, ali je korisno raditi i stare instrumente, jer se od starih graditelja može puno i naučiti«, priča Parčetić i dodaje da od Sombora do Vrbasa ima pet-šest graditelja tambura. Usprkos tomu Đurine tambure nalaze svoje kupce. Obično glas pronose tamburaši. »Radim i dalje učim«, završava priču naš sugovornik.

Zlata Vasiljević

NOGOMET

Sonćani slavili u šokačkom derbiju

SONTA – Osamnaesto prvenstveno kolo priuštilo je pravu slasticu sonćanskim ljubiteljima nogometa. Po idealnom vremenu, pred više od 150 gledatelja, snage su u šokačkom derbiju odmjerili nogometaši domaćeg Dinama i Dunava iz Monoštora. Nogometaši Dunava su, poslije neplaniranog poraza na domaćem travnjaku, izgubljene bodove u utrci za mjesta koja vode u Područnu ligu Sombor namjevali nadoknaditi u Sonti. Domaćini, predvođeni kapetanom i najboljim igračem utakmice *Željkom Tadijanom*, nisu mislili tako. Od prvog sučeva zvižduka razvila se bespoštedna bitka za svaki centimetar terena. Igralo se oštro, beskompromisno, nogometaši objiju ekipa tražili su najjednostavniji put do protivničkih vrata. Takva je igra u prvom poluvremenu rezultirala po jednom pravom prigodom za svaku ekipu. Prvo je udarac gostujućeg napadača Forgića postavila vratnica, a desetak minuta kasnije jak udarac iskosa domaće špice Vidakovića bravurozno je u korner izbacio vratar Dunava Ivkov. Poslije odmora igra se rasplamsala, oba rivala su igrala otvoreno i stvoren je veći broj prigoda, no obrane su bile na visini zadatka. U posljednjih pola sata Sonćani su imali inicijativu i uporno opsjedali vrata Dunava. Dvije idealne prigode promašio je Marko Vidaković i umalo postao tragičar utakmice, jer je poslije njih obrana Dinama krajnjim naporom onemogućavala goste da iz protunapada zatresu njihovu mrežu. Upornost modrih na koncu se i isplatila, u drugoj minuti sudačke nadoknade Radujko je u nebeskom skoku glavom s nekoliko metara jednostavno zakucuo loptu u mrežu vratara Ivkova. S ova tri boda Dinamo osokoljen ulazi u utakmicu protiv dviju najjačih ekipa lige.

RUKOMET

»Tajfunke« hvataju zalet za prvenstvo

ODŽACI – Deset dana prije početka proljetnog dijela prvenstva Treće lige Srbije skupina Srijem – Južna Bačka, jedan od favorita za ulazak u Drugu ligu skupina Sjever, ekipa ŽRK Sonta, odigrala je pri-

premnu utakmicu u Odžacima bez nekoliko standardnih prvotimki. Ova je utakmica poslužila treneru *Goranu Matiću* za uigravanje novih varijanti u svrhu podizanja kvalitete igre, ali i za ozbiljniju provjeru djevojaka koje su u jesenskom dijelu prvenstva rijetko ulazile u igru. Upravo su ove igračice pokazale kako se na proljeće

s njima može najozbiljnije računati. Ekipa ŽRK Odžaci igrala je u najjačoj postavi i do poluvremena uspjela parirati Sonćankama, pa se na odmor otišlo rezultatom 9 – 9. U drugom dijelu igre »tajfunke« pojačavaju pritisak, a u finišu se ispostavilo i kako imaju jaču klupu od Odžanki. Konačni rezultat bio je 23 – 18 u korist Sonćanki, a treneru Matiću ostaje još deset dana za brušenje forme i otklanjanje uočenih propusta u igri svojih pulenki.

I. A.

Dobar početak Sloge

PLAVNA – U prvoj utakmici proljetnog dijela prvenstva, po lijepom i sunčanom vremenu, Sloga je na svom terenu savladala »Našu zvezdu« iz Silbaša rezultatom 1-0. Utakmica je bila vrlo borbena, na momente i žustra, te je u drugom poluvremenu jedan igrač Sloge isključen iz igre zbog dva žuta kartona. Publika je nestrpljivo iščekivala pogodak svojih igrača, što se i dogodilo već u 25. minuti, kada je Nonković realizirao jedanaesterac kojim je Sloga povela 1 – 0. Rezultat se nije, zbog obostrane borbenosti ekipa, promijenio do konca susreta. Ovom je pobjedom Sloga nakon više godina iznenadila i publiku i samu sebe, jer je obično u svakom prvenstvu prve utakmice slabom igrom ili slučajnošću gubila. Ovo je možda znak da će ova momčad biti uspješnija nego do sada.

Z. P.

HUMANITARNI SUSRET

Srijemci i Dinamove legende

ZAGREB – Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizirala je prošle srijede susret iseljenih Srijemaca i legendi NK »Dinamo«, generacije koja je 1967. godine osvojila Kup velesajamskih gradova, što je do danas ostao najveći uspjeh ovog najtrofejnijeg

hrvatskog nogometnog kluba. Naime, ekipa *Ivice Horvata* i *Branka Zebeca* napravila je 1967. godine veliki pothvat pobjeđujući tadašnje europske velikane poput Juventusa, Eintrachta, Leedsa, a trofej su osvojili i zlatnim slovima ostali upisani u povijest Dinama: *Slaven Zambata*, *Zlatko Škorić*, *Branko Gračanin*, *Filip Blašković*, *Rudolf Belin*, *Denijal Pirić*, *Krasnodar Rora*, *Marijan Čerček*, *Marijan Brnčić*, *Mladen Ramljak*, *Josip Gučmirtl* i *Stjepan Lamza*. Ovaj emotivni susret organizirao je dopredsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata *Smiljko Barišić*, a neposredan povod bilo je zdravstveno stanje Rudija Belina oboljelog od dijabetesa, kojem je zbog pogoršanja bolesti u bolnici amputirana desna potkoljenica.

Z. Ž

STIPAN GODAR, ŠAHIST HAŠK-A ZRINJSKI

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Igrat ću sve dok budem mogao

Šahovski veteran i u svojoj 77. godini bilježi solidne natjecateljske rezultate

Ljepota šaha, po mnogima igre nad igrama, ogleda se u činjenici kako na tabli sa 64 polja i ratovanju bijelih i crnih figura, nema starosnih i tjelesnih granica. Um caruje nad snagom, a godine u odnosu na talent zbilja nisu presudne. Šahist HAŠK-a Zrinjski *Stipan Godar* u svojoj 77. godini i dalje igra poput mladića, i nastupajući za svoj klub nije zabilježio niti jedan poraz u drugom dijelu šampionata Međuopćinske lige sjeverne Bačke.

»Šah sam počeo igrati još tamo 1957. godine, kada sam skupa s mojim prijateljem *Ivicom Merkovićem* stigao iz Tavankuta u Suboticu. Od tada je započelo naše rivalstvo kroz koje sam razvio veliku ljubav prema šahovskoj igri, koja već traje više od pola vijeka.«

POČETAK U SPARTAKU

Ozbiljnije bavljenje drevnom igrom na 64 polja Stipan je započeo uklanjenjem u ŠK »Spartak.«

»Koncem šezdesetih godina prošloga stoljeća bio sam čak i prvak 'Spartaka', a bio sam i treći u Subotici, pritom stigavši do naslova majstorskog kandidata.«

IGRAČ ČETIRI KLUBA

Tijekom svoje bezmalo šest decenija duge šahovske karijere Godar je nastupao za četiri kluba.

»Dvadeset godina sam igrao za 'Spartak', dvadeset za 'Sever', tri godine za 'Radnički' iz Bajmoka, i evo sada sam prešao u redove 'Zrinjskog'. Na polusezoni sam se priključio

Partija karijere – remi protiv Mesinga

„Bilo je to na Otvorenom prvenstvu Jugoslavije u Vrnjačkoj Banji, kada sam igrajući moju omiljenu Marocijevu varijantu izbio remi s internacionalnim majstorom Mesingom.“

'Zrinjskom', skupa s još dvojicom majstorskih kandidata (*Engi* i *Hegediš*) i našim angažmanom uspjeli smo rezultatski konsolidirati momčad. Osobno

se moj doprinos ogleda u pobjedama i samo jednom remiju, bez izgubljenog prvenstvenog susreta.«

MAROCIJEVA SICILIJANKA I FRANCUSKA OBRANA

Na naše pitanje kako bi sebe igrački okarakterizirao na osnovi igračkog afiniteta, subotički šahovski veteran nije mogao dati posve precizan odgovor.

»Ovisi s kakvim figurama započinem partiju. Ukoliko sam bijeli volim igrati Marocijevu sicilijanku, dok kao crni preferiram Francusku obranu ili Budimpeštanski gambit. U biti, kao mlađi volio sam igrati ofenzivni, napadački šah bez kompromisa i laganih remija. Danas, kao starijem, ofenziva je malo splasnula i sada se znam zadovoljiti i neodlučenim rezultatom neke natjecateljske partije.«

HAŠK ZRINJSKI

»Mislim da ćemo se u novoj prvenstvenoj sezoni objektivno boriti za poziciju u sredini tablice, ali bez bojazni o plasmanu u dnu tablice. Tijekom zime se dobro radilo, nekoliko igračke je steklo i kategorije, ali i važno igračko iskustvo, te će, uz nas iskusnije, momčad biti spremna za natjecateljske izazove u Međuopćinskoj ligi sjeverne Bačke.«

IGRAM I DALJE...

Stipan Godar, kako sam kaže, danas igra mnogo manje nego što je to činio u prijašnjim decenijama svog šahovskog staža, ali igra i dalje.

»Osim nastupa za 'Zrinjski', igram i za umirovljenike, i vodim šah sekciju umirovljenika u društvenim prostorijama u Gomboškom sokaku (Drapšinova ulica op.a). Igrat ću sve dok budem imao snage, jer šah je moja velika ljubav kojoj sam posvetio gotovo cijeli svoj život.«

POGLED S TRIBINA

Velika četvorka

Posljednje kolo Regionalne košarkaške lige donijelo je, kao prema nekom proročanatom scenariju, međusobne duele četiriju prvoplasiranih momčadi. I što je još zanimljivije, duele klubova koji će se i susresti u polufinalu predstojećeg završnog turnira za naslov pobjednika tzv. Jadranske (ABA) lige.

Prvo mjesto u ligaškom dijelu Crvena zvezda je potvrdila i gostujućom pobjedom protiv Cibone u Zagrebu, a poraz je vukove ostavio na četvrtoj poziciji i mjesto koje jamči nastup na Final fouru.

I drugi hrvatski predstavnik finalnog turnira, Cedevita, poražen je od Partizana u posljednjem prvenstvenom susretu, ali to je, nakon ishoda duela Cibone i Zvezde, bilo posve rezultatski i natjecateljski nevažno. Karte za Beograd (25.-27. travnja, Beoarena) su bile već podijeljene.

Ovogodišnje natjecanje u Jadranskoj ligi potvrdilo je očekivanja stručnjaka kako će se na Final fouru susresti upravo Crvena zvezda, Partizan, Cedevita i Cibona. Momčadi koje su igrale europske duele, beogradski duo je još uvijek u igri, i momčadi koje svojom kvalitetom i dužinom klupe mogu odgovoriti naporima duelima na više natjecateljskih fronti.

Na koncu, hrvatski treneri Rimac (Cibona) i Repeša (Cedevita) imaju dovoljno iskustva suprotstaviti se kolegama na srpskoj strani, Vujoševiću (Partizan) i Radonjiću (C. zvezda), a sve četiri momčadi imaju gotovo podjednak šanse u borbi za prestižni pokal pobjednika još jednog izdanja ABA lige. Posljednji vikend travnja jamči dobre susrete i vjerojatno neizvjesnu borbu do posljednje minute i sekunde. Ostaje nam samo čekati petak 25. travnja i prve polufinalne duele:

Crvena zvezda – Cibona i Partizan – Cedevita.

Tko će zaigrati u finalu?

Vidjet ćemo...

Cibona i Cedevita.

Zašto da ne...

D. P.

NOGOMET

Osijek svladao Dinamo

Pomalo neočekivano fenjeraš Osijek svladao je vodeći Dinamo (3:2) i prvenstvo učinio još malo neizvjesnim. Gostujućom pobjedom protiv Istre 1961 (1:0) Rijeka je smanjila zaostatak za modrima na 8 bodova.

Ostali rezultati 28. kola: Hajduk – Zadar 3:1, Slaven – Split 1:2, Lokomotiva – Hrv. dragovoljac 2:1

Tablica 1. HNL: Dinamo 65, Rijeka 57, Hajduk 55, Split 44, Lokomotiva 43, Istra 1961 36, Zadar 32, Osijek 19, Slaven 18, Hrv. dragovoljac 16.

KOŠARKA

Zadar se spasio

Pobjedom protiv Olimpije (77:75) u posljednjem kolu Regionalne košarkaške lige Zadar je pobjegao s posljednjeg mjesta na tablici i nije doveo u pitanje svoj nastup u sljedećoj sezoni natjecanja koje okuplja najbolje klubove iz susjednih zemalja regije.

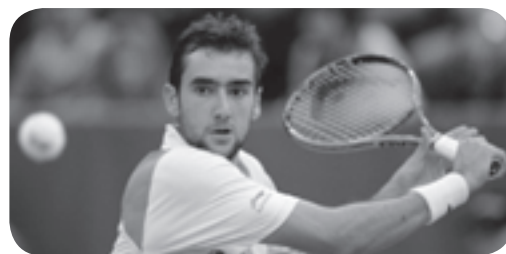
Tomić ušao u povijest

Košarkaš Barcelone Ante Tomić ušao je u povijest natjecanja Eurolige kao prvi kojemu je pošlo za rukom biti najboljim igračem (MVP) dva mjeseca zaredom. I ne samo to, naslovom u ožujku, uz onaj u veljači, mladi je hrvatski košarkaš i prvi koji je ovu nagradu dobio dva puta u istoj sezoni.

TENIS

Poljska – Hrvatska

Marin Čilić, Borna Ćorić i dubl kombinacija Marin Draganja/Mate Pavić suprotstaviti će se domaćoj selekciji Poljske koju predvodi njihov najbolji tenisač Jerzy Janovicz. Pobjednik ovog susreta drugog kola Euroafričke zone izborit će nastup u kvalifikacijama za popunu Svjetske skupine.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, tro-sobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946.

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Izdajem opremljen stan veličine 25 m četvornih sa zasebnim ulazom. Ulica Branka Pešića 41, Zemun. Dogovor na broj telefona 011 3077036 ili 011 2104257.

Odmor u Vrbovskoj, otok Hvar, povoljno. Tel.: 063 7139337.

Prodajem 3 motike placa (2 km udaljen) iza Crvenog sela, blizu somborske ceste (10.000 eura) Tel.: 024 532570.

Prodajem čutke, stol, stolice, razna bunjevačka ruha: sefire, sukna, pregače, kapute s peržijanom, dunju, marame, ponjave, čaršave, muške čakšire, čizme (br. 43) i sl. Tel.: 024 528682.

Prodajem dvorišni stan 43 m² u Petrovaradinu. Tel.: 060 5450440.

Prodajem štrikači stroj stolni »Empisal«, skoro nov. Tel.: 5742-136 Odžaci.

Povoljno izdajem manje skladište, podrum i tavanjski prostor, veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u subotici. Tel.: 064 9640745.

Prodaje se nov el. štednjak sa ravnom pločom, orahovo stablo, 2 felne s čeličnim prstenovima za kamionsku prikolicu. Tel.: 024 532570.

Naprodaj moderna ekskluzivna prelijepa italijanska vjenčanica, tepih i staze. 024 528682.

Prodajem metalni kavez za gajenje pilića s hranilicama. Tel.: 024 453-5319.

Prodajem klasični kauč sa naslonom u dobrom stanju ručne izrade, tapacirain. Tel.: 024 453-5319.

Izrađujem hrastove čamce, nekoliko tipova, od 3 do 6 metara dužine. Prijevoz po dogovoru. »Novogodišnja akcija« - vesla - bijeli barski jasen. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064 3467056. www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Prodaje se garaža u sklopu stambene zgrade na Radijalcu, A. M. Tita 26/b s priključkom na grejanje, vodu i struju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem zob, deblo oraha i kruške, muške čakšire i kožne čizme, rojtoš i plišane marame, stol na razvlačenje sa stolicama. Tel.: 024 532-570.

Tečajevi italijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem 4 sobnu kuću na tihom i mirnom mjestu u Velikom Radanovcu, autobus na 400 m. Gradska voda, telefon, plin. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. (cijena 50.000 eura) Tel.: 064 1759512.

Prodajem nov dvoiposoban stan na I. katu 70m². Garaža i podrum, u ulici Bore Stankovića u Subotici. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. Stan je sređen. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću novu katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalnim priključcima i CG u centru Sombora. Tel.: 025 5449 220 ili 064 2808432.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Prodajem traktorsku prRAU 440 litara, paraču od 47 krila s krimerima, kembridž valjak (2 m širok iz jednog dijela) - vučni. Tel.: 024 532570.

Prodajem ormar - kredenac za dnevnu sobu - sa stolom, stolicama i »virangašima«, muško tamno odijelo (kaput, prsluk i čakšire) i šešir. Tel.: 024 532570.

Povoljno prodajemo 3.850 m² građevinskog zemljišta kod bazena Dudova šuma u Subotici za gradnju 2 kuće, može za teniske terene, sadnju vinograda ili voćnjaka, sve pogledati u Ulici Pere Popovića Age. Kontakt: 063 7668808, e-mail: lea-nikolas17@yahoo.com

Povoljno kuća od 158 m² s gospodarskim zgradama u predgrađu Virovitice, Slavonija, Hrvatska. Za one koji hoće boravak u Europskoj uniji. Vrt, voćnjak uz kuću, povoljno prodajemo! Pitati na telefone 00381 644413383 i 00385 33543263.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi« VAŽI DO 11.4.2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga
»CROART« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge.
Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC »Bunjevačko kolo«, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8-14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić (zsaric@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
(dbpalkovic@hrvatskarijec.rs)
Slavica Mamužić (novinarka) (smamuzic@hrvatskarijec.rs)
Dražen Prčić (sport i zabava) (dprcic@hrvatskarijec.rs)
Željka Vukov (društvo) (zvukov@hrvatskarijec.rs)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matije criske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO:

Plovidba starog morskog vuka

Mladen Komarec nedavno je u krugu prijatelja proslavio imendan, budući da mu je kršteno ime Josip. Ovaj žitelj krajnjeg sjevera Subotice, stanovnik posljednjeg šora pod Kelebijskom šumom, uživa u čistom zraku i prirodi, a u svom lije-po uređenom domu rado nalazi povoda za ugošćavanje prijatelja. Tako je i imendan bio samo jedan od mnogih izgovora za druženje.

Jer, uskoro kreće sezona za ovog morskog vuka. On već niz godina s prvim toplijim danima odlazi put Jadrana, trbuhom za kruhom. S obzirom na to da su mogućnosti upošljavanja ovdje vrlo ograničene, a da sklonosti ovog energičnog čovjeka ne pogoduju mehaničkim poslovima, on se opredijelio za alternativni način rješavanja egzistencijalnog pitanja.

Tijekom boravka na obalama plavog Jadrana on se bavi kako izravno poslovima u turizmu, tako i tretmanima. Naime, kao šiacu maser, ki-terapeut i bionergetičar pruža pomoć u slučajevima raznih blokada, teškoća s kralježnicom. Mladen Komarec osim relaksacionih masaža pruža pomoć i u raznim hitnim situacijama. Tako je pretprošle godine bio od pomoći na Braču kada je prispjela jahta talijanskog premijera Silvia Berlusconija s pacijentom kome se uklještio živac. Za par sekundi Mladen je riješio problem te su svi nastavili dalje s osmijehom na licu. Mladen se, pokraj navedenih vještina, snalazi i s jezicima, jer se koristi mađarskim, češkim, ruskim, engleskim, njemačkim i talijanskim jezikom u dostatnoj mjeri kako bi privukao i zabavio turiste.

Imajući u vidu sadašnju neslavnu gospodarsku situaciju, kao i nedavno rođenje unuka, Mladen će već oko Uskrsa pohitati na Jadran radi »hitne popune proračuna«, stoga su mu susreti s prijateljima dragocjeni, jer se nakon svake ljet-

ne avanture vraća prezimiti u svom domu kraj Kelebijske šume. Tu se susreće sa znancima, od kojih je mnogima pomogao u svladavanju raznih bolesti kralježnice, ali i ne samo muskulature. Jer, zračenje njegovih ruku, bioenergija koju desetljećima njeguje pravi je melem kojeg je rad davati. »Bog me je podario ovim darom ne da ga štedim ili komercijaliziram, već dajem onima kojima je pomoć potrebna«, kaže skromno ovaj Slavonac koji se skrasio u Bačkoj, a čije je srce na Jadranu.

N. Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Lipe pripovitke, gadan poso

Piše: Branko Ivković

Faljniš čeljadi jevo ja ode sidim u kraj Ivković šora pokraj vitrenjače što tira vodu lovasima i šnjotam ove novotarije što su nam ovi odozgor naobećavali i znate da mož bit štogod od nji. Ta krenile su bome nike njeve pro-

mine, ode u našim frtalju inšpekcija uvatila jednu ženu da priprodava kojikaku robu iz Mađarske, sve odneli, a bome biće i globe, i to fajin. No nisu se sitili pitat odkaleg će ona dalje živit i platit tu globu kad je već dvi godine ostala brez posla, a ni čovik joj ne radi već fajin dugo jel mu se firma razišla. A zaboravili su da imade dvoje dice što idedu na zanat, no doduše nisu joj tili ni kast zašto je ondak na peci javno dozvoljena prodaja take robe, no i drugi promina imade. Jeto ovi dana posli vokšovanja i nikoliko traktorista su uvatili po njivama da njim nisu registrovani plugovi i tarče i drljače pa čedu i oni izgledam dosta fasovat, kad ovršedu žito. Jedno dva jutra će otić na kojikake globe. Kaže Pero da ako i bude dosta da će onda vijat da triba registrovat kombaj i presu. A još čedu štogod novog izmislit, ne bojim se ja za nji, to su odmoreni mozgovi. Zato se ja držim moje bicigle, al što je cigorno - cigorno je. Pripravijo sam zato od škatulje za sardine i ušrofijo za stražnji šarhanj pa kad izmislidu i tablu za biciglu ja već imadem misto, samo je zataknem i ja spreman. Ne volim da sam izvan zakona, šta ću kad me baćo tako vaspito da se ne vridi sa zakonom istiravat. To je kugod kad su lovili medvide, a zec bižo jel dok njim ne objasni da je zec, biće kasno. Al ne možem ja tako brinit brigu cilog svita, zato i volim doć ode i malo izluftirat mozak, a nek se sikira ko mora, ničija nije gorila do ujutru, idem lipo sad na salaš pa ću pomoć ovoj mojoj, valjda je već namirila josag i omela avliju pa da lipo večeramo. Sutra se moram latit pa izlipit gume na dvi bicigle, digod sam opet natiro na bocu, nije ni čudo kad se toliko šorova zapustarilo sami dračnjaci da je bogu plakat, niko se više ne stara ni o čim.

Još ću vam ovo izdivanit: idem ja niki dan iz varoši kad vidim jednog derančinu sidi na nikoj mašini, pritiska puca a velika mašina imade burgiju ko moja glava i buši panj. Av jezus čeljadi sad već i to radidu, pa to je grijota kažem ja njemu. Kažem ja njemu: »Derane pa na tim panju bi se kuća nedilju dana grijala, to triba lipo izvadit, otuć od zemlje, iscipat.« On će meni: »Baćo kad nema ko«. »Kako nema ko pa izem ti gledaj derane ode na sokakima sve astal do astala side mladi jaki ljudi niko ništa ne radi samo pijeđu i pušidu, a nije svetac nikaki«, kažem mu, a on se uzo smijat naglas, fini niki deran, pa će opet: »Ta ode u varoši vam to tako ide, ne rade već sklapadu kojikake poslove, 'biznisuju', zato oni sididu.« E kad je tako čeljadi moja eto bome Braniše do jeseni u varoši, i ja ću lipo sist prid mijanu, prodavat prasice i slamu i ditelnu iz fotelje, a kuruze nek kopa ko mora. Ajd sad zbogom čeljadi moja, idem lipit gumu, dok se još nisam pogospodijo moram održat starinu.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Kanda ni naši
više nisu naši

Kod bać Ive u posljednje vrime malo-malo, pa naide niko iz varoši, veće jel manje. Jako jim zgodno kad idu priko jel isprika, baš prolazu kroz njegovo selo, nuž njegovu kuću. Odjutros mu na kafu i na fruštuk banijo jedan iz veće varoši. Kaže ide natrag iz Švapcke, pa se priko zadržo na konaku i sad se, eto, žuri doma. Samo, kolikogod se žurijo, ne može projt nuž bać Ivinu kuću, a ne nait na malo divana. Kadgoda mu bilo drago ka dojdju. Prija su se svašta znali pripovidat,

Piše: Ivan Andrašić

pravoga domaćincki i od marve i od vinograda i od paoršaga. I, u divanu su uvek poštivali jedni druge, niko za nikoga ni zno izustit rđavu rič. Sve mu bilo drago slušat ji. Danas samo laju jedni na druge. Po njima se iz godine u godinu sve bolje vidlo da nisu za džabe u politike. Kanda su se svi lipo podotavili. I svi baš dobro znadu ščim se najviše pati sva va čeljad, što će, kako izgleda, sutra paoršagom ranit tolike, a sami neće imat ni za kruz. I znadu i svud pripovidu. Samo, izgleda da ji ni pod koje su ošli i priko koji su dobili lipe državne jaslje, baš i ne slušu, jel ji možda slušu, al ne razumu. Potli posljednjega izbiranja još gorje, bać Ivin još i izvisijo od državni jaslji, pa ga sad svi njegovi tapšu po ramenu i bidu se šta će i kako će. Bać Iva se samo škobi. Ta neće taj propast, misli se, na papira mu piše da je svršijo velike škole za paoršag, a vada mu stari ostavili i koji lančić zemlje, pa neće ostat gladan ni on, ni njegovi. Iz svega što se za sve ve godine u njegove kuće divanilo, bać Iva je razumijo i da je u te veće partije od njegovi dosta nji š velikima školama, sve sami nikaki stručnjaci za paoršag. A bome, imade i di koji anđelir od drugi fela, ima i fiškalja. Pokojni dada još onda, ka je jedamput došo ko bać Ive uranit, a naišo baš taj što mu je pripovido kaki ji sve u partije ima, reko da brog toga što su svi tako učevni, svaki za se i misli da je najpametniji i da se zoto ni ne znu sporazumit i samo gledu ko će komu prvi šipak pod nos. »Bome, dico, ubardo sam ja još od davni dana kako to ide. Ako je na jednomu poslu puno pametni, niko ne dade nomu drugomu jel trećemu da u čemugod bude pametniji, pa zoto otoga ništa ni ne bude. Svi samo znadu izokola mudrovat, ritko ko podmistit leđa. Zaboravljate da šakom po astalu može samo jedan, jel ako svi udaru, pokidaće se astal«, reko jim onda dada, polako istreso fićok, otriso dlanom brkove i ošo doma, kaže vada je mater već pripravila fruštuk. Gost je zvecnijo vilicom i nožim. Bać Iva se prenio i naljo mu bukaricu katarke. Vaj mu se požalijo da ope u partije nisu svi svoji i ko zna šta će do kraj ispast, a potli toga divan jim je išo na silu. Konda je to i gost ositijo, pa je za dram iskapijo bukaricu i ošo, veli tribo bi dojt doma do ručka. »E, Bože, kanda ni svi naši više nisu naši«, samo je za se promrndžo bać Iva ka ga je ispratijo do lemuzine.

4. travnja 2014.

MISLI POZNATIH

- **Elliot:**
Ne znate što je nada dok je ne izgubite.
- **Kristina, švedska kraljica:**
Meni je lakše boriti se protiv nekoga nego plašiti ga se.
- **Majka Tereza:**
Potrebna nam je tišina da bismo mogli da dotaknemo duše.

KVIZ

Dora Pejačević

Koje godine i gdje je rođena hrvatska skladateljica Dora Pejačević?
Kod koga je počela učiti glazbu?
Gdje je nastavila privatno glazbeno usavršavanje?
U kom hrvatskom gradu je obitavala grofica Dora?
Što je sve skladala u svom umjetničkom opusu?
Gdje su sve izvođena njezina djela?
Kad i gdje je umrla Dora Pejačević?

Rođena je 10. rujna 1885. godine u Budimpešti.
Kod glasnogovornog mađarskog orguljaša Karolya Noszede.
U Dresdenu i Munchenu.
Na obiteljskom dvorcu u Našicama.
Vokalne, komorne i glasnogovorničke skladbe.
London, Dresden, Stockholm, Budimpešta, Beč.
Umrta je u Munchenu 5. ožujka 1923. godine.

FOTO KUTAK

Njegovo veličanstvo!

VICEVI

Što je potrebno za jednu stvarno sretnu obitelj:
Potrebna je ljubav, razumijevanje i dva računara!

Mali komarac se vraća kući poslije svog prvog leta.
Mama ga upita.

- Sine, kako je bilo?
- Super, svi su mi pljeskali!

- Muž: ...već 18 godina što god ja kažem ti me ispravljaš...
- Žena: 20 godina, dušo, 20!

Priča o Kovačevićevom križu

Jedan od brojnih križeva krajputaša bunjevačkih Hrvata, podignutih Bogu na slavu, je i križ *Blaška Kovačevića*, koji ove godine bilježi 90 godina postojanja, budući da je podignut 1924.

Križ je podigao Blaško (1874. – 1957.), sin *Stipana Kovačevića* – obojica pokopani na Kerskom groblju, nakon što je sa svojom braćom (*Nikola*, *Demeter* i *Števo*) kupio zemlju na Šari pustari, današnjem Aleksa Šantiću. Zemlja na kojoj je podignut križ prije je bila u vlasništvu *Riharda Hamerštajna* te su nakon kupovine, u vezi koje postoji ovjereni kupoprodajni ugovor iz te godine, sinovi *Stipana Kovačevića* sagradili salaš, a Blaško je ispred svog sagradio i križ.

Zemlja na kojoj je podignut ovaj križ danas nije u vlasništvu obitelji Kovačević, jer je veći dio zemlje prodan nakon što im je vraćena prilikom prethodnog zakona o vraćanju imovine. Osim oduzimanja zemlje na kojoj su njihovi preci podigli križ, obitelj Kovačević je doživjela i vandalsko rušenje križa prije 6 godina. Međutim, križ je obnovljen i posvećen prošle godine te ponovno služi kao mjesto okupljanja i molitve ove obitelji.

»Zahvalan sam mojim precima za klicu vjere koju su usadili u naše živote, a koju smo mi do dana današnjeg njegovali i sačuvali, iako to u doba komunizma nije bilo lako, jer se o vjeri u to vrijeme uopće nije smjelo govoriti«, rekao je Albe Kovačević, Blaškov unuk. Bać Albe, koji živi u Bajmaku sa suprugom *Katom* (rođ. Bešlić), ističe i kako je zbog prošlogodišnje obnove križa izuzetno sretan. Križ je obnovila njegova kćerka Ana Kovačević, koja kaže također da je radost prilikom obnove križa koju su doživjeli ona, njezini roditelji i obitelj sestre Blaženke, bila neprocjenjiva. »Mi smo do križa odlazili svaki put dok su još mama i baćo imali tamo zemlju i molili se. Zbog toga sam imala veliku želju obnoviti ovaj križ«, kaže Ana.

Je. D.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

JP SUBOTICA-TRANS

TELEFON: +381 24/4150212, 555-466, FAX: 556-548,
ta.sutrans@gmail.com www.sutrans.rs

Obilazak dvoraca 23. 4.-28. 4. 2014.

Aranžman obuhvata:

Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
Smještaj u hotelu u Münchenu na bazi ND
Smještaj u hotelu u Garmisch-Partenkirchenu na bazi 1x ND
Stručnog vodiča tokom celog putovanja
Lokalni vodič za Salzburg, München

Cijena aranžmana: 235 eura

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

NAGRADNA IGRA HRVATSKE RIJEČI

Poštovano čitateljstvo,

dan danas objavljujemo posljednji, šesti nagradni kupon naše i vaše nagradne igre. Plus objavljujemo i joker kupon koji može zamijeniti jedan nagradni kupon.

Sakupljene kupone treba poslati na adresu naše redakcije: HRVATSKA RIJEČ Trg Cara Jovana Nenada 15/II 24000 Subotica s naznakom za Nagradnu igru do ponedjeljka 14. travnja, kada je i zadnji dan za prijem.

Svaki sudionik nagradne igre može poslati neograničeni broj kuverti pod uvjetom da se u svakoj nalazi šest nagradnih kupona (1-6 ili jedan joker kupon) ili ih donijeti osobno u našu redakciju.

Javno izvlačenje nagrada bit će upriličeno u prostorijama Hrvatske riječi u utorak 15. travnja u 11 sati, a popis sretnih dobitnika bit će objavljen u broju 576 koji izlazi 18. travnja.

NAGRADE

- ▶ TELEVIZOR
- ▶ BIKIKL DIAMOND (Venera bike)
- ▶ OGLEDALO ZA KUPAONU (Bane doo, Starine Novaka 57)
- ▶ 2x2 NEDJELJNA RUČKA U MALOJ GOSTIONI NA PALIČU
- ▶ JEDNODNEVNI IZLET U BUDIMPEŠTU (Suboticatrans)
- ▶ ŽENSKA TAŠNA (Banjo shoes, Matka Vuković 3)
- ▶ ŽENSKA BLUZA (Boutique Mademoiselle, Petra Drapšina 4)
- ▶ COLON CLEANSE (Prirodni izbor Wellness – SR, doo Subotica 024 456 83 57)
- ▶ VAUČER OD 7.000 DINARA ZA POLAGANJE VOZAČKOG ISPITA B KATEGORIJE (Auto škola Royal, Matije Gupca 56)
- ▶ 3 x TOALETNA VODA (Signal +, Rudić ulica 6)
- ▶ SERVIS ZA KAVU (Futura, Rudić ulica 2A)
- ▶ GRUDNJAK I ČARAPE (Primera, prizemlje Robne kuće Centar)
- ▶ VOĆNI PAKET (Fruit bar, Vladimira Nazora 3)
- ▶ 2 KUNIĆA (Farma kunića Ane Karan)
- ▶ DAR IZNENAĐENJA (STR Ibi, Trg Cara J. Nenada 9)
- ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA CROARTA
- ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA VLADIMIR NAZOR (Stanišić)
- ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA HRVATSKOG KULTURNOG CENTRA BUNJEVAČKO KOLO (Subotica)
- ▶ -OPTIČKO PODEŠAVANJE TRAPA – OPTIKA
- ▶ -MONTAŽA, DEMONTAŽA I BALANS 4 PNEUMATIKA
- ▶ -KONTROLA I DOPUNA KLIMA UREĐAJA (Auto kuća Vidaković, Starine Novaka 53, 024 566 226)
- ▶ STUDIJSKO FOTOGRAFIRANJE (Zoom photo, Dušana Petrovića 4, 024 553 978)
- ▶ USKRŠNJI DAR IZNENAĐENJA (Stil B, Štrosmajerova 18)
- ▶ 25 X TIMER ZA KUHANJE (Promostar, Somborski put 18)
- ...U pripremi su još i druge nagrade čija je realizacija u tijeku i o kojima ćemo vas obavještavati tijekom trajanja nagradne igre...

